

2021

VIGRED

60 let
bralne značke

Šolsko leto 2020/2021 | 1 | letnik 65

vsebina

Naj bralna značka pušča sledi še mnogo let.	4
Čestitam, draga Bralna značka, za častitljivi 60. rojstni dan.	5
Prevalje – mesto bralne značke	6
S knjigo v svet, s kakovostnim branjem v različne in v vse svetove.	8
Kaj vse pobereš, ko bereš?	9
Draga Bralna značka!	10
Naš vodnjak	11
Oda za bralno značko	19

PISATELJI

Od dedka do vnuka	20
Popotovanje z bralno značko iz desetletja v desetletje.	21
Poberimo, preberimo vse, vse, kar nam pride pod roke!	22
Virus branja	24
Brati, brati ..., a ne mislim češenj	24

MENTORJI

Ozaveščeni bralci.	25
Bralec.	26
Dvojno praznovanje	26
Branje povezuje realnost z domišljijo	27
Prispevek ob 60. obletnici Bralne značke	28
Misli ob 60-letnici bralne značke	28
Zlati bralni značkarji ob 60-letnici bralne značke na Prevaljah	29
60 let spodbujanja branja pri mladih.	35

INTERVJU

Primož Suhodolčan, slovenski otroški in mladinski pisatelj	37
Hedvika Gorenshek, upokojena knjižničarka na OŠ Franja Goloba Prevalje	39

KNJIŽNIČARKE

Koroška osrednja knjižnica dr. Franca Sušnika Ravne na Koroškem	42
--	----

VRTEC PREVALJE

Predšolska bralna značka Petra Nosa v vrtcu Prevalje	45
--	----

Tudi na Tretji osnovni šoli beremo za Bralno značko	48
---	----

Osnovna šola Juričevega Drejčka	49
---	----

SPOMINI BRALCEV

Spomini bralcev.	54
Čira čara, hokus pokus knjiga	54
Spomini na bralno značko	54
Moji spomini na branje	55
Knjiga podarja prihodnost	55
Knjiga premika meje.	55
Bralna značka in branje	56
Usodna privlačnost	56
... še na mnoga leta!	57
Branje je najbolj nora zabava	57
Naša knjižničarka.	57

EVROPSKI POSLANCI	58
-----------------------------	----

POSLANICE OTROK

Poslanice otrok	61
---------------------------	----

UNESCO

Branje – moje sanje	64
-------------------------------	----

Dopisnica	73
---------------------	----

60 let prve podelitve Bralne značke in priložnostni poštni sklop, 21. 5. 2021	74
--	----

ŠOLSKO LETO 2020/2021, 01, LETNIK 65

UREDNIŠKI ODBOR:

dr. Andreja TINTA, ravnateljica šole,
Maja PRISTOVNIK, prof.,
Hedvika GORENŠEK.

GLAVNA UREDNICA:

Maja PRISTOVNIK, prof.

PRISPEVKI:

dr. Andreja TINTA, dr. Matic TASIČ, Boštjan GORENŠEK, Marko KRAVOS, mag. Tilka JAMNIK, prof. dr. Mihael KOVAČ, Maja PRISTOVNIK, Tone PARTLIJČ, Slavko PREGI, Janja VIDMAR, Matjaž PIKALO, Iva POTOČNIK, Marija EREMUT, Jasmina PEČOVNIK, Vanja BENKO, Milena MESNER, Tjaša HACE, Klavdija KODRUN, Mojca PUNGARTNIK, mag. Irena ODER, mag. Jelka KOS, Branka MRĐENOVIČ, Darja MOLNAR, Nika SKUDNIK, Simona ŠULER PANDEV, Ana BUHVALD PORI, Anja GABERŠEK, Anja BENKO, Gabrijela GRZINA, Neja GRZINA, Katjuša KNEZ, Aleksandra KOČMUT, Tina KSENEMAN, Alenka MILER, Slavka PIKO, Maša PUPAVAC, Saša RAHTEN RIGL, Romana TOMC, Franc BOGOVIČ, Tanja FAJON, dr. Milan BRGLEZ, Irena JOVEVA, Klemen GROŠELJ, Ljudmila NOVAK, Borut BONČINA.

PRISPEVKI UČENCEV:

Enja HACE, Jaka SUŠNIK, Luka GOLOB, Neža SUŠNIK, Taja PRIDIGAR, Neža SUŠNIK, Minela SALKIČ, Sara KAJŽER, Tadej GOSAK, Jan PENEČ, Brina ROGINA, Iva HANCMAN, Jakob PORI, Jasmina VOGEL, Jera PUŠNIK, Maja LAJBAHER, Neca KLARIČ, Sara ZAGORŠČAK.

FOTOGRAFIJE:

arhiv šole, Tin KÜZMA, Matjaž PIKALO, Tanja PODRŽAJ, Maja PRISTOVNIK, arhiv Janje VIDMAR, arhiv Vrtca Prevalje, arhiv Andreje TINTA, Štefka ZAVOLOVŠEK, Urban ZORKO, zasebni arhivi evropskih poslancev (Romana TOMC, Franc BOGOVIČ, Tanja FAJON, Milan BRGLEZ, Irena JOVEVA, Klemen GROŠELJ, Ljudmila NOVAK).

NASLOVNICA:

David LADINEK.

LIKOVNI PRISPEVKI:

Tjaša VOGRIN, Jasmina VOGEL, Urša SONJAK, Tinkara CIFER, Lana MURŠIČ, Anej NOVAK, Lovro VOGEL, Jernej LIBNIK, Jan PENEČ, Žiga KRAMOLC, Lena BIVŠEK, Ava PUŠNIK, Jakob PORI, Ema VERČEK, Almedina ŽUNIČ, Jaša BACKOVIČ, Vasja VRABIČ, Aneja KOTNIK ŽVIKART, Sara ZAGORŠČAK, Neli KUPLJEN, Špela ROTOVNIK, Korina ANTOLIČ, Dominika KOPMAJER.

MENTORICI:

Saša ODER, prof. (likovna podoba),
Maja PRISTOVNIK, prof. (UNESCO).

LEKTORIRANJE:

Maja PRISTOVNIK, prof.

OBLIKOVANJE:

SANS, Andrej KNEZ

TISK:

Tiskarstvo in knjigovestvo GREŠOVNIK, d. o. o.

NAKLADA:

250 izvodov.

Učenci in delavci Osnovne šole Franja Goloba Prevalje smo ponosni, da smo lahko del zgodbe Bralne značke, katere idejna zasnova je pred šestdesetimi leti padla na plodna tla prav na naših Prevaljah. Branje in tekmovanje za Bralno značko od takrat povezuje vse otroke v Sloveniji in tudi zamejstvu.

Naj bralna značka pušča sledi še mnogo let

Ravnateljica OŠ Franja Goloba Prevalje,
DR. ANDREJA TINTA

arhiv Prevaljskih novic

Zavedam se, da tako kot se ljudje razlikujemo po videzu, mišljenju, načelih in vrednotah, tako se razlikujemo tudi glede veselja do branja. Nekateri berejo samo takrat, ko »morajo« in jim branje ne predstavlja nič drugega kot skakanje od črke do črke k besedi in povedi. Na drugi strani pa imamo bralce, za katere branje pomeni sprostitev in veselje ter skok v drugi, domišljjski svet, ki je odmaknjen od vsakodnevnih težav in skrbi in v katerem je dovoljeno, da si ga naslikamo tako, kot si ga sami zamislimo. Različne raziskave kažejo, da tisti posamezniki, ki razvijejo dobro tehniko branja in berejo z razumevanjem, z branjem ne pridobivajo le besednega zaklada. Branje pripomore k pridobivanju informacij o stvareh, ki jih ne moremo doživeti v živo. Dobri bralci so pogosteje tudi uspešnejši tako v šoli kot tudi na vseh ostalih področjih življenja, saj se bolje znajdejo v poplavi informacij in v ključnih trenutkih znajo poiskati informacije oziroma podatke, ki jih potrebujejo. Prav tako branje leposlovja pri otrocih in mladostnikih pomaga razvijati domišljijo, občutljivost, ustvarjalnost in kar je v današnjem svetu zelo pomembno, razvija tudi odnos do sočloveka.

Želim si, da bi bila knjiga popotnica in spremljevalka vseh naših učencev in da bi Bralna značka praznovala še veliko okroglih obletnic. Da bi se želja uresničila, bi lahko:

- pogosto zamenjali telefone s knjigo ali revijo,
- obiskali knjižnico in pobrskali med knjižnimi policami,
- poiskali najcenejšo zabavo – branje knjig ...

Teže teh besed se boste vedno bolj zavedali, zato naj branje spleza po lestvici vaših vrednot; čim višje.

In še to. Dobre knjige me spremljajo že dolgo, včasih samo kakšna misel ujeta med vrsticami, a branje se me drži in jaz njega.

arhiv Prevaljskih novic

Čestitam, draga Bralna značka, za častitljivi 60. rojstni dan

Župan Občine Prevalje,
DR. MATIČ TASIČ

Težko najdemo kraj, kjer se bi na tako majhnem prostoru zlilo toliko ustvarjalne kulturne energije, kot so Prevalje. Zapisane so besedi in glasbi. Ponosen sem na to, da soustvarjam kraj, kjer se je v Osnovni šoli Franja Goloba Prevalje rodila tako pomembna in častitljiva slovenska kulturna posebnost, kot je Bralna značka. Čas ji ni mogel do živega, kar pomeni, da gre za izjemnost, ohranila se je s kleno slovensko besedo, s knjigami in tisoči in tisoči bralci, ki so jo vzeli za svojo kot del odraščanja.

Hvala vsem mentorjem, organizatorjem in vsem, ki ste vseh 60 let negovali, ohranjali in bdeli nad tradicijo porojeno iz ideje prof. Stanka Kotnika in pisatelja Leopolda Suhodolčana. Šola na Prevaljah je imela vseh 60 let zelo pomembno vlogo pri ohranjanju te slovenske kulturne dediščine skupaj z Društvom Bralna značka Slovenije pod častnim pokroviteljstvom predsednika Republike Slovenije. Ob okroglih jubilejih smo na Prevaljah znali počastiti slavljeno, nanjo opozoriti širšo kulturno javnost, postaviti obeležja, organizirali prireditve, ob 60-letnici jo bomo počastili najbolj slavnostno, saj snujemo Osrednji slovenski muzej Bralne značke na Prevaljah.

In najpomembnejše darilo Bralni znački za 60. rojstni dan – za osrednji slovenski Muzej Bralne značke, v okviru Parka Jezero, imamo donatorja, nekdanjega učenca prevaljske šole, ki zna ceniti izjemno slovensko kulturno posebnost rojeno na njegovi nekdanji šoli, na »naši« šoli. Kaj si lahko želimo še lepšega? Hvala, malo je takih ljudi s posluhom in naklonjenostjo do domačega kraja.

Svet se spreminja z veliko hitrostjo in pred nas postavlja nove izzive. Prilaganje na novo realnost s tradicionalnimi pristopi ne zadostuje več, a naša dediščina kljub spremembam in hitenju časa ne sme biti pozabljena, nasprotno: ohraniti, izpostaviti in predstaviti jo je potrebno, del našega življenja je, dediščina, za katero moramo poskrbeti. Z njo smo prepoznavni in tudi posebni. Potrebujemo predstavitev kulturne posebnosti in razvoja na domačem pragu. Kako to predstaviti drugače kot v muzeju, da se ohranja in krepi naša identiteta na pragu globalizacije. Gre tudi za to: s čim bomo

vstopili v skupno čedalje bolj ambiciozno koroško kulturno-turistično ponudbo, promocijo Koroške, če ne bomo imeli nekje zbranega gradiva, svoje »osebne izkaznice« Muzeja Prevalje z dediščino naše preteklosti, del tega bo Osrednji slovenski muzej Bralne značke v sodobni postavitvi v koraku s časom, ki bo privabljal. Ohranjali in predstavljali bomo materialno in nesovno kulturno in zgodovinsko dediščino kraja in okolice.

Dragi učenci, predvsem tisti, ki v letošnjem letu zapuščate šolo, kot so jo številne generacije pred vami, zaznamovani z branjem. Z radostjo in toplino v srcu nosite spomin na odraščanje in branje za bralno značko. Ker ste hodili v šolo, kjer je bila ideja Bralne značke porojena, vas lahko preveva ponos. To nas odlikuje, po njej smo prepoznani širom po domovini in povsod na tujem, kjer berejo slovensko besedo. Ohranjamo tradicijo branja tudi v zrelih letih, knjiga naj bo naša stalna sopotnica skozi življenje.

Pridružujem se misli Toneta Partljiča, ki je nekoč zapisal: »Ohrani Bog te v cveti!«

Prevalje – mesto bralne značke

Podžupan Občine Prevalje,
BOŠTJAN GORENŠEK

Nace Zavrl

Ne knjig ne bralne značke ne bi bilo brez bralcev. Bralna značka ne bi obstajala brez mentoric in mentorjev – z globokim spoštovanjem vam izrekam iskreno zahvalo za izpolnjevanje poslanstva bralne značke in neštete ure, ki jih namenjate spodbujanju branja med mladimi.

Vsako mesto ima svoj zaklad. Nekje je zaklad ruda, drugod voda ali gore, le na Prevaljah je naš zaklad bralna značka. V prevaljski osnovni šoli se je rodila in prvič zajokala, zelo hitro shodila in se podala na pot po vsej Sloveniji. V vsakem kraju je našla svoj dom. V vsaki hiši svoj topli kotiček. V vsakem otroku srce. Ker ne pozna meja, je naša bralna značka potovala po celem svetu, vedno ponosna, da prihaja s Prevalj, iz Slovenije.

Morda sem imel srečo, da mi je bila knjiga kot sinu knjižničarke položena v zibelko. Z zgodbami sem rasel ter z njimi zaradi bujne domišljije tudi živel. Še danes se, kot bi bilo včeraj, spominim obiska Primoža Suhodolčana v šolski knjižnici, kjer nam je predstavil svojo knjigo Košarkar naj bo in povedal anekdoto z vejicami. Ker ga je učiteljica slovenščine vedno karala zaradi napačno postavljenih vejic, je enkrat oddal spis, v katerem je vejice postavil za čisto vsako besedo. Tistega dne sem se odločil, da bom tudi jaz postal pisatelj in nekoč otrokom tako slikovito predstavljal svoje zgodbe. To se žal ali na srečo ni zgodilo, a ljubezen do knjig in branja je v meni ostala trdno zasidrana. Včasih berem, da pozabim, včasih, da ne pozabim. Včasih z branjem pobegnem iz tega norega sveta, drugič vse njegove lepote intenzivneje raziskujem in globlje doživljam.

Ponosen sem, da je ob 60. rojstnem dnevu dozorela plemenita ideja naziva mesto bralne značke, ki ga je Občina Prevalje zasluženo prejela. Zavedamo se odgovornosti do ustanoviteljev, dr. Stanka Kotnika in Leopolda Suhodolčana, do vseh bralcev, otrok in mentorjev. V čast bralni znački smo v Spominskem parku postavili klop bralne značke, ki jo bo vsako leto posvojil eden izmed slovenskih pisateljev. Srčno upam, da bomo kmalu odprli tudi osrednji slovenski Muzej bralne značke, ki bo imel mesto v sklopu novega Parka Jezero. Najbolj pa si želim, da bi vsak prebivalec našega mesta s ponosom povedal, da se je v njegovem rojstnem kraju rodila bralna značka.

Hvala vsem zaposlenim v Osnovni šoli Franja Goloba Prevalje, ki skrbno negujete zgodovinski spomin bralne značke in ji z motiviranjem bralcev kujete svetlo prihodnost.

Hvala Društvu Bralna značka Slovenije in Društvu prijateljev mladine Slovenije, ki nikoli ne pozabite na Prevalje ter s svojo strokovnostjo in predanostjo skrbite za naš zaklad.

Živela bralna značka!

Kdor ima vsak dan potico, naj se ne prejedava s kruhom, dokler so ljudje še kje lačni domače besede in knjige.

MARKO KRAVOS,
predsednik Bralne značke,
pesnik in pisatelj iz Trsta

Tako je Ciril Kosmač naročal svojim slovenskim pisateljskim tovarišem, ko so prišli na obisk in brali med Slovenci za italijansko mejo. Bilo je v letih, ko je v Ljubljani na Društvu slovenskih pisateljev predsedoval on, v sosednjem Slovenskem centru PEN pa Mira Mihelič. In takrat sta, ne samo mene, še mladiča iz Trsta, uvažala v književniške bralne nastope (in seznanjala s spletkami in ravsanjem na naši »višnji gori«), pa tudi zelo toplo spodbujala in podpirala na višjih »forumih« vse, ki so si prizadevali za ustvarjalnost, njen ugled in nacionalno moč predvsem iz obrobja naše domovine. In tako sem bil na našem stanovskem društvu predstavljen tudi Leopoldu Suhodolčanu, ki je ta čas s profesorjem Stankom Kotnikom oral njivo za Bralno značko. Koroška se je zdela za devetimi gorami, naš konec, Primorska prek meje, pa za pravljničnimi desetimi vodami. Iz avstrijskega konca je v društvu takrat bil zelo aktiven Valentin Polanšek, pozneje še Andrej Kokot. In kot osnovno vezivo – prek vseh blokad tako navznoter kot navzven – preko pokrajinskih in državnih mej se je takrat izkazalo branje, navezanost na knjigo. Ta svetinja – ali plamenica, kot bi rekel Župančič, a tudi knjiga kot luč svobode in ključ do lastnega obraza, do lastnega ponosa in samozavesti za vsakršni čas!

To nit v prtju s knjigami bogato pregnjene slovenske mize ste začeli vezljati na Prevaljah. Kmalu, še za življenje Franceta Bevka, je tudi na Primorskem, tj. na Idrijskem zaživela značka z njegovim imenom. Sprva se je naš priletni pisatelj branil takega poveličanja, potem pa je popustil, ker je vedel, koliko ljudem pomeni stik z materinščino, po najhuj-

šem preganjanju slovenščine na zahodni tretjini naše domovine – da so posamezni pesniki, pisatelji le posamezna debla v gozdu, ki je pravzaprav le ubrana množica bralnih priložnosti. V zelenju, na jasi leposlovnih besed, kjer rase v otroku in mladem človeku občutek korenin, ravnotežja, ko se z branjem razvija tudi človeška sposobnost letenja z domišljijo; ali njegova zazrtost prek krivic in ozkih grap tega sveta v svet prijaznega bivanja in toplih odnosov med ljudmi.

Vsa navedena imena imenitnih ljudi in njihove zamisli ob nastajanju Bralne značke pred 60 leti nam pričujejo, da so robovi, odročne ali obmejne krajine naše nacionalne skupnosti, najbolj občutljivi za vitalne funkcije v organizmu, ki mu pravimo narod. Da so ta naša zaledja nekakšna koža, ki pokriva tako pestro in včasih med sabo dodobra sprto ljudstvo v en sam osebek. Ki si utira pot prek zgodovine, pa tudi čez drn in strn sodobnih groženj vse bolj utesnjujočega sveta – s knjigo, z umetnostjo in vsakršno prožnostjo duha. Naj bodo te besede zahvala in znak podpore sedanji zamisli, da postanejo Prevalje žarišče, orientacijski stolp za nove pristope h gori naših spodbujevalnih izkušenj in k pogorju užitek ob bralnih vzponih vseh, ki smo privrženi Bralni znački: mladih in starih, lepih in grdih, pisateljev, založnikov, likovnih mojstrov, profesorjev in častnih občanov – predvsem pa vseh radoživih na slovenski trati!

Gotovo bomo teh 40 let, kar nas jih loči od naše stoletnice, doživljali ta prévaljski vrt na Koroškem ne samo kot rojstni kraj, pač pa tudi kot topel, gostoljuben dom!
V Trstu, marec 2021.

S KNJIGO V SVET, s kakovostnim branjem v različne in v vse svetove

MAG. TILKA JAMNIK,

podpredsednica Društva Bralna značka Slovenije – ZPMS

V letu, ko Bralna značka praznuje 60 let, s ponosom in veseljem ugotavljam, da sem pol tega časa njena sodelavka. Kaj me drži tako dolgo časa pri tem bralnem gibanju, izjemnem po obsegu in delovanju tudi v mednarodnem merilu? Najprej zagotovo to, da sem sama navdušena bralka in sem prepričana, da kakovostno branje spodbuja vsestranski razvoj mladih in jih zato spodbujam k branju. Saj najbrž poznate moje prepričanje, »da ena knjiga na dan odžene zdravnika stran«, in tudi tisto, »da je branje drugim dejanje in dajanje ljubezni«. Ni torej prav nič čudno, da se v Društvu Bralna značka Slovenije – ZPMS strokovno ukvarjam predvsem z različnimi priporočilnimi sezname knjig in dodatnim izobraževanjem mentorjev. V veliko veselje pa so mi tudi obiski slovenskih bralcev, doma in po svetu, v različne svetove namreč ne potujem rada le z branjem, ampak me še kako navdušuje tudi dejansko popotovanje po svetu.

Zapisala bom, kaj vse me vedno znova očara pri Bralni znački: najprej to, da sta Bralna značko po češkem zgledu osnovala prof. Stanko Kotnik in pisatelj Leopold Suhodolčan, tedaj ravnatelj na OŠ Prevalje, kot spodbudo za branje sodobnih slovenskih del; potem to, da so pri izvedbi Bralne značke najpomembnejša naslednja načela: prostovoljnost in prostočasnost, prost izbor knjig za branje in »preverjanje« prebranega po meri mladih bralcev; in ne nazadnje seveda mentorice in mentorji branja, ki mlade spodbujajo k branju in jih vodijo po teh načelih, obenem pa so tudi sami navdušeni bralci. In podobno kot mladi bralci sem vesela obiskov ustvarjalcev mladinskih

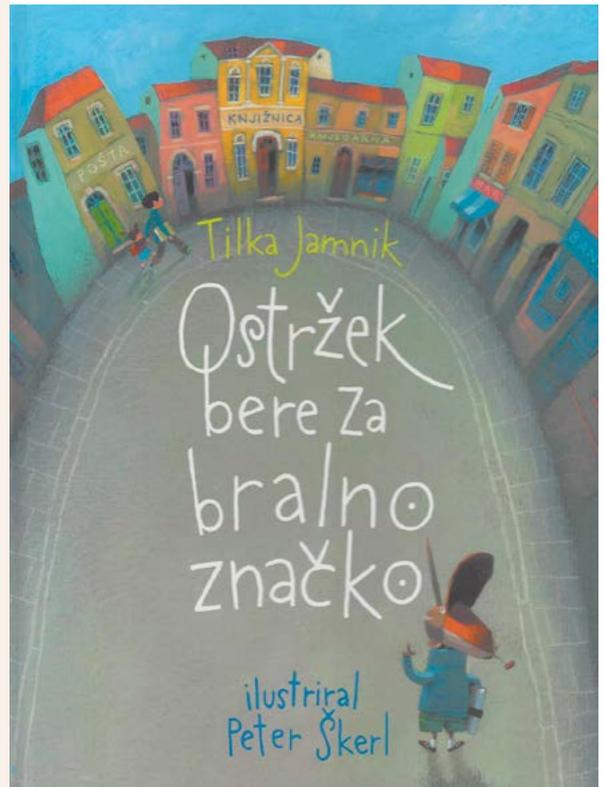
skih knjig, kar se najpogosteje dogaja kot zaključek bralne sezone. Navdušuje me, da skoraj tri četrtine osnovnošolcev bere za bralno značko, kar ustvarja na šoli močnejše bralno okolje in je prispevek k boljši bralni pismenosti učenk in učencev. Bralci so uspešnejši tam, kjer jih podpira širše okolje, ne le šola ...

Gibanje Bralna značka živi že 60 let, kar pomeni, da smo brali za bralno značko današnji stari starši, starši in berejo zdaj otroci in mladi. Prav to, da se gibanje razvija iz roda v rod, je izjemno! Odrasli, ki se z veseljem spominjamo, da smo v šoli brali za bralno značko, se zdaj odzovemo vabilom za branje v »bralnih značkah za odrasle« in beremo majhnim otrokom v »predšolski bralni znački«. In beremo. To, da prebivalci v vsem slovenskem prostoru vedo za Bralno značko, tudi če ne berejo, potrjuje žilavost in živost tega našega bralnega gibanja! Vse to tudi mene osebno spodbuja za delo pri Bralni znački.

Vse od programa »S knjigo v svet« Bralna značka ne spodbuja le branja leposlovja, ampak tudi branje strokovnih knjig z različnih področij. Spodbuja branje vseh vrst in zvrsti leposlovja, torej prozo, poezijo in dramatiko, problemske romane in žanrsko literaturo, pravljice, zgodbe ... Spodbuja tudi branje različnih

bralnih gradiv: slikanice, tudi slikanice brez besedila, stripe, slikopise, različne kombinacije besedilnega in slikovnega gradiva; branje tiskanih in digitalnih gradiv na spletu, poslušanje in ogled v druge medije prenesenih knjižnih gradiv. Ob vsej raznovrstni bogati ponudbi bralnih gradiv spodbujamo in usmerjamo mlade bralce le v tem, da bi bilo vse to gradivo čim bolj kakovostno.

Branje kakovostne mladinske literature spodbuja vsestranski razvoj mladega bralca in mu omogoča v svet umetniške besede in na različna področja znanja, izkušenj in modrosti človeštva. Prispeva k razvoju zdrave, vsestransko razvite osebnosti, prispeva k čustvenemu razvoju, razumevanju in empatiji, pripomore h gradnji globljih medosebnih odnosov, podpira kritične poglede v svet, k drugim ljudem in k sebi. Gradi medgeneracijske »mostove«. Osmišlja bivanje in prispeva k pozitivni življenjski naravnosti. Bralcu nudi več veselja, radosti, zabave, oddiha ... tudi umika. Branje prispeva h globljemu razumevanju realnega življenja zdaj in tukaj, omogoča usvajanje znanj z različnih področij, omogoča potovanja v svet domišljije, v preteklost in prihodnost, za branje ni meja ... Povsem torej drži eden od sloganov Bralne značke: »S knjigo v svet« ...

Kaj vse pobereš, ko bereš?

Če bi želel s preprosto primerjavo za nazaj opisati svoje bralno življenje, bi ga primerjal z igranjem računalniške igre. Ko sem se kot fantič naučil brati, sem se moral najprej naučiti abecede in nato črke povezati z glasovi, iz katerih so sestavljene besede. To je bilo precej dolgočasno, a tudi če želim igrati računalniške igre, se moram najprej naučiti osnov računalništva, kar tudi ni pretirano zabavno. Nato sem se, v drugem koraku naučil črke in glasove povezovati v besede in stavke. Najprej je šlo počasi in vsaj na začetku sem sicer uspel prebrati besedo, dve ali tri, povezati jih v smiselni stavek ali prebrati celo stran besedila pa je bilo nekaj časa muka vseh muk. A je počasi šlo naprej: ker sem hodil v šolo v socialističnih časih, starši pa so me naročili na knjižno zbirko Čebelica, je bila prva knjiga, ki sem jo dobil kot naročnik zbirke, tudi prva knjiga, ki sem jo prebral. Njen naslov je bil Deček iz Navrske stražnice, z današnjega stališča pa je najbrž dolgočasna, da bolj biti ne more – a jaz sem bil ponosen do neba, ko sem jo prebral do konca.

Nato sem se, ko sem počasi rasel kot bralec, začel potapljati v vedno bolj zapletena besedila. Pri mnogih se mi je zdelo, da mi njihovi avtorji nastavljajo pasti; v njih so bile besede, ki jih nisem poznal, pogosto tudi stavčne zveze, ki jih nisem razumel. A bil sem trmast, in sem mnoge razvozlal sam. Pri tistih oreh, ki jih nisem znal streti, pa sem imel to srečo, da sem imel starše, ki jih je zabavalo, da so se z mano pogovarjali o knjigah, še večja sreča pa je bila, da sem na koncu osnovne šole, nato pa vso srednjo šolo imel nekaj sošolcev in sošolk, ki so tudi sami brali. Ko gledam malce nostalgичno nazaj, se mi zdi, da so bili naši pogovori o prebranih knjigah

še ena, tako rekoč neuradna šola, včasih več vredna od tiste, ki smo jo bili deležni pri pouku. Drug drugega smo priganjali v branje vedno bolj zahtevnih besedil, ki so zahtevala vedno več osredotočanja in prebijanja skozi nove in nove neznane besede in stavčne zveze, posledično pa tudi vedno več razmišljanja in pogovarjanja o prebranem. Podobno kot pri branju napredujemo tudi pri igranju računalniških iger. Najprej se moramo naučiti osnov iger, znati moram dovolj hitro klikati z miško in imeti pregled nad tem, kaj se dogaja na zaslonu, ter na podlagi izkušenj refleksno pravilno reagirati. Nato pa igre, posebej če jih igra več igralcev, postajajo vedno bolj zahtevne, taktične in strateške. Pri takem igranju skupaj s svojimi soigralci ristem tudi sam, podobno, kot sem rasel z svojimi sobralci z branjem vedno bolj zahtevnih besedil. Od tu naprej pa se podobnosti med knjigami in igrami nehajo. Na zaslonu imam namreč igro servirano tako rekoč na krožniku: okolje, v katerem igra poteka, moj avatar in njegovi nasprotniki, načini, na katerega se premikajo, izginjajo in spreminjajo – vse to so oblikovali in razvili ustvarjalci igre, skupaj z algoritmi, ki jo poganjajo in ustvarjajo pravila, na podlagi katerih se nato s soigralci zapletam v take in drugačne spopade ali tekmovanja. S tega zornega kota so igre podobne filmom, kjer so pred menoj filmski junaki iz mesa in krvi, v okolju, ki ga je izbral in v kadre ujel režiser.

Ko berem, pa vseh teh bleščočih, gibljivih podob ni: pred menoj so le mirujoče črke na papirju. Zato je branje knjig zahtevnejše kot gledanje filmov ali igranje računalniških iger, saj moram s pomočjo branja najprej razbrati zgodbo, v drugem koraku

PROF. DR. MIHAEL KOVAČ,
redni profesor Univerze v Ljubljani

pa v glavi poustvariti glavne junake, njihova čustvena razmerja in zaplete, ter se tako v svoji domišljiji potopiti v odnose, svetove in pokrajine, v katerih najbrž še nikoli nisem bil, oziroma jih nisem nikoli videl. Skratka, vse tisto, kar pri igrah in filmih vidim, si moram pri branju ustvariti v glavi, zato moja domišljija in možgani delujejo bolj na polno in pod večjo obremenitvijo, tako rekoč na ful.

A to še ni vse. Pri branju leposlovja podobne, čustva in knjižni liki nastajajo v moji glavi s pomočjo besed, zato z branjem širim in poglobljam svoje besedišče. Ta proces je podobno intenziven, a nekoliko drugačen, ko denimo berem poljudne knjige o naravoslovju ali človeški zgodovini: takrat se sicer ne vživljam v zgodbo, zato pa s pomočjo novih besed in besednih zvez postavljam pod vprašaj, gradim nove in včasih utrjujem svoje predstave in prepričanja o svetu, v katerem živim.

Ko berem, poleg vsebine knjige torej pobrem še marsikaj, od širokega in globokega besedišča, prek zmožnosti osredotočanja in vživljanja v druge, do sposobnosti, da mislim abstraktno in okoli sebe odkrivam vzorce, ponavljanja in prelome tam, kjer drugi vidijo le dolgočasen, siv svet. Skratka, branje me uči misliti. To seveda ne pomeni, da bo vsak bralec v življenju zmagovalec: pomeni le to, da nas branje nauči nečesa, kar nam lahko v življenju pride hudičevo prav, podobno, kot nam pozimi pride prav plašč, če gremo ven. In če se kaj spoznam na to, kako se zadnja leta vrti svet, prihaja čas dolgih, vlačnih in nadležnih zim.

Naš vodnjak

MAJA PRISTOVNIK, PROF.,
mentorica glasila Vigred

Iz šolske kronike 1959/1960

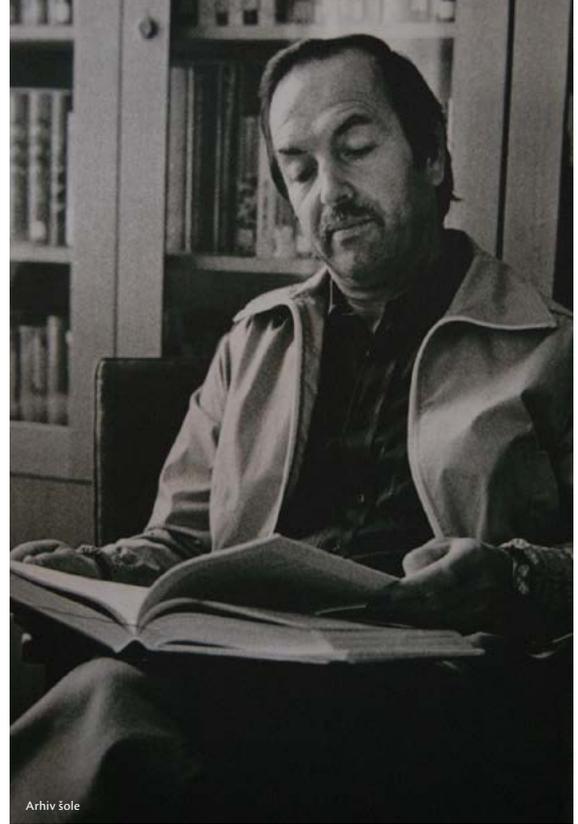
Leopold Suhodolčan, takratni upravitelj, je delal v šolskem letu 1959/1960 v šolskem odboru podružnice učiteljskega sindikata, v odboru DPM Prevalje, v odboru DPD Svoboda, kot vodja strokovnega aktiva za slovenski jezik na območju nekdanjega slovenjegraškega okraja, v Svetu za prosveto občine ter še v treh komisijah sveta, v izvršnem odboru stanovanjske skupnosti, v odboru za dramatiko pri okrajnem svetu Svoboda itd.

Stanko Kotnik je vodil na šoli fotoamaterski, strelski, bralni in narodopisni krožek, delal v odboru učiteljskega sindikata, DPM, Svobode in starešinskega sveta. Na šoli je pripravil Cankarjevo in Prežihovo proslavo, bil poverjenik Prešernove družbe, zbiral je gradivo za muzej in knjižnico ter se tudi publicistično udeleževal.

Prvi zapis o bralni znački je članek Stanka Kotnika z naslovom Plemenita značka, objavljen v Prosvetnem delavcu 23. novembra 1960.

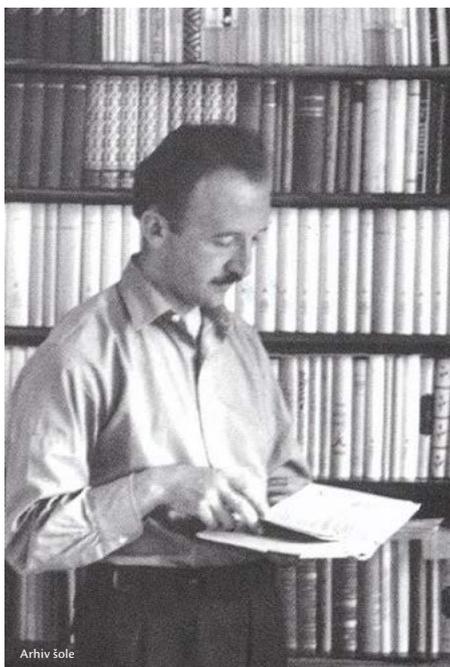
Pisalo se je leto 1960. To je bilo tretje leto reforme šole, ko je vedno izraziteje v ospredje stopala vloga učitelja. Na OŠ Franja Goloba Prevalje je bilo v šolskem letu 1959/1960 691 učencev in 24 učiteljev. Učiteljsko knjižnico, ki je štela 1466 izvodov knjig, je v tistem šolskem letu urejala Mara Brečko, šolsko knjižnico pa sta urejali Milka Ocepek in Angela Kotnik. Le-ta je štela 1630 izvodov knjig. Člani literarnega krožka so pisali prispevke za šolsko glasilo Vigred, bralni krožek pa je izbral knjige, ki so jih skupno (7. in 8. razred) obravnavali na sestankih, na katerih so si učenci delali tudi zapiske. Bil pa je to tudi čas, ko sta Stanko Kotnik in Leopold Suhodolčan zasnovala idejo o branju, ki je potekala v okviru tekmovanja. Stanko Kotnik, profesor slovenskega jezika in književnosti, je namreč ugotavljal, da mladi veliko berejo in da je uspešnost bralnega krožka zavidljiva. Leopold Suhodolčan, mladinski pisatelj in takratni ravnatelj OŠ Franja Goloba Prevalje, se je strinjal. Predlagal je, da bi ob pouku slovenščine bilo smotno uvesti še uro književne vzgoje. In porodila se je ideja o tekmovanju, saj bi bilo življenje sicer zagotovo bolj pusto, ker bi bili prikrajšani za veliko doživetij in spoznanj.

Izvirno slovensko kulturno gibanje, ki gradi na tradiciji bralnih značk poimenovalih po slovenskih pisateljih, je bilo 'rojeno'.

Arhiv šole

Začetni strah, da bo tekmovanje izpodrinilo branje Berila, je bil seveda odveč. Leopold Suhodolčan je zapisal: *'Mladega bralca je lahko ogreti za dobro knjigo, če mu jo le znamo približati.'* Ta začrtana smer je bila sicer prepuščena mentorjem samim, sprva še brez dobrih temeljev, dasiravno so bili posejani kažipot. Stanko Kotnik in Leopold Suhodolčan sta širila izkušnje in dognanja o bralni znački v različnih glasilih, revijah in časopisih (Jezik in slovstvo, Pionirski list, Naši razgledi, Koroški fužinar in Glasilo Društva prijateljev mladine). Z razvojem bralne značke pa so bili vzpostavljeni tudi prvi stiki osnovnošolske mladine s pisatelji, pesniki in ilustratorji, ki so prihajali na šole med bralce. In prav ta srečanja so predstavljala mladim bralcem (si upam trditi, da še danes) nepozabna doživetja. Vsi so vedeli, da je bilo na policah (pre) malo knjig, čeravno so se le-te začele šibiti pod njihovo težo zavoljo Bralne značke. Učitelji so se v tem času ogreli za nove, sodobne oblike dela z mladimi bralci, zato je (1970) Mladinska knjiga v tem času, prvem desetletju, natisnila za tekmovalce sto najboljših knjig za otroke v zbirki Moja knjižnica. Na pobudo naše šole in takratnega ravnatelja Leopolda Suhodolčana pa ob desetletnici Bralne značke tudi knjigo z naslovom 10 let Prežihove BZ. In postali s(m)o varuhi dobre knjige.

Prijava na zagovor

Učenci, ki so tekmovali za bralno značko, so si morali ob branju delati zapiske in jih predložiti kot 'prijavo' za zagovor. Sledil je pogovor o prebranih knjigah pred komisijo na šoli, o katerem so vodili zapisnik. Po uspešnem zagovoru so učenci prejeli izkaznico in ustrezno osvojeno bralno značko s Prežihovim portretom (osnutek zanjo je pripravil akademski slikar Karel Pečko).

Podelitev: 21. maja 1961, ob 11.00, na Osnovni šoli Prevalje

Šestošolci profesorja Stanka Kotnika so v goste povabili slovenskega pisatelja Franceta Bevka ob njegovi sedemdesetletnici. Pisatelj se je odzval in zapisal, da jih obišče, ko bodo cvetele trobentice. Prva podelitev bralnih značk na Prevaljah je bila torej 22. maja 1961. leta. Podelitev je bila v nekdanji kinodvorani na Prevaljah, ki je pokala po šivih. Svečan kulturni dogodek so soustvarjali učenci harmonikarskega, frulističnega in baletnega krožka, 120-članski pevski zbor in 60-članski pionirski orkester. Po kulturnem programu je ravnatelj Leopold Suhodolčan učencem, ki so uspešno zaključili tekmovanje, prvič podelil Prežihove bralne značke in izkaznice bralne značke, v katere se je podpisal pisatelj France Bevk. Ob zaključku je slednji prebiral odlomke iz svojega dela Ognjeni krst Petra Petelinčka.

Iz šolske kronike 1960/1961

Leopold Suhodolčan je na šoli vodil literarni krožek, delal v odboru za Prežihovo značko, vodil strokovni aktiv za slovenski jezik za naše območje, bil strokovni inšpektor za slovenski jezik za občine Ravne, Dravograd, Radlje in Slovenj Gradec, bil član sveta za kulturo in telesno vzgojo pri Občinskem ljudskem odboru Ravne, delal v odboru Svobode na Ravnah, bil član izvršnega odbora stanovanjske skupnosti Prevalje, v odboru Društva prijateljev mladine Prevalje, član šolskega odbora, bil je predavatelj na Delavski univerzi Ravne, v nadzornem odboru sindikalne podružnice učiteljev in profesorjev.

Stanko Kotnik je na šoli vodil fotokrožek, bil poverjenik Prešernove družbe, odbornik Prešernove značke, vodil pa je tudi razredno skupnost. Bil je v nadzornem odboru Društva prijateljev mladine, vodil je sekcijo SZDL, bil v odboru Svobode, sindikata, Koroškega kinokluba. Imel je predavanja na fotoamaterskem tečaju na Ravnah. Bil je tudi član ZROP. Priredil je Prešernovo proslavo, Cankarjevo razstavo in imel predavanje 'Naša dolina'. Med počitnicami je naredil ozvočno postajo. Sodeloval je z narodopisnim inštitutom RTV Ljubljana (radijska šola), objavljaval v Fužinarju, Prosvetnem delavcu idr. S svojimi predavanji in nastopi je sodeloval v strokovnem aktivu.

Prvi seznam za bralno značko v šolskem letu 1960/1961:

- Prežihov Voranc: SOLZICE
- France Bevk: MALI UPORNIK
- Tone Seliškar: BRATOVŠČINA SINJEGA GALEBA
- Ivan Bratok: TELESKOP
- Anton Ingolič: TAJNO DRUŠTVO PGC
- Miško Kranjec: MESEC JE DOMA NA BLADOVICI
- Josip Ribičič: RDEČA PAST

Seznam prvih tekmovalcev Prežihove značke na OŠ Franja Goloba Prevalje v šolskem letu 1960/1961:

6. razred:

- Ivan BOŽIČ
- Vojko BRAČKO
- Maks MURKO
- Jože PEČOVNIK
- Vera UKMAR
- Franc POTOČNIK

7. razred

- Marija HANCMAN
- Pavel KOBOVC
- Lenka RAMŠAK

8. razred

- Ana VALENTE

* Sicer je v Sloveniji v šolskem letu 1960/1961 BZ usvojilo 119 učencev.

Danes gibanje gradi na tradiciji 47 bralnih značk, povezanih z Zvezo bralnih značk Slovenije, ki od sedemdesetih let dvajsetega stoletja organizacijsko deluje kot eden nacionalnih programov v okviru Zveze prijateljev mladine Slovenije. Leta 2002 je bilo organizirano samostojno Društvo Bralna značka Slovenije – ZPMS. V strokovnem smislu gibanje od vsega začetka vodijo mentorji po šolah (od devetdesetih let prejšnjega stoletja tudi po vrtcih in knjižnicah) – njihovo delo z mladimi je temelj bralnega značkarstva.

Prvih deset let

7. 6. 1971 je bila osrednja slovesnost v Kotljah, kjer je v okviru Republiškega srečanja mladih bralcev Leopold Suhodolčan nagovoril prisotne: *'Pozdravljajo vas naši značkarji – 'prežihovci', ki so nabrali za vas solzice v Peklu! Drugod so že odcvetele, tam pa so v cvetju še v tem času.'*

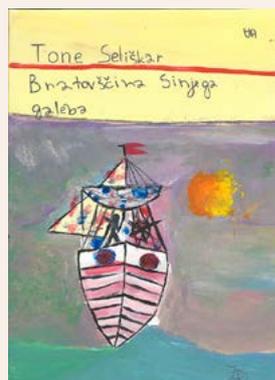
V desetih letih smo dobili 23 značk, ki nosijo imena pisateljev, v Sloveniji pa je takrat bralo za Bralno značko 50 000 otrok, kar pomeni 10 krat toliko prebranih knjig.

Na prireditvi se je zbralo 3500 mladih slovenskih bralcev in 211 mentorjev. Od pisatelj/pisateljic so se slovesnosti udeležili: France Bevk, Ivan Potrč, Kajetan Kovič, Matevž Hace, Ivan Minatti, Ivo Zorman, Smiljan Rozman, Jože Šmit, France Filipič, Slavko Jug, Marjan Kolar in Nada Gaborovič.

Na naši šoli (s podružnicami) smo podelili 252 Prežihovih Bralnih značk in 44 Cicibanovih Bralnih značk.

Prežihova značka je v tem šolskem letu prejela za zasluge srebrno značko OF.

359 učencev (**52,3 %**) je imelo doma svojo knjižnico z več kot **20** leposlovnimi deli.

Drugih deset let

8. 2. 1980 se je za vedno poslovil eden od pobudnikov Bralne značke, takratni podpredsednik Društva slovenskih pisateljev Leopold Suhodolčan. Na žalni slovesnosti 11. 2. 1980 so učenci soglasno sprejeli sklep, da bodo brali za Suhodolčanovo Bralno značko in prve Suhodolčanove Bralne značke so bile 173 bralcem podeljene leto dni po njegovi smrti, in sicer 18. 2. 1981. Učenci naše šole so ob tej slovesnosti pripravili razstavo likovnih del učencev šol iz Mežiške doline. Razstavljali so risbe, ki so jih risali po Prežihovih in Suhodolčanovih literarnih delih.

Na ta datum je Skupščina kulturnih skupnosti sprejela predlog, po katerem se je Pionirska knjižnica na Ravnah preimenovala v Pionirsko knjižnico Leopold Suhodolčan Ravne na Koroškem. Otvoritev knjižnice je bila 13. 12. 1980.

21. 5. 1981 smo našim učencem v Družbenem domu na Prevaljah podelili 20. Prežihove Bralne značke. Uvodni nagovor je imel profesor Stanko Kotnik, Zveza kulturnih organizacij občine Ravne na Koroškem pa je mentorjem podelila Prežihov spominek.

Osrednja prireditev ob 20-letnici Bralne značke je bila 17. 9. 1981 v Kulturnem

domu Ivana Cankarja (danes Cankarjev dom, op. p.). Uvodni pozdrav sta imela predsednik odbora za knjigo pri RK SZDL Miloš Mikeln in predsednik Zveze bralnih značk Slovenije Jože Zupan. Bralci so podelili priznanja Zlata knjiga pisateljem in pisateljicam Branki Jurca, Eli Peroca in Kajetanu Koviču ter šestim ilustratorjem slikanic in knjig. Plaketi kurirja Jovice (Zveza prijateljev mladine) sta prejela Leopold Suhodolčan in Stanko Kotnik. 17. 9. 1981 smo praznovanje zaključili z otvoritvijo **Muzeja bralnih značk** v avli šole. Prireditve so se udeležili mladinski pisatelj Primož Suhodolčan, profesor Stanko Kotnik, takratni predsednik Bralne značke Slovenije Jože Zupan in predsednica odbora za podelitev bralnih značk na šoli Greta Jukič.

1961 – **119** značkarjev

1981 – **130** tisoč značkarjev

Tretjih deset let

V tem obdobju so v Sloveniji vladale izredne razmere, zato podelitve ob 30-letnici na šoli nismo organizirali (po pogovoru s profesorico Ivo Potočnik, op. p.). Večje slavje je bilo nato organizirano ob 35-letnici.

Četrtih deset let

V okviru praznovanja smo na šoli 14. 9. 2000 odkrili **Spominsko ploščo Bralni znački**, ki jo je oblikoval akademski kipar Andrej Grošelj, odkril pa slovenski pisatelj in takratni predsednik Bralne značke Tone Partljič. Učenci so poslali pozdravno pismo profesorju Stanku Kotniku.

Arhiv Sole

Arhiv Sole

Število bralcev je iz začetnih 119 naraslo na milijon in pol. V tistem letu je za Bralno značko tekmovalo 125 000 slovenskih otrok, kar je bila več kot polovica vseh osnovnošolcev.

V Druženem domu na Prevaljah smo organizirali proslavo Zvestoba knjigi (4. 5. 2001), literarni popoldan, osrednja republiška slovesnost pa je bila na Preškem vrhu v Kotljah – **Bralni znački za rojstni dan** (5. 5. 2001).

Častni pokrovitelj BZ, takratni predsednik Republike Slovenije Milan Kučan, je na slovesni prireditvi poudaril, da je Bralna značka kulturna znamenitost in kulturni fenomen Slovencev, uporaben in poučen tudi za druge. Osrednji govornik, pisatelj in takratni poslanec ter predsednik Bralne značke Slovenije Tone Partljič pa je poudaril, da gotovo ni naključje, da se je gibanje razvilo prav na Koroškem, na meji z Avstrijo in se imenuje po velikem borcu za slovensko besedo Prežihovem Vorancu. Druga je bila namreč Bevkova, na meji z Italijo, kjer je bil slovenski narod in s tem slovenski jezik skozi zgodovino prav tako večkrat ogrožen, je še dejal Partljič ob 40-letnici delovanja Bralne značke. Prireditve se je udeležilo 40 gostov iz Slovenije ter 600 učencev oz. 'značkarjev' ter njihovih mentorjev.

V šolskem letu 2000/2001 je OŠ Franja Goloba Prevalje že tretje leto zapored organizirala **Krojačkov dan** (prvič 17. 9. 1998). Gre za posebno obliko druženja z literarnimi junaki/literarnim junakom našega pisatelja Leopolda Suhodolčana. Stanko Kotnik in Petra Dobrila, ena izmed ključnih osebnosti pri nastajanju Bralnih značk po Sloveniji, sta bila v letu 2000 odlikovana z najvišjim odlikovanjem predsednika republike, kar je velika čast in priznanje tudi samemu gibanju. S praznovanjem pa smo zaključili 25. 5. 2001, ko je v Druženem domu na Prevaljah naša takratna profesorica Iva Potočnik izdala zbrano gradivo slovstvene folklorne na prevaljski šoli Pripovedovali so jih mati moja.

Pomnik Bralni znački v Spominskem parku na Prevaljah (2006)

Spominski kotiček Leopoldu Suhodolčanu (2008)

Pomnik Krojačku Hlačku (2014)

Petih deset let

Kondicijo Bralne značke smo preverjali skozi vso šolsko leto, slovesnost pa smo zaključili 20. maja 2011 v športni dvorani na Prevaljah. Proslava je tekla pod častnim pokroviteljstvom predsednika države dr. Danila Türka. Spregovorili so tudi takratni predsednik Bralne značke dr. Igor Saksida, pisatelji Primož Suhodolčan, Tone Partljič ter Slavko Pregl. Posebni gostje prireditve so bili zlati bralci vseh koroških osnovnih šol in njihovi mentorji. 173 zlatih bralcev je na prireditvi prejelo knjižna darila, ki jih že od leta 2003 podeljuje Bralna značka Slovenije. Zaključek praznovanj tega leta je predstavljala prenova šolske knjižnice, ki smo jo dobili v uporabo 2. 12. 2011.

Danes

Začetek tekmovanja: 17. 9. – dan zlatih knjig, obletnica rojstva in smrti pisatelja Franceta Bevka

Konec tekmovanja: 18. 2. – obletnica smrti Prežihovega Voranca/danes: 2. 4. – mednarodni dan mladinske književnosti

... aktivnosti

V šolskem letu 2020/2021 imamo na šoli 350 bralcev za Bralno značko, od tega je 12 zlatih bralcev (na koroških osnovnih šolah je v letošnjem šolskem letu 171 zlatih bralcev).

Število **aktivnosti**, s katerimi posvečamo pozornost Bralni znački, je iz leta v leto več:

Medgeneracijsko branje (Dom starejših na Fari)

Bodi kul – beri ful (Koroška osrednja knjižnica dr. Franca Sušnika)

UNESCO: Branje – moje sanje (šolski nacionalni projekt) ter **Beremo skupaj z UNESCO vrtci in šolami**

Šolski glasili **Hlaček** (za razredno stopnjo) in **Vigred** (za predmetno stopnjo)

Nacionalni mesec skupnega branja (Javna agencija za knjigo republike Slovenije)

Rastem s knjigo (Javna agencija za knjigo republike Slovenije)

Učenec, bralni mentor (šolski projekt)

Pravljične urice (šolski projekt)

Šolska knjižnica beleži 13 000 izvodov knjižnega gradiva, ki si ga lahko izposodi 606 učencev in učenec ter 66 učiteljev ter učiteljic.

Vrste bralnih značk

V slovenskem bralnem prostoru imamo 47 bralnih značk, med katerimi seveda izpostavljamo Prežihovo in Suhodolčano-vo bralno značko.

V vrtcih imajo predšolsko bralno značko Petra Nosa (in druge; poimenovanja po prepoznavnih literarnih likih), v knjižnici na Koroškem bralno značko za odrasle Korošci pa bukve beremo.

Poznamo tudi ekološko in romsko bralno značko, angleško bralno značko, nemško bralno značko ... Gre za različne oblike spodbujanja branja pri učenju na slovenskih osnovnih šolah.

Bralna značka v zamejstvu

Za bralno značko berejo tudi otroci izven slovenskih meja. Gibanje se je v šolskem letu 1977/1978 razširilo na Zvezni gimnazij za Slovence v Celovcu.

Gospa **Vida Polanšek**, upokojena knjižničarka Slovenske študijske knjižnice, nam je ob jubileju poslala prijazno pismo ... Ko razmišljam o gibanju BRALNE ZNAČKE pri nas na avstrijskem Koroškem, se mi zvrstijo nešteti lepi spomini. Kot mentorica in knjižničarka celovške Slovenske študijske knjižnice pod okriljem Slovenske prosvetne zveze sem imela desetletja opravka z dvojezičnimi šolami in slovenskimi kulturnimi društvi po vseh dolinah Koroške, predvsem pa v Mladinskem domu in na Zvezni gimnaziji za Slovence v Celovcu. Vse omejnene ustanove smo leto za letom sproti vabili k sodelovanju pri branju za BRALNO ZNAČKO, jih zalagali s primerno otroško in mladinsko literaturo ter ob koncu vsakega šolskega leta povabili na skupno zaključno prireditev, kjer so bralke in bralci prejeli značke, pohvale, priznanja, predvsem pa čudovite knjižne nagrade. Toda kaj bi mi brez pomoči iz sosednje Slovenije?

Od prvih začetkov v šolskem letu 1977/1978 nam je ljubeznivo stal ob strani s prijateljskimi nasveti in konkretno pomočjo profesor Jože Zupan iz Ljubljane, od koder nam je navozil krasnih knjig še in še ter kot dodatno dragocenost redno posredoval srečanja s pesnicami, pisatelji, ilustratorji in tudi glasbeniki ... Nalezljiva navdušenost gospoda Zupana in še nekaterih drugih je motivirala koroške učiteljice in učitelje slovenščine, mentorice in mentorje, pedagoge, vzgojiteljice, starše in podeželske društvenike, da so z veseljem sodelovali in kljub bogati multimediji ponudbi današnjih dni še vedno sodelujejo pri utrjevanju in širjenju bralne kulture ter ohranjanju naše materinščine.

Ob lepem jubileju BRALNE ZNAČKE vam izrekamo čestitke in zahvalo. Zagotavljam vam, da se bomo vedno zavedali pomembnosti vaših prizadevanj in vas prijateljsko pozdravljamo!

Gibanje se je razširilo tudi v Italiji, kjer je bila OŠ Fran Milčinski na Katarini prva, kjer so otroci brali za Bevkovo bralno značko (1972). V Porabju pa je bralna značka med Slovenci razširjena od leta 1988.

Predsedniki bralne značke:

1. Stanko Kotnik, 1968–1972
2. Leopold Suhodolčan, 1972–1977
3. Petra Dobrila, 1977–1978
4. Leopold Suhodolčan, 1978–1979
5. Jože Zupan, 1979–1983
6. Janez Kajzer, 1983–1985
7. Igor Longyka, 1985–1997
8. Tone Partljič, 1997–2004
9. Slavko Pregl, 2004–2008
10. dr. Igor Saksida, 2008–2011
11. dr. Dragica Haramija, 2011–2018
12. Slavko Pregl in Tilka Jamnik 2018–2019
13. Marko Kravos 2019–

Častni pokrovitelji branja za značko so bili predsedniki Republike Slovenije: **MILAN KUČAN, DR. DANILO TÜRK IN BORUT PAHOR.**

Seznam bralnih značk po letu nastanka

Prežihova bralna značka (22. 5. 1961)
Lovro Kuhar – Prežihov Voranc, slovenski pisatelj in politik (1893–1950)

Bevkova bralna značka (1963)
France Bevk, slovenski pisatelj, pesnik, dramatik, prevajalec in urednik (1890–1970)

Cankarjeva bralna značka (1964)
Ivan Cankar, slovenski pisatelj, dramatik in pesnik (1876–1918)

Jurčičeva bralna značka (1964)
Josip Jurčič, slovenski pisatelj in časnika (1844–1881)

Levstikova bralna značka (1965)
Fran Levstik, slovenski pesnik, pisatelj, dramatik, kritik in jezikoslovec (1831–1887)

Prešernova bralna značka (1965)
France Prešeren, slovenski pesnik (1800–1849)

Finžgarjeva bralna značka (1966)
Fran Saleški Finžgar, slovenski pisatelj, dramatik in prevajalec (1871–1962)

Miklošičeva bralna značka (1966)

Fran Miklošič, slovenski filolog, jezikoslovec in slavist (1813–1891)

Ingoličeva bralna značka (1966)

Anton Ingolič, slovenski pisatelj, profesor in urednik (1907–1992)

Gregorčičeva bralna značka (1966)

Simon Gregorčič, slovenski pesnik in duhovnik (1844–1906)

Cicibanova bralna značka (se deljuje po vsej Sloveniji od leta 1966)

Kranjčeva bralna značka (1967)

Miško Kranjec, slovenski pisatelj in urednik (1908–1983)

Kosovelova bralna značka (1967)

Srečko Kosovel, slovenski pesnik, kritik in publicist (1904–1926)

Kettejeva bralna značka (1967)

Dragotin Kette, slovenski pesnik (1876–1899)

Kajuhova bralna značka (1967)

Karel Destovnik (Kajuh), slovenski pesnik, prevajalec in narodni heroj (1922–1944)

Župančičeva bralna značka (1968)

Oton Župančič, slovenski pesnik, dramatik, prevajalec in urednik (1878–1949)

Aškercjeva bralna značka (1969)

Anton Aškerc, slovenski pesnik, duhovnik in arhivist (1856–1912)

Bralna značka Frana Milčinskega (1969)

Fran Milčinski, slovenski pravnik, pisatelj in dramatik (1867–1932)

Kersnikova bralna značka (1969)

Janko Kersnik, slovenski pisatelj, politik in notar (1852–1897)

Vodnikova bralna značka (1969)

Valentin Vodnik, slovenski duhovnik, pesnik, prevajalec, razsvetljavec, jezikoslovec, učitelj, novinar in urednik (1758–1819)

Golieva bralna značka (1970)

Pavel Golia, slovenski časnikar, pesnik in dramatik (1887–1959)

Meškova bralna značka (1970)

Franc Ksaver Meško, slovenski duhovnik in pisatelj (1874–1964)

Tavčarjeva bralna značka (1971)

Ivan Tavčar, slovenski pisatelj (1851–1923)

Bralna značka Ferenc Móra (po letu 1975)

Ferenc Móra, madžarski pisatelj, muzeolog in novinar (1879–1934)

Družboslovna Kidričeva bralna značka (po letu 1975)

Boris Kidrič, slovenski komunist, politik, prvoborec in narodni heroj (1912–1953)

Grudnova bralna značka (po letu 1975)

Igo Gruden, slovenski pesnik in pravnik (1893–1948)

Suhodolčanova bralna značka (1980)

Leopold Suhodolčan, slovenski pisatelj (1928–1980)

Bralna značka Bena Zupančiča (po letu 1980)

Beno Zupančič, slovenski pisatelj, publicist in politik (1925–1980)

Prušnikova družboslovna bralna značka (po letu 1980)

Karel Prušnik, politični delavec in publicist (1910–1980)

Ribičičeva bralna značka (po letu 1980)

Josip Ribičič, slovenski učitelj, pisatelj, dramatik in urednik (1886–1969)

Zmajeva bralna značka (po letu 1980)

Jovan Jovanović Zmaj, srbski pisatelj, urednik in zdravnik (1833–1904)

Bralna značka Branke Jurca (po letu 1980)

Branka Jurca, slovenska pisateljica in pedagoginja (1914–1999)

Trubarjeva bralna značka**(po letu 1980)**

Primož Trubar, slovenski protestantski duhovnik in prevajalec (1508–1586)

Gradnikova bralna značka (2010)

Alojz Gradnik, slovenski pesnik, sodnik in prevajalec (1882–1967)

Magajnova bralna značka (2011)

Bogomir Magajna, slovenski pesnik, zdravnik in urednik (1904–1963)

Devova bralna značka

Feliks Anton (Janez Damascen) Dev, slovenski pesnik, prevajalec in urednik (1732–1786)

Družboslovna Moškričeva bralna značka

Jože Moškrič, slovenski dramatik, pesnik in narodni heroj (1902–1943)

Valvasorjeva bralna značka

Janez Vajkard Valvasor, kranjski plemič, polihistor in član Kraljeve družbe (1641–1693)

Domnova bralna značka

Peter Butkovič (Domen), slovenski ugankar, pisatelj, prevajalec, urednik in ilustrator (1888–1953)

Potrčeva bralna značka

Ivan Potrč, slovenski pisatelj, dramatik in urednik (1913–1993)

Bralna značka Mirka Kunčiča

Mirko Kunčič, slovenski mladinski pesnik in pisatelj (1899–1984)

Murnova bralna značka

Josip Murn (Aleksandrov), slovenski pesnik (1879–1901)

Stritarjeva bralna značka

Josip Stritar, slovenski pesnik, pisatelj, dramatik, kritik in prevajalec (1836–1923)

Slomškova bralna značka

Anton Martin Slomšek, slovenski duhovnik, škof, pisatelj, pesnik, pedagog in svetnik (1800–1862)

Arhiv Društva Bralna značka Slovenije

Oda za bralno značko

TONE PARTLJIČ,
slovenski pisatelj, dramatik, scenarist, komediograf
*5. 10. 1940, Maribor

Zadnjič je neka mentorica rekla:
»Če bi ne bilo Bralne značke, bi si jo morali izmisliti.« Jaz pa sem takoj kriknil:
»Pa saj sta si jo izmislila! Pred šestdesetimi leti! Polde Suhodolčan in Stanko Kotnik. Na Prevaljah!«

Torej 1960; to je bilo leto, ko omenjena dobronamerna mentorica še ni bila rojena, jaz pa sem bil prvo leto učitelj v Ribnici na Pohorju in sem poučeval peti razred, slavistka pa je bila Malčka Skočir, ki je vse leto na sestankih kolektiva govorila o bralni znački, ki sta si jo zamislila ravnatelj Suhodolčan in profesor slovenščine Kotnik. Rekla je, da jo moramo podeliti tudi v Ribnici, da ne bodo Prevalje edine. Mislim, da sta imela oba »očeta« enakomerne zasluge, seveda pa je bil bolj popularen Polde, ki je bil sam dober pisatelj, zlasti mladinski, in ki je veliko sam nastopal po šolah in je tudi kot ravnatelj lahko več postoril ... Šole v občini Radlje ob Dravi smo nekako sodile v koroški območni zavod za šolstvo, ali kako se je takrat ustanova imenovala, ko so na šolo še hodili strogi in ideološko neoporečni nadzorniki. Slavistka Malčka je sproti poročala o dogajanju na Prevaljah, nabrala potrebne knjige in na koncu sta dve učenki Darinka Mravljak in Marija Miklavc iz osmega razreda izpolnili vse pogoje za pridobitev zlate Prežihove značke. Eden izmed argumentov za bronaste, srebrne in zlate značke je bil tudi ta, da recimo smučarji in atleti dobivajo podobne medalje za športne rezultate, medtem ko se učenec, ki prebere največ knjig na šoli, nima s kom primerjati in ničesar obesiti okoli vratu. Ker je bil to čas značk in značkomanije, so se odločili za značke, ki

si jo zataknil na srajco ali bluzo na prstih. »Ponosna sem bila na svetlikajočo značko, ki je bila pripeta na jopici!« je še po desetletju rekla učenka Danica. Prvo Prežihovo značko je prejel pisatelj France Bevk maja 1961. Dve leti kasneje so jo podeljevali že v Idriji in se je imenovala Bevkova. Iz Ribnice sta šla na prvo prevaljsko podelitev ravnatelj Franc Eržen in slavistka Malčka Skočir. Tam sta oznanila, da jo bomo na zadnji dan pouka podelili tudi v Ribnici Darinki in Mariji. Z vsake »koroške« šole sta se lahko prevaljske krstne premiere udeležila le ravnatelj in slavistka. A sta potem vsem na šoli pripovedovala, kako je bilo. »Od Raven do Prevalj je bil ob cesti špalir Korošcev, ker se je pripeljal priljubljeni Bevk. Če bi prišel Tito, ne bi bilo toliko ljudi! Vsi so ploskali, ko je šel proti šoli. Sem pa videl, da je imel na desni peti raztrgan »zokn«, da se je svetila rdeča peta,« je povedal ravnatelj. Malčka pa je rekla, da sta Polde in Stanko skoraj na stol padla, ko sta slišala, da jo bomo podelili tudi mi čez dober mesec!« Prevalje so rojstna vas bralne značke. S tem je nacionalna literarna znamenitost ob Vrbi, Vrhniki, Kotljah, Medani ...

20. junija smo podelili dve zlati tudi mi v Ribnici. Suhodolčan in Kotnik sta se pripeljala z novima Tomosovima mopedoma iz Prevalj, uro in pol sta baje vozila. Polde je govoril, ravnatelj je govoril, Malčka je govorila in potem smo odigrali mojo prvo igro »V nedeljo popoldan«, ki je imela otroško tematiko oziroma odnose med starši in otroki. Seveda sta me pohvalila. Tudi Ribnica je tisto nedeljo cel dan praznovala. Naj omenim

še usodo slavistke Malčke. Med drugo vojno se je poročila s prometnikom na železniški postaji Podvelka. Toda čez en mesec so ga ustrelili partizani, s katerimi je v smrtni nevarnosti sodeloval. Bilo je v času »nesrečne pohorske afere«, ko so šele nekaj let kasneje priznali, da je šlo za pomoto. V učiteljskem bloku je imela stanovanje v istem nadstropju. Včasih sem slišal, kako ponoči joka. Naj rečem, da sem jo videl srečno in nasmejeno samo ob naši podelitvi bralne značke. Učitelj sem bil le dobrih deset let. Vedno sem bil mentor Bralne značke. Potem sem pisal knjige in komedije. Ustvaril družino. Vodil gledališča. Bil sem predsednik pisateljev. Sedem let sem bil predsednik Bralne značke Slovenije. Tam sem sodeloval z odličnimi ljudmi, Tilko, Manco, Darko, Kristino, Slavkom, Igorjem, Jožetom, Mihom ... In še danes sodelujem. Tudi na Prevalje rad grem in vodim kazat Krojačka Hlačka pred šolo. Družina, knjige, moje in druge, prijatelji, gledališče, lepa Slovenija, morje, bralna značka so stvari, ki mi pomenijo največ v življenju ...

Zmeraj pa se je našlo tudi nekaj ljudi, ki so očitali bralni znački, da prinaša neenakost in neke vrste elitizem med šolske otroke. Saj res, niso vsi enaki. Eni berejo, drugi pa ne. Milijon otrok se je v šestdesetih letih srečevalo po vsej Sloveniji na podelitvah, stotine pisateljev jim je bralo in se rokovalo, sto tisoč knjig smo podarili, milijone lepih besed spregovorili ... Bralna značka je ena najlepših rož v Sloveniji. Če bi bil pesnik, bi napisal pesem Oda za Bralno značko!

PISAT

Od dedka do vnuka (- S KNJIGO V SVET -)

Urban Zorko

SLAVKO PPREGL,
slovenski mladinski pisatelj,
pripovednik, basnopisec,
založnik in urednik
*9. september 1945, Ljubljana

S Poldetom Suhodolčanom oziroma njegovim delom sem se najprej srečal v osnovni šoli. Za novo leto smo v razredu igrali neko njegovo igrico; tudi jaz sem imel manjšo vlogo v njej. Njegova besedila sem sicer redno prebiral v Pionirskem listu in zaradi njihove živahnosti in humornosti so mi bila zelo všeč.

Ko sem bil v sedemdesetih letih, takrat je Društvo slovenskih pisateljev vodil Ivan Potrč, uradno sprejet med pisatelje, sem Poldeta večkrat srečal. Največkrat, ko je prihajal kot sodelavec v uredništvo Pionirskega lista; v isti stavbi je imel prostore tudi tednik Mladina, kjer sem bil takrat urednik. Kasneje, ko je bil za predsednika pisateljskega društva izvoljen Tone Pavček, sva oba, Polde in jaz, postala podpredsednika DSP.

V tistih letih sem precej hodil po šolah, saj so bile moje knjige Odprava zelenega zmaja, Priročnik za klatenje, Geniji v kratkih hlačah in druge med dekleti in fanti precej priljubljene. Ko so me nekoč povabili v »mojo« osnovno šolo v Šentvidu, sem nadvse ponosno predlagal Poldetu, da gre z menoj. Ljubeznivo se je odzval in se mi pridružil. Ampak tisto srečanje z bralkami in bralci je bilo katastrofa.

Učiteljice so naju v veliki dvorani in brez ozvočenja, polni šolark in šolarjev, pustile sama; hrup je bil neznosen in skoraj nič se nismo slišali. Čeprav nič krivega me je bilo zelo sram, a Polde me je prijateljsko tolažil. (Resnici na ljubo sem bil pred nekaj leti znova na šoli in je bilo nadvse prijetno. Obnovljenih prostorov skoraj ne bi spoznal: čudovita knjižnica, soba z računalniki, nova telovadnica ... Star šolski zvonec in težka vhodna vrata pa so še vedno na svojih mestih!)

Kmalu po tistem je v moji pisarni na Mladinski knjigi, kjer sem bil v službi, zazvonil telefon. Klical me je Tone Pavček. Nikoli ne bom pozabil njegovega žalostnega glasu.

»Slavko,« mi je sporočil, »Polde nama je umrl.«

Slab mesec po njegovi smrti sem bil izbran za komisarja jugoslovanske razstave na mednarodnem knjižnem sejmu v New Delhiju. Po koncu sem odpotoval še v Bombay (danes Mumbai), saj sem v svojem kovčku nosil poseben tovor. Za založnika iz indijske države Gudžarat sem iz Ljubljane prinesel tiskarske filme za ilustracije slikanice Leopolda Suhodolčana »Piko Dinzaver«. Izšla je v slikovitem gudžarati jeziku.

Vesel sem, da je Primož stopil v očeto-ve čevlje, in kajpak, da je tudi on moj prijatelj. Poldetov vnuk Peter, ki si je izbral čevlje za mednarodni parket, pa bo, upam, prej ali slej slovenski zunanji minister, ki bo dokazal, da odraščanje v družbi dobrih knjig pomaga na najlepši način osvajati nove in nove svetove in da branje pri tem vodi tudi vnuka očeta Bralne značke.

Zasebni arhiv

Popotovanje z bralno značko iz desetletja v desetletje

JANJA VIDMAR,
slovenska pisateljica in scenaristka
*23. marec 1962, Ptuj

Ondan je moja pozornost pritegnila izjava Sergeje Šorli, profesorice slovenščine in pedagogike, ki pravi, da v šoli osnovna težava ni tematski izbor književnih besedil, ampak umestitev branja kot vrednote v vzgojno-učni proces. Po njenih besedah je trenutno največja težava slaba bralna kondicija, saj imajo učenci v višjih razredih težave z branjem daljšega književnega besedila, ne glede na kakovost besedila. Ali si je torej mogoče sploh zamisliti, kako porazne razmere bi vladale šele brez gibanja Bralna značka? S čim bi se morali spopadati učitelji, mentorji, knjižničarji in pisatelji? Bralna značka je pri nabiranju bralnih kompetenc zagotovo nepogrešljiv povezovalni in spodbujevalni deležnik pri bralnem in intelektualnem razvoju posameznika.

Pred več kot desetletjem je Slovenijo na povabilo založbe Miš obiskala nizozemska pisateljica Marjolijn Hof. Njene besede o akciji, podobni naši nekdanji akciji Moja najljubša knjiga, ki jo izvajajo tudi Nizozemci, so se mi vtisnile globoko v spomin, saj me je takrat nekako prvič preblisnilo, da lahko čezmerna skrb za otrokov razvoj tudi na področju opismenjevanja posredno povzroči precej škode. Nizozemski devetletniki so namreč za svojo najljubšo knjigo izbrali prav avtoričino Majhno možnost, prevod je pri založbi Miš izšel leta 2007; gre za zahtevno besedilo s kompleksno tematiko, ki tamkajšnjim devetletnikom očitno ni povzročalo preglavic. Pri nas bi se na dolgo in široko razpravljalo o primernosti besedila, ki naj

se ponudi kvečjemu učencem zadnje triade, otroci pa bi se medtem veselo muzali, z nosovi v telefonih, kjer so jim na voljo vsebine, ob katerih bi morali vsakemu staršu vstajati lasje na glavi. Konec koncev je preobilje informacij spletnih vsebin na telefonih, tablicah in računalnikih tudi poglaviti krivec za razpršeno pozornost in težave pri branju daljših književnih besedil. Pravičniško zgražanje do knjig, ki mladim nudijo globlji vpogled, širijo obzorja in spodbujajo razvoj kritičnega mišljenja, gre seveda na škodo vseh, tudi prihodnjih rodov. Družba je razvita toliko, kot so razviti posamezniki v njej.

Mladi praviloma nimajo težav s snovno-tematsko ravno določenega besedila, tako kot odraslih navadno ne motijo prevodi mladinskih del, četudi gre za tako radikalne teme, da bi človek pričakoval najmanj množični pogrom. Torej, če strnem opažanje skozi leta: najsibo še tako problematična in nevarna tematika, prestane cenzuro, če gre za tujega avtorja, in prav tako se lažje pogoltno težavnejša vsebina izpod rok stanovskega kolega, torej avtorja, ne avtorice.

Prav zategadelj je še kako potrebno ohraniti delavnice in predavanja za odrasle, ki jih zgledno prirejajo promotorji Bralne značke. Kajti demoniziranje posameznih knjižnih naslovov v že tako zaskrbljujočem upadanju bralne kondicije gotovo pomeni še slabše rezultate in naraščanje odpora do branja.

Vendar težav z bralnim razumevanjem in zbranostjo nimajo samo mladi. Preglavice

besedila povzročajo tudi odraslim, denimo pri globljem razumevanju besedila in njegovi sporočilnosti, kar je bilo opaziti tudi pri moji knjigi Elvis Škorc, genialni štor, ki je ponekod s svojim besediščem dvignila veliko prahu, ne da bi odrasli razbrali stisko glavnega junaka po ločitvi staršev ali, kar je še huje, medvrstniško nasilje.

Vedeti je treba, da v konkurenci različnih medijev veselje do branja med mladimi upada. In avtorji se pri svojem delu srečujemo z zagato, kako se na eni strani izogniti pastem moraliziranja in na drugi ohraniti zanimanje mladega bralca. Ali po domače: delo, ki je povšeči odraslim, mladi neradi jemljejo v roke, tista, ki pa mladim vzbudijo zanimanje, med odraslimi pogosteje naletijo na neodobranje. Kajti prav 'čiščenje' vseh, po mnenju odraslih, spornih tematik iz literature za mlade, najstnike odvrača od 'poliranih' vsebin in jih usmerja v medije, zvečine elektronske, kjer je taistih tematik na voljo, kolikor jim poželi srce. Pogrom odraslih nad knjigami je tako ali tako voda na mlin mladih, saj jim na široko odpira vrata v splet, televizijske programe in igrice. Pa smo spet na začetku, pri izjavi profesorice Šorli.

Učenci se vsako šolsko leto znova prebijajo skozi odlomke del v berilih, učbenikih in delovnih zvezkih, recitirajo verze in citate, poustvarjajo na podlagi književnih del, pišejo, se na pamet učijo letnice rojstev, knjižne naslove in množico podatkov, ki jim megljivo preprosto resnico, da si jim, vsaj kar se nas, pisateljev tiče, ni treba zapomniti nič od tega, le berejo naj radi.

Kajti svet je čuden prostor. In bolj kot ga razumemo, manj nam je jasen. No, po dobrih dvajsetih letih kolobarjenja po šolah pod okriljem Bralne značke lahko strnem opažanja in izkušnje v eno samo misel: pišimo in berimo napisano, sicer se nam bo slabo pisalo.

Bralni znački pa vzklikam: »Še na mnoga leta, prijateljica in zaveznica!«

PISA

Poberimo, preberimo vse, vse, kar nam pride pod roke!

MATJAŽ PIKALO,
slovenski književnik,
igralец, glasbenik
*5. oktober 1963, Slovenj Gradec

»A kdo od tvojih sošolcev sploh še kaj bere?« sprašujem srednješolko prvošolko, vedoč, da branje ni najljubše početje mladih. No, odgovor me je vseeno presenetil, čeprav sem zanj že slišal: »Berejo, berejo, ampak v angleščini.«

Tako je to, berejo, ampak v angleščini, tudi ona bere v tujem jeziku. Vprašam, kaj berejo? Na to vprašanje že težje odgovori. Pač berejo. Pozabil sem vprašati, zakaj berejo v angleščini, mogoče jo ob priliki še bom. Zaenkrat pa si bom na vprašanje poskusil odgovoriti sam. Mislim, da imamo dovolj kakovostnih domačih pisateljev in pisateljic, tako za odrasle kot za mladino, in to ne bi smeli biti vzrok, da ne berejo njihovih knjig. Ne vsi, pa vendarle. No, ko se vprašam, kdo so to, že težje odgovorim. Pomislim, Niko Grafenauer in njegove Skrivnosti so mi na primer všeč. Pesmi Tomaža Šalamuna za otroke, ki so, vsaj zame, tudi pesmi za odrasle. Velja tudi obratno, hehe. Pesmi Otona Župančiča, pravlјice Svetlane Makarovič. Prežihov Voranc, aktualen je, kot že dolgo ne. Nenazadnje tudi nenavadne, duhovite zgodbe Leopolda Suhodolčana. In še bi lahko našteval, pa ni potrebe. Če bi mladi bralci prebrali vsaj kakšno od teh knjig, bi bilo že dovolj. Ne bi silil otrok, naj berejo za vsako ceno. Je pa to stvar splošne izobrazbe in razgledanosti. Zato tudi beremo. Z branjem postajamo bolj omikani, bolj kulturni. Za to navsezadnje gre. Ker nam, kamorkoli pogledamo, manjka kulture. Tako v parlamentu, v šoli, doma ... Ne znamo se prav dobro pogovarjati, pisati, sporazumevati, obnašati. Ne vsi, pa vendarle. Ne delam si utvar, da bi bilo kaj bolje, če bi brali, morda pa. Ampak kaj, ko mladi, če že be-

rejo, berejo v angleščini, ne vsi, veliko jih očitno pa. In smo spet tam. Kako se boš potem sporazumeval v svojem jeziku, če ga zanemarjaš? Od kje boš črpal besedni zaklad? Znanje, izkušnje, nauk vseh teh zgodb? Težka bo.

Angleščina je pač povsod, na internetu, na telefonu, po televiziji, računalniških igrinah, obvladajo jo že otroci, stari štiri, pet let. V redu, naj berejo v angleščini, ampak naj berejo tudi v slovenščini. Pa še v kakšnih drugih jezikih. Nič ni narobe, če obvladaš več tujih jezikov, več jih znaš, več veljaš. Ampak najprej je potrebno obvladati svoj materni jezik. Tega pa se lahko naučiš iz knjig, iz pripovedovanja, na nacionalnih medijih, radiu in televiziji. Predvsem pa z branjem knjig domačih avtorjev, klasikov in sodobnikov. In teh imamo, hvala bogu, dovolj.

Mislím, da je za tako skrb zbudajoče stanje, stanje kriva tudi vzgoja. Če bi starši otrokom več brali, bi več brali tudi otroci. Ali če bi jim zgodbe vsaj pripovedovali. Feri je rekel, da je pisatelj postal, ker je veliko poslušal, niti ne toliko bral. Saj, nekateri starši to počnejo, otrokom veliko berejo, ker se tega zavedajo – če bodo otrokom brali, bodo brali tudi njihovi otroci. S tem se bodo morda kasneje v življenju lažje spopadali s težavami, ki jih čakajo. Največ se naučimo iz tujih napak ali pa izkušenj, seveda jih moramo pa predelati sami.

Zakaj je stanje, kakršno je, čeprav se nekateri učitelji zelo trudijo, da bi otroke navdušili in navadili na branje? Pa še gibanje Bralna značka imamo, tako za otroke in odrasle, pa Branje z Manco Košir, Bralno značko Toneta Partljiča, Saksida se trudi z repanjem itn. Ampak, kaj, ko je

tu sistem, ki je zelo zahteven do otrok in mladine, kajti važno je izpolniti program, in to za vsako ceno. Potem bo nekdo, ki je program napisal, zato dobil potrebne točke in seveda honorar, obdržal službo, dobil nov projekt ... Nastradajo pa otroci, kajti tako so zasuti z raznimi predmeti in snovjo, ki jo morajo predelati, da branje pride čisto na koncu. Takrat pa so že preveč uničeni, da bi zmogli moč in zbranost, veselje, da bi prebrali kakšno literarno delo. Čisto razumljivo. Ne, kar je predpisano – kar bi oni podpisali, naj berejo. Lahko se jim pa na to temo svetuje. Saj sam nisem bil kaj drugačen; v osnovni šoli sem sicer veliko in rad bral, počitnice sem preživel s knjigo v roki. V srednji šoli sem sicer še zmeraj rad bral, bil radoveden, pa od predpisanih knjig bolj malo prebral. Gilgameš, prva knjiga na seznamu, je bil zame preprosto pretežko branje, pa Iliada tudi. Da bi prebral Moby Dicka v angleščini, pa je bila misija nemogoče. Prebral sem ga šele kot odrasel človek, v sijajnem prevodu Mire Mihelič. Tudi Iliado lahko razumem šele zdaj – zakaj vojna med Grki, pa Odisejev povratek domov, ki je tudi povratek k sebi. Na Don Kihota in njegov boj z mlino na veter sem se večkrat spomnil, ko me je, ironično, zaradi knjige doletel sodni proces. Cankarja sem podrobneje spoznal šele, ko sem pisal scenarij za dokumentarni film o njem.

A je torej predpisana literatura za otroke in mladino pretežka? Očitno. Ne vsa, nekaj knjig pa. Kaj torej narediti? Mislím, da se je potrebno z mladino najprej veliko pogovarjati o stvareh, ki jih zanimajo, ki se jih tičejo, jim prislusniti, ko govorijo o svojih strahovih, stiskah, o tem, kaj jih ve-

seli, na kaj upajo, o čem razmišljajo, skratka, o življenju nasploh, jih pripraviti na življenje. Šele nato bodo morda dojeli, kaj jim vse te knjige hočejo sporočiti. Pa ne jih siliti v branje, ne jih kaznovati, če česa ne bodo prebrali, ne jim težiti. Lahko pa se jim predlaga, naj berejo malo, a redno. Mogoče kakšen odstavek, ki jih pritegne in bi se radi o prebranem pogovorili.

O ljubezni, na primer. Kako prikladna tema za njih. Povedati jim je treba, kaj ljubezen v resnici je, kaj pomeni ljubiti. Jim svetovati knjigo na to temo. Ljubezen Marjana Rožanca, na primer. Ali pa knjigo o dečku, ki ima Aspergerjev sindrom z naslovom *The curious incident of the dog*. Eto, v angleščini, zakaj ne, če že berejo v tem jeziku. Pisateljica Maja Novak je rekla, da bere vse, tudi etikete na embalažah raznih izdelkov. Ja, to so lahko navodila, kako sestaviti pohištvo, kako prati perilo, kaj vsebuje čokoladni namaz ... In tako naprej, pač tisto, kar jih resnično zanima, ne pa, kar zanima program, to je seznam. Poberimo, preberimo vse, kar nam pride pod roke! Potem bomo mogoče malo lažje zadihali in upali, da bodo še naprej brali in se pogovarjali slovensko. Sicer pa, v čem je problem, se sprašujem kot kakšen duhovni guru? Pobralo nas bo, pa če bomo brali ali ne. Ampak, če nas bo že pobralo, naj nas pobere z orožjem v roki, s knjigo!

Virus branja ...

MAJA PRISTOVNIK, PROF.,
mentorica BZ na OŠ Franja Goloba Prevalje

Med razmišljanjem o tem, kaj želim povedati/zapisati, sem prebrala dve knjigi in še vedno se z rahlim zadržkom lotevam pisanja o branju in mentorstvu Bralni znački.

Lahko bi naštela vsaj 15 razlogov, zakaj brati, med katerimi bi izpostavila zabavo, širjenje besednega zaklada, spodbujanje domišljije in krepitev koncentracije, razvijanje empatije, splošne razgledanosti ..., vendar ne bom. Ne zaradi tega, ker bi bilo že vse zapisano oziroma povedano, ampak zaradi dejstva, da se kot mentorica BZ že vrsto let sprašujem, kje smo krenili s prave poti in kje je odcep, ki nas bo ponovno zapeljal na pot branja. Nas v najširšem pomenu besede.

Ko sem prvo leto kot mentorica preverjala vsebino prebranih knjig svojih učencev, sem bila tudi sama še 'zelena'. Branje sem vendarle od nekdaj dojemala kot nekaj osebnega. Pa sem bila postavljena na mesto, s katerega sem opazovala učence, ki so jim knjige bogatile življenje in jim omogočale pridobivanje najrazličnejših izkušenj, o katerih so bili pripravljeni deliti svoje mnenje. Seznam knjig je pester, o tem ni dvoma, na njem so knjige, po katerih radi posegajo in jih berejo ter o njih tudi z veseljem debatirajo. Se pa bojim, da večino izkušenj, ki jih imajo naši mladostniki, tokrat ne pišem zgolj o Bralcih, pridobivajo na različnih družbenih omrežjih, kjer primanjkuje kritičnega mišljenja in se ljudje (s tem pa tudi naši mladostniki) opredeljujejo glede na vse preveč različnih dejavnikov (pripadnost skupini, všečnost ...). Znan slovenski pisatelj Žiga X. Gombač na spletu ponuja razmislek o tem, kako navdušiti osnovnošolce za branje knjig. Med ostalim izpostavlja tudi nas, šolnike, učiteljice in učitelje slovenščine, ki imamo vpliv in pomembno vlogo pri tem, da bo knjiga ostala zaveznica mladostnikov za celo življenje. Pomemben delež pa prispevajo tudi kvalitetne knjige, ki ponujajo pestro vsebino in seveda bogat jezik. Za vsakega učenca, izpostavlja pisatelj, se najde knjiga, ki mu bo sedla in jo bo z veseljem prebral. Vzeti si je potrebno čas, voljo in navdih, da učencem damo dobro popotnico za življenje. Mogoče bi veljalo izpostaviti tudi obisk šolske knjižnice. Srce šole mora (p)ostati zatočišče otrok, v katerem imajo možnost vzeti v roke različne knjige in jih pogledati, kakšno vrstico prebrati, s knjižničarko predebatirati ...

Osebnostno menim, da je prav knjiga tista, ki spodbuja k razmišljanju in svobodnemu življenju. Kot mentorica in profesorica slovenščine pa se bom tudi sama še naprej trudila in vas skušala pritegniti k branju, pa naj si bo to s kvizi, filmskimi vložki, dramskimi prizori, živo sliko ...

Med platnicami so skrite modrosti ljudi, ki vedo, zato se ne bojte vzeti v roke KNJIGO. Pravzaprav se je oklenite in jo vzemite za svojo najboljšo prijateljico. Saj veste ..., vse vam lahko vzamejo, znanja pa vam ne morejo vzeti!

Brati, brati ..., a ne mislim češenj

IVA POTOČNIK, PROF.,
upokojena mentorica BZ na OŠ Franja Goloba Prevalje

Predstavljajte si, da bi deklice ne smele brati, ker bi tako ukazal kralj ali predsednik vlade. Se vam zdi to nemogoče? Pa je bilo tako. Še v 18. stoletju. Znati brati in pisati je bilo nekoč bogastvo. Kdor je obvladal ti veščini, je vedel več kot drugi, zato je nevednim lahko vladal. Vladarji so si želeli to pravico le zase. Potem so malo popustili in branje prepovedali le dekletom in ženam, ki se dolgo tudi niso smele šolati. Moški so odločali o vsem, šolanje, branje in pisanje pa bi ženskam odpiralo oči, da bi znale več kot le kuhati in prati. Lahko bi presojale moška dejanja, izvedele več o dogajanju po svetu, lahko bi o sebi odločale same. Kaj vam želim povedati, drage učenke in učenci v moji nekdanji šoli, kjer sem učila slovenščino vaše mame in očete, najbrž celo babice in dedke? Pisati je veliko več kot le obvladati abecedo, zlagati črke v besede, besede v stavke, podredja in priredja ... In brati je veliko več kot prepoznati črke, jih povezati z glasovi, v zloge, besede, te povezovati v sporočila in jih tudi razumeti. Prebrati odstavke, prvo stran, drugo, tretjo – celo zgodbo. Ampak pot do tega je dolga. Tudi naporna. Začne se v najzgodnejšem obdobju vašega življenja, ko lahko opazujete odrasle, kako se zatopijo v branje, ko tudi vam berejo o kozličkih, sedmih palčkih, hudobnih čarovnicah. Na tej čudežni mizici pogrnji se je na stotine zgodbic, ki vam z besedo burijo domišljijo in vam vzbudijo željo, da bi tudi sami znali razvozlavati vijuge na belem papirju. Ob ilustracijah ste se pogovarjali s starši ali vzgojiteljicami v vrtcu. Mogoče ste znali večkrat ponovljeno zgodbo že na pamet in ob ilustraciji celo pripovedovati ali deklamirati pesem. Pedenjped se sam oblači in s prstki slediti vrsticam. Vsi so vzdihovali – tako majhen, pa že bere.

In potem ste vstopili v hram učenosti – šolo. Nenadoma zgodbe niso bile več tako zanimive kot ob poslušanju. S trdom ste morali ob pomoči učiteljev prodreti v njihov smisel. Da je to res napor, so dokazali znanstveniki, ki so zaradi branja v možganih odkrili spremembe, »vijuge, ceste in brazde«, zaradi katerih se rojevajo spoznanja o svetu, ljudeh in sebi. Branje nas spremeni, nam omogoča izkustva, bogati besedni zaklad, nas popeljeje v različne kulture, da se z njimi spoznavamo, sprejemamo drugačne navade in šege, drugačne ljudi, se vanje vživljamo in jih sprejemamo. Popelje nas v živalski svet, v skrivnosti narave. Nauči nas vživljanja, sočustvovanja in ustvarjalnega razmišljanja.

Ozaveščeni bralci

MARIJA EREMUT,
mentorica BZ na OŠ Franja Goloba Prevalje

Knjiga ima tisoč obrazov, saj jo vsak bralec oživi po svoje, glede na svoje izkušnje, doživlja svoje videnje zgodbe, oseb v času in prostoru. Knjigo je mogoče brati večkrat, saj v vsakem življenjskem obdobju v njej odkriješ, kar si pri prvem branju spregledal, ne razumel ali le površno dojel. Knjigo lahko bereš tudi med vrsticami, bereš, kar ni napisano, ampak iz dogajanja sam sklepaš o vzrokih in posledicah dogajanja in medsebojnih odnosih.

Danes lahko beremo tudi prek tablice, telefona, ampak knjigo listati, vonjati, poslušati šelestenje listov, jo občutiti z vsemi čuti, ne le z očmi, je nekaj več. Še več omogoča branje, če lahko v svoji knjigi označiš lepe odlomke, zanimive besede, domislice in lepe misli. Marsikomu digitalno branje ne nadomesti tiskane knjige. Nazadnje še vprašanje, zakaj beremo. Mogoče zato, ker je domače branje pač treba prebrati, mogoče zaradi staršev, ki ne dovolijo zabave z elektronskimi mediji, dokler ne preberete nekaj strani knjige. Ne prvo ne drugo ni dobro. Brati bi morali, ker nas prebrano osrečuje, zadovoljuje naše duhovne potrebe. No, pa smo pri bralni znački, tej plemeniti akciji, ki se je rodila na vaši prevaljski šoli. Brati za bralno značko je malo ovinkasta pot, ki večinoma dosega svoj namen, navaja na branje in vzgaja bralca. Letos praznujete častitljivih šestdeset let te plemenite pobude. V Vigredi boste lahko prebrali veliko utrinkov o zgodovini bralne značke, o njenih pobudnikih, o izkušnjah učiteljev, kako so nekoč pred komisijo potekali pogovori o prebranem, koliko bralcev je bralo v teh letih, kateri pisatelji so gostovali na podelitvah značk in podobnem.

Sama bom ob koncu zapisala drobno anekdoto o branju, ki dokazuje, da ni slabega in dobrega branja. Pred nekaj desetletji v šolah ni bilo dovoljeno ali vsaj ne zaželeno brati stripov. Danes priljubljeni pisatelj Primož Suhodolčan pa jih je kar požiral. Da bi bilo vse v ravnotežju, je bral tudi za Prežihovo bralno značko in tako zadovoljil očetovo in učiteljičino pričakovanje. Njegova pisateljska pot dokazuje, da so tudi stripi dobro branje, da je manj lahko tudi več.

Mentorica učencem, ki berejo za Bralno značko, sem dobrih 30 let. V tem času se je nabralo že kar nekaj bogatih izkušenj, prav tako pa tudi lepih spominov, ki sem jih pridobila kot mentorica Bralne značke.

Učenci se za Bralno značko odločijo prostovoljno. Berejo v svojem prostem času, po svojih željah in zanimanjih.

Berejo različna leposlovna in poučna gradiva, berejo z razumevanjem, berejo, ker branje potrebujejo, ker jim knjiga pomaga v vsakdanjem življenju ..., in berejo, ker v branju uživajo.

Branje za bralno značko se prepleta, povezuje in dopolnjuje s šolskim branjem (pri pouku in za domače branje).

Prav tako Bralno značko na šoli vsa leta povezujemo z dejavnostmi v šolski knjižnici. Obogatimo jo z različnimi bralnimi projekti, z novinarskim krožkom, literarnim glasilom in dramskim krožkom. Še posebej pa Bralno značko namenjamo branju dobrih sodobnih besedil slovenskih avtorjev in sodobni slovenski ilustraciji.

Tekmovanje za Bralno značko se je začelo leta 1961 na naši šoli in takrat se je dvignila beroča vojska izpod Pece in Uršlje gore.

In prav tradicija Bralne značke je vsako leto najboljša motivacija za mlade bralce, da jih spodbudim in spodbujam k branju. Učencem predstavim bogato zgodovino in tradicijo Bralne značke na Osnovni šoli Franja Goloba Prevalje ter njeno razširjenost v slovenskem prostoru in tudi v tujini.

Bralna značka je organizirana na šoli kot interesna dejavnost. Z bralci se srečujem enkrat tedensko v pogovorih o knjigah in drugimi ob bralnimi dejavnostmi. Bralci na srečanjih v pogovoru predstavijo in utemeljijo mnenja o prebranem. Napišejo obnove knjig, opišejo ter označijo literarne junake, recitirajo pesmice, pripravijo okroglo mizo, na kateri drug drugemu postavljajo vprašanja, izvedejo pogovor v dvojicah, izdelajo plakate, primerjajo različna dela istega avtorja, oblikujejo pp predstavitev, narišejo ilustracije prizorov iz knjig ...

Največkrat poteka pogovor tako, da je obenem drugim motivacija za branje, torej v skupini bralcev.

Včasih se, vedno na željo učenca, z bralcem o prebrani knjigi pogovoriva sama. Najbolj mi ostane v spominu pogovor, ko učenec, ki je knjigo prebral, pripoveduje z žarom v očeh in ko začutim, da se ga je knjiga dotaknila v duši. In na vprašanje, ali bi knjigo še enkrat prebral, zaslišim glasni: «Ja!» Takrat vem, da je cilj dosežen.

Rada sem radovedna in radovednosti ne skrivam, zato postavljam vprašanja in v odgovorih izvem, kaj učenci menijo o prebrani knjigi, kaj so doživeli ob branju, kaj jim je knjiga sporočila in prav tako sama vedno izvem kaj novega.

Prizadevam si, da mladega bralca usmerjam, mu svetujem in da ga vodim po poti, da bi (p)ostal ozaveščen bralec, ki bo posegal po knjigah vse življenje.

M M E E N N

Bralec

JASMINA PEČOVNIK, PROF.,

šolska knjižničarka, mentorica in koordinatorica
bralne značke na OŠ Koroški jeklarji

Pri nas doma so se knjige vedno na veliko kupovale. In izposojale v knjižnicah. Kot otrok ne razmišljaš, kdo je »krivec« za to, da ti knjiga nekako »diši«, da te vleče k njej, da te skorajda zasvoji. Ne spomnim se, da bi me oče ali mati kdaj nagovarjala, naj vendarle kaj preberem. Oba sta bila bralca in tudi zame je bilo samoumevno, da prosti čas preživim s knjigo v roki. Nisem razmišljala o koristih – da se bom lažje in lepše izražala, da bom bolj polno dojemala svet ... Ne. Branje mi je bilo preprosto v užitek, knjiga nekaj dragocenega. Velikokrat sem se ujezila, ko me je kdo spraševal po vsebini ali sporočilu prebranega. »Ne sprašuj, vzemi v roke in beri. Sama dojemam in vidim tako, ti boš drugače, nekdo drug spet po svoje,« sem vedno rekla. In nikoli nisem razumela sošolk, ki so me spraševale po vsebini, sporočilu ali morda ideji knjige za domače branje. Saj sem nekaj povedala, ampak ... Zdele so se mi celo junakinje, ker so si upale o izkušnji s knjigo pisati ali govoriti, kot bi to res bila njihova lastna izkušnja. Še vedno o prebranem nerada preveč govorim, saj gre za mojo osebno izkušnjo z nekim besedilom v vsej njegovi večplastnosti, nastalo na osnovi mojega znanja, mojih življenjskih izkušenj in okoliščin – zunanjih in notranjih – v katerih se lotevam branja ...

Ko sem začejala svojo poklicno pot, je pogovor z očetom nanesel na bralno značko. Čudno, šele takrat. In vse mi je postalo jasno ...

... Nihče doma ga ni k temu nagovarjal, nihče silil. Daleč od tega. To ni bila hiša, kjer bi se bralo. Čas ni bil tak, razmere niso bile take ... Pa ga je, šestošolca, nekaj vleklo h knjigi. In spodbuda g. Stanka Kotnika – z velikim spoštovanjem je govoril o njem – je bila pikica na i. Bral je in bral in ... Lepe spomine je imel na dan podelitve v maju leta 1961, na pogovore o knjigah, na pisatelja Franceta Bevka ...

Moj oče, Jože Pečovnik, je bil med desetimi učenci, ki so jim bile podeljene prve bralne značke v zgodovini tega tekmovanja. Pred daljnimi 60. leti jo je prejel iz rok pisatelja Franceta Bevka. Ni bil iz premožne družine, knjig ni imel možnosti izbirati z domačih knjižnih polic, pa je vseeno razvil poseben odnos do njih. Knjiga mu je veliko pomenila. Ostal je bralec. Postal je Bralec.

In po njegovem vzoru to postajam tudi sama.

Dvojno praznovanje

VANJA BENKO, PROF.,

mentorica BZ na OŠ Prežihovega Voranca Ravne na Koroškem

Maj 1961 – maj 2021, 60 let Prežihove bralne značke, moj 60. rojstni dan. Koroška, Prevalje in Prežih – moje življenje je povezano z Bralno značko: sem Korošica, rodila sem se v koroško narečje, obiskovala OŠ Prežihovega Voranca, vsa leta tekmovala za Prežihovo BZ, sedaj na tej šoli poučujem in z generacijami prežihovcev ohranjam plemenito akcijo branja, živim pa na Prevaljah, v rojstnem kraju prve bralne značke v Sloveniji. Ponošna sem na to. Tudi na to, da sem za svoje diplomsko delo (leta 1983) RAZVOJNI PRIKAZ TEKMOVANJ ZA BRALNO ZNAČKO IN SPREMLJEVALNIH DEJAVNOSTI NA OSNOVNI ŠOLI FRANJA GOLOBA NA PREVALJAH OD 1961. DO 1983. LETA prejela Kidričevo nagrado.

Silva Sešel, pokojna profesorica slovenščine, Korošica po rodu in duši, bi ob slovesnosti Bralne značke (kot ena med prvimi tekmovalci leta 1961 na ravenski OŠ) z veseljem dodala svoje razmišljanje. Za tematsko glasilo Samorastnik (leta 1996) je zapisala: »Knjiga mi še vedno pomeni oddih, nov in drugačen svet v mojem vsakdanjiku. Človekovo življenje je dolgo za en srednji roman, z branjem pa odkriješ sto drugačnih usod. Iz knjig se naučiš živeti, ne tjavendan, temveč pokončno in bogato. Vem, da se za knjigo skriva človek, ki je vanjo položil svoje znanje in bogato čustvo.« Meni pomeni branje vrelec modrosti in učenosti. Knjige nas popeljejo v svoj svet. Ko odpreš njihova vrata, te popeljejo po poteh domišljije in vse do znanja. Naj bo knjiga vedno in povsod vaša spremljevalka, saj jo potrebujemo v vseh življenjskih obdobjih. Ostanite zvesti bralci dobre besede.

Branje povezuje realnost z domišljijo

MILENA MESNER,

mentorica BZ na OŠ Črna na Koroškem

Ob bralni znački se velikokrat spomnim na profesorja Stanka Kotnika, ki me je v Mariboru vodil skozi metodiko slovenskega jezika. Zahteval je, da si vse znal po takem vrstnem redu, kot ga je on odpredaval. Kljub temu ga nikoli ne pozabim omeniti, ko učencem govorim o branju za bralno značko.

Zakaj je veliki večini otrok takšna muka brati leposlovne knjige? Pri nas doma ni bilo zanimanja zanje. Na žalost. Veliko pa je brala moja babica, ki je živela v Celovcu. Pri njej si, na moje veselje, našel tudi knjige Mohorjeve družbe. Babica je veliko brala v nemškem jeziku in vedno poudarjala, da se je s tem naučila največ nemščine. Sama sem knjige dobesedno požirala. Željno sem pričakovala vsako novo knjigo, neizmerno uživala v brskanju med stisnjenimi zaprašenimi policami v premajhnem temnem prostoru nekdanje ljudske knjižnice v trgu na Ravnah. Kot da bi živela v dveh svetovih: realnem in domišljijem, kjer sem se skupaj z junaki borila, smejala, jokala, reševala iz zagate. In to ljubezen sem hotela predati svojim sinovoma. V prvi triadi smo veliko skupaj brali prozo in poezijo, med prvimi v razredu sta osvajala bralno značko, rada sta prisluhnila moji pripovedi, potem pa naenkrat nič več. Nisem mogla verjeti. Zdaj pri svojih otrocih ponovno odkrivata lepoto pisane besede in meni ob tem zaigra srce.

Kaj pa moje osvajanje bralne značke? Nikoli se nisem spraševala, ali bi to storila ali ne. Jasno je bilo, da je to del mene in mojega šolanja. Živo se spomnim, kako smo (ne vem, v katerih razredih) pripovedovali vsebine prebranih knjig v knjižnici, majhnem prostoru v Osnovni šoli Prežihovega Voranca na Ravnah. Dogajalo se je popoldne. Datum je bil že dolgo znan. Mize so bile belo pogrnjene, na njih vaze z rožami, ob vsaki pa je sedela ena učiteljica. Učenci smo se menjavali pri njih in jim pripovedovali vsebine določenih knjig, glavne osebe, čas in kraj dogajanja. Strah nas je bilo, da ne bi česa pozabili, pomešali. Tako svečano je bilo vse skupaj, da se še danes raznežim ob tem. Tudi oblečeni smo prišli primerno lepo. Dekleta v krilih, fantje urejeni. In kakšen slavnostni občutek je bil, ko si izvedel, da si osvojil bralno značko. Veliko nam je pomenilo. Žareli smo od ponosa. Kar

malo postrani smo gledali tiste, ki tega niso uspeli narediti. Kot da bi se dvignili nad nebralce.

Danes je drugače. Loviš trenutke, kdaj bodo učenci lahko pripovedovali (dopolnilni, dodatni, interesne dejavnost in druge dejavnosti, zdaj delo na daljavo ...). A čas se vedno najde. Treba je le dober dogovor. Žal pa jim osvojena značka ne pomeni toliko, kot je meni.

Knjige s priporočljivega seznama branja predstavi knjižničarka. Sama jih še posebej želim navdušiti s kakšnim slikovitim doživljajem iz leposlovja pa še in še. Upoštevam njihove predloge, jih spodbujam, toliko da jih že ne prosim, naj dokončajo bralno značko. No, niso vsi taki. Razveselim se vsakega, ki želi pripovedovati.

Vsako leto pripravimo prireditev ob zaključku bralne značke. Kar nekaj avtorjev se je že zvrstilo na naši šoli v Črni. Pred davnimi leti se spomnim dveh: Jožeta Snoja, ki je sodeloval na Ravnah, in Toneta Partljiča, ki je prišel v Črno. Moj oče je vsakemu spletel koš iz vrbja, napolnili pa smo ju z domačimi dobrotami. V letu 2019 je na našo željo šolo v Črni spet obiskal Tone Partljič. Spomnil se je svojega prvega obiska. Otroci so bili navdušeni nad njegovo hudomušnostjo in gostobesednostjo. Očaral jih je in mogoče je zato še kdo več segel po knjigah.

Svojo ljubezen do branja predajam vnukom. Skupaj potujemo po veselju, se spuščamo v globine oceana, iščemo škrate v gozdu ter naše pustolovščine strnemo v kratke zapiske, ki jih sami ilustrirajo. Srčno upam, da bodo našli pot v svet domišljije, kjer se vsakdanje skrbi omilijo, hkrati pa naberejo izkušnje za trdo realnost. In da bodo tudi oni s ponosom povedali, da so osvojili bralno značko.

Prispevek ob 60. obletnici Bralne značke

TJAŠA HACE, PROF.,
mentorica na OŠ Franja Goloba Prevalje,
POŠ Šentanel

Kot majhno dekle so me mnogo bolj kot knjige zanimala žoga, rolerji, gumitvist, sprehodi s prijateljicami, skrivalnice, igre na igrišču pred blokom in še mnoge stvari. Vendar pa sem bila učenka, ki si je želela pridobiti mnoga priznanja, pohvale in tudi značke. Prav zato sem tudi sama v vseh razredih šolanja brala in vsako leto osvojila bralno značko. Zaradi svojih interesov, ki knjige na žalost niso vključevali, sem danes še posebej hvaležna za obstoj tekmovanja za bralno značko, saj se kot otrok nisem zavedala, kako pomembno je branje, kaj vse te knjiga lahko nauči, da ta predstavlja pot do informacij in znanja, kakšen pogled ti da na svet in kako pomembna je za osebno rast. Nezavedno sem ob branju pridobivala izkušnje, različna znanja, modrosti, razumevanja sebe in sveta okoli nas, ki so mi vsekakor pomagala, da sem postala to, kar sem. Zavedam se pomembnosti branja knjig in si tudi ob veliki družini in aktivnem življenju tu in tam privoščim kakšno zanimivo knjigo v branje. Knjige, ki jih trenutno najbolj prebiram, so otroške, saj s tem, ko jih vsak dan berem svojim otrokom, jim skušam približati branje in jim privzgojiti bralne navade. Kot učiteljica na podružnični osnovni šoli branje spodbujam z bralnimi sovicami. Vsak učenec ima v razredu svojo bralno sovico in te sovice si želijo ob sebi čim več majhnih sovic, ki pa jih dobijo takrat, ko učenec doma prebere in nato v šoli pripoveduje poljubno knjigo za bralno značko. Kljub temu, da otrok pripoveduje, si vzamemo čas, se usedemo za okroglo mizo v razredu, prisluhnemo učencu, se ob in o knjigi pogovarjamo, gledamo njene ilustracije ... Za vsako prebrano knjigo si torej učenec izbere majhno sovico, ki jo sam prilepi k svoji veliki bralni sovici. Vsak učenec je tudi bralni junak in ima svoj zvezek junaka, vanj za vsako prebrano knjigo napiše njen naslov, jo ilustrira, tretješolci pa tudi zapišejo kratko obnovo knjige. Ilustracije v tem zvezku nam vedno tudi ponosno pokažejo. Odkar poučujem v razredu, so vse do sedaj vsi moji učenci opravili in osvojili Bralno značko. V okviru tehniškega dne (Krojačkov dan) so si učenci izdelali tudi vsak svojo knjigo s tršo platnico, ki so jo sešili, okrasili naslovno stran, vanjo zapisali zgodbo oziroma pravljico ter jo ilustrirali. Izdelki so bili čudoviti. Želim, ne le, da bi moji učenci brali, ampak da bi to počeli z veseljem ter si na ta način pridobili bralne navade, bralni interes in bralno pismenost.

Misli ob 60-letnici bralne značke

KLAVDIJA KODRUN, PROF.,
mentorica BZ na OŠ Franja Goloba Prevalje

Branje, knjige, bralni sezname, šolska knjižnica, pripovedovanje in pogovori o prebranih knjigah, osvojena bralna značka, občutek veselja in ponosa ... so besede, ki se mi prve porodijo, ko se v mislih zazrem v svoja otroška, osnovnošolska leta na OŠ Franja Goloba Prevalje. V obdobje, ko sem tudi sama vsako leto znova brala in tekmovala za bralno značko.

ln če pomislim na zadnjih nekaj let, ko sem kot učiteljica razrednega pouka prevzela tudi vlogo mentorice mladih bralcev (učencem druge triade), se mi v mislih prebudijo podobne besede in občutki. Motiviranje in spodbujanje učencev za branje, izposoja knjig z bralnega/priporočilnega seznama, skupni pogovori z učenci o vsebinah prebranih knjig, veselje in ponos na vse tiste učence v razredu, ki ob koncu leta osvojijo bralno značko. Letošnje turbulentno šolsko leto, v katerem je kar nekaj mesecev pouk potekal na daljavo, je bilo tudi z vidika branja za bralno značko prav posebno. Kot mentorica sem si kljub vsemu želela in si prizadevala, da bi v tem obdobju čim več učencev ostalo motiviranih za branje, da bi brali še več, predvsem pa, da bi ob branju uživali in bi jim bilo s knjigo v roki lepo.

Prvič v 60-letni zgodovini tega tekmovanja se je ponudila možnost, da lahko učenci bralno značko v celoti osvojijo tudi na daljavo. V ta namen smo se s četrtošolci dogovorili in si v naši razredni spletni učilnici ustvarili posebej učilnico za bralno značko. Mentorsko spodbujanje svojih učencev in sproščeni pogovori v živo preko video klica so tekom pouka na daljavo v našem razredu postali vselej z veseljem številčno obiskana vsakotedenska dejavnost. Čeprav so otroci večinoma posegali po knjigah s priporočilnega seznama, se je v tem času izkazalo, kako pomemben je z vidika motivacije za branje individualni pristop mentorja do mladih bralcev (pri samem naboru knjig, po potrebi tudi pri številu knjig). Učenci so zaradi epidemioloških razmer pogosteje prebrali tudi kakšno knjigo več z domače knjižne police. Še toliko bolj kot vsa ta leta do sedaj jim je bila s tem omogočena svobodna izbira in branje knjig po lastni želji, kar vodi v vzgajanje samostojnih bralcev, ki se bodo znali sami odločati ter bodo veseli korakali s knjigo v svet.

Tin Kuzma

Zlati bralni značkarji ob 60-letnici bralne značke na Prevaljah

**V letošnjem šolskem letu je na Koroškem
zabeleženih 171 zlatih bralcev, in sicer:**

OŠ Franja Goloba Prevalje	12
OŠ Dravograd	19
OŠ Šentjanž pri Dravogradu	7
I. OŠ Slovenj Gradec	22
OŠ Brezno-Podvelka	6
OŠ Ribnica na Pohorju	9
OŠ Prežihovega Voranca	13
OŠ Vuzenica	4
OŠ Šmartno pri Slovenj Gradcu	11
OŠ Podgorje	3
OŠ Koroški jeklarji	14
OŠ Mislinja	14
OŠ Muta	12
OŠ Črna na Koroškem	8
OŠ Radlje ob Dravi	9
II. OŠ Slovenj Gradec	8

OŠ Franja Goloba Prevalje

Zlati bralci so:

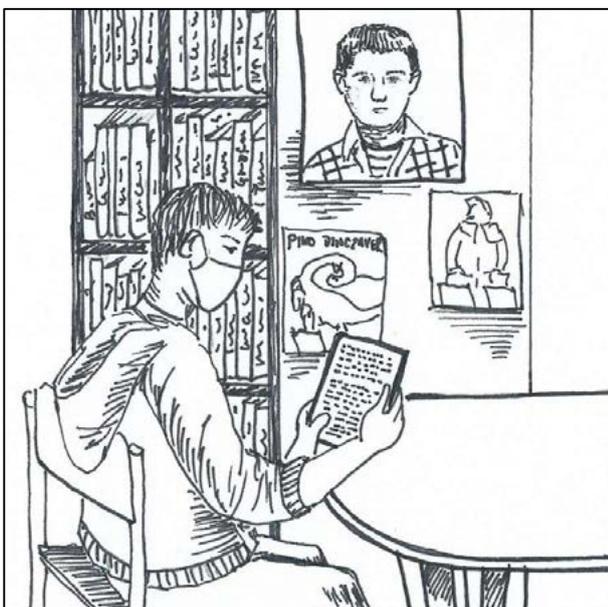
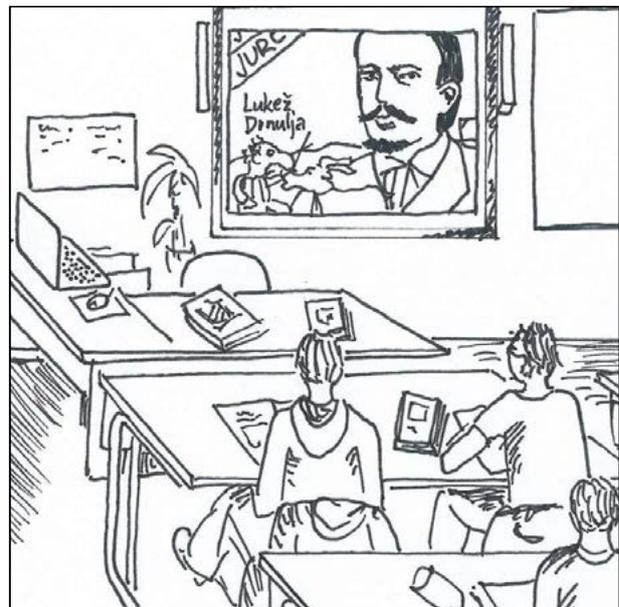
Ana MERC, Sara KAJŽER, Tadej GOSAK, Neca KLARIČ (sedijo)
Rok LADINIK, Nace ZMAGAJ, Minea JELEN, Jan PENEČ,
Metod ANGELI, Aneja KOTNIK ŽVIKART, Matic DREVENŠEK,
Jasmina VOGEL (stojijo)

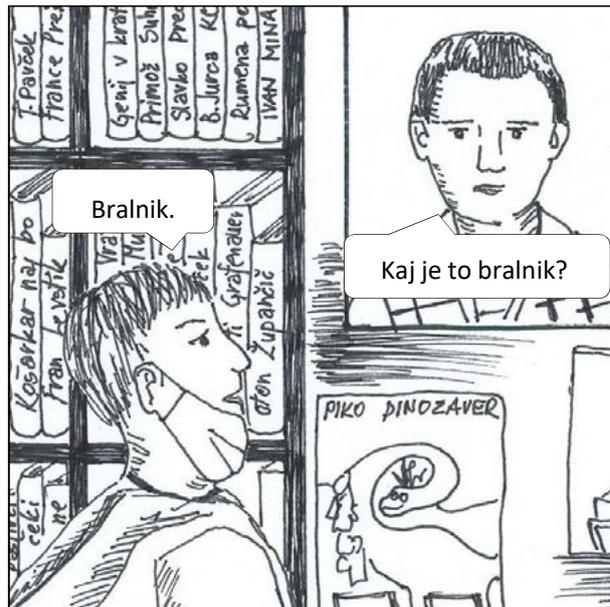
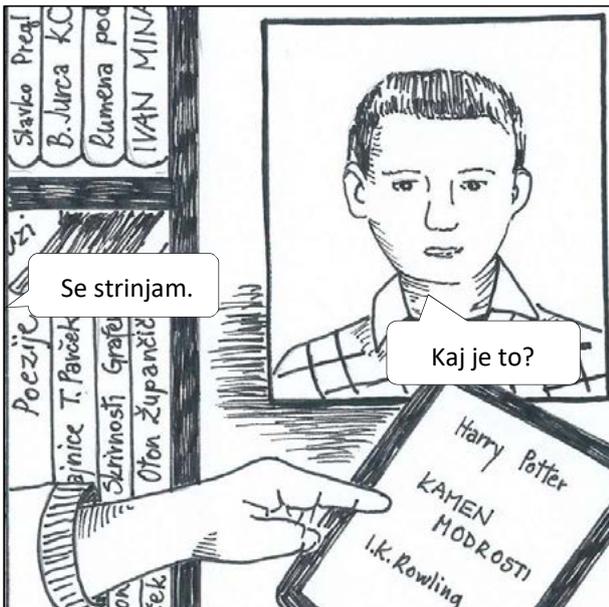
Mentorici: Maja PRISTOVNIK, prof., in
Mojca PUNGARTNIK, prof.

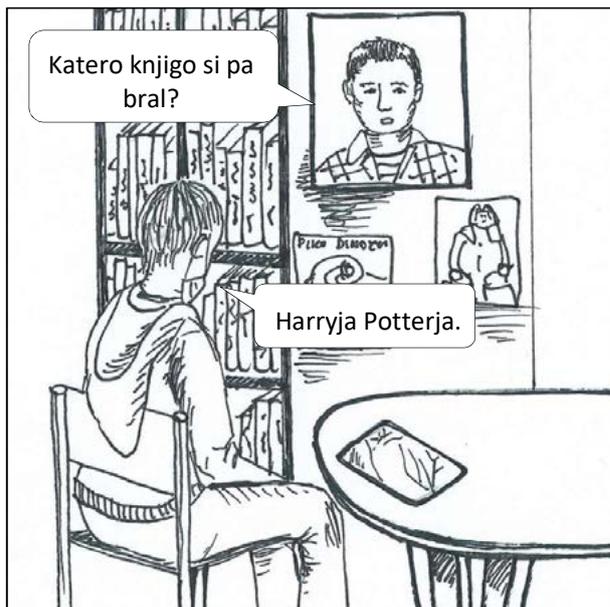
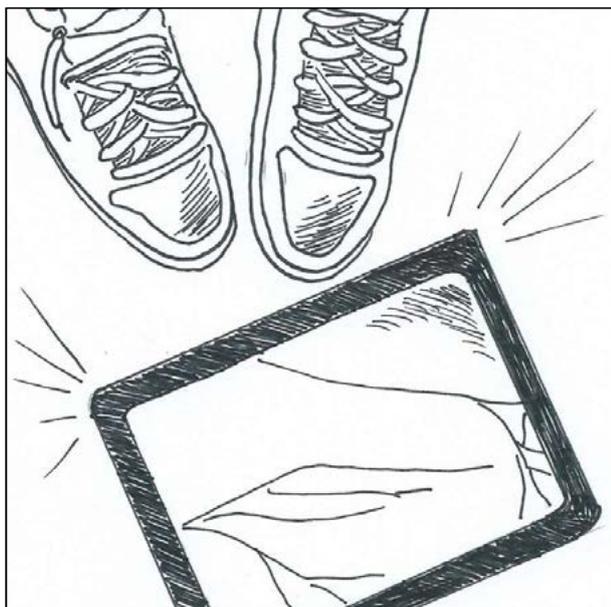
Na sliki je še (druga z leve) gospa ravnateljica, dr. Andreja TINTA.

MALI UPORNIK

Katero knjigo si pa bral?

Harryja Potterja.

Sam sem iskal Malega upornika.

Kaj pa je to?

Čtivo za bralno značko.

Čtivo? Ti pa res čudno govoriš.

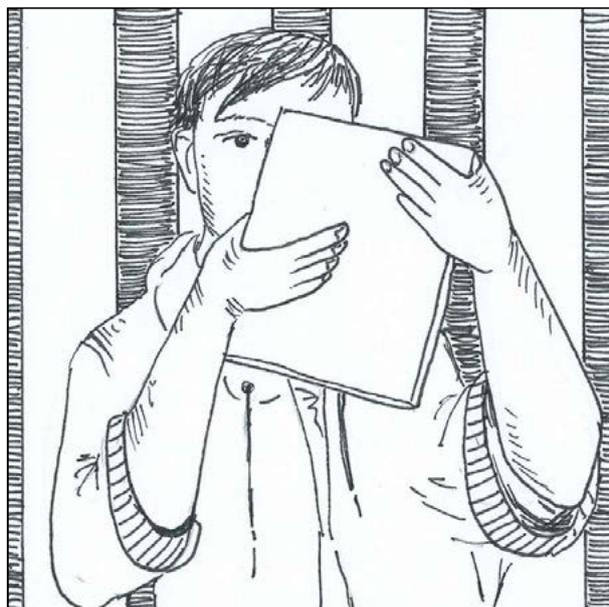
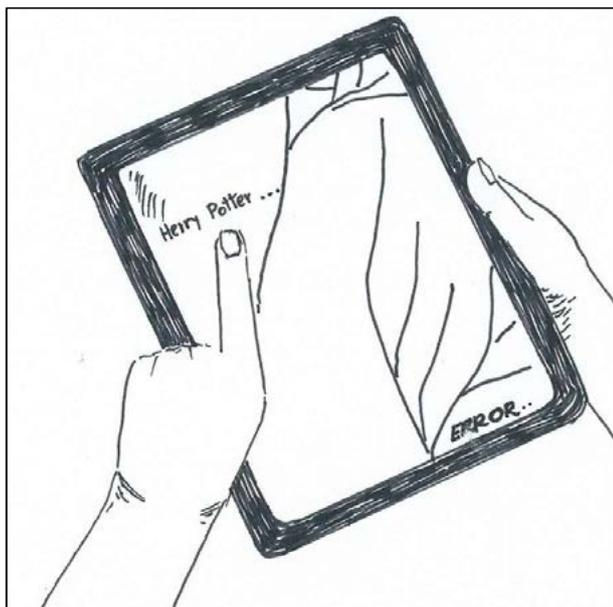
Danes imamo knjige in bralnike. Pridi, ti bom pokazal, kako si naložiš knjigo na bralnik.

Naložiš knjigo na bralnik?

Ti pa res nimaš pojma o tehnologiji.

?!

Mislím, da bom ostal pri klasični knjigi. Je veliko bolj zabavna in otipljiva.

Imaš prav, prijatelj! Knjiga mi vedno dela družbo.

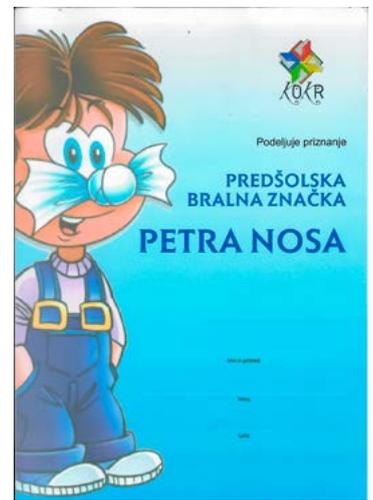

Ob 60-letnici
Bralne značke.
Prevalje, maj 2021

Narisala:
Saša
Oder,
prof.

Napisala:
Maja
Prištvnik,
prof.

60 let spodbujanja branja pri mladih

MOJCA PUNGARTNIK, PROF.,
šolska knjižničarka in koordinatorica ter mentorica bralne značke na šoli

V času, ko vsi drvimo drug mimo drugega in (ironično) svet drvi mimo nas, ima branje knjig poseben pomen. Ob branju se nam ustavi čas, ki nas umiri in usmeri v razmišljanje, kjer lahko pustimo domišljiji in čustvom prosto pot.

Na OŠ Franja Goloba Prevalje ima branje (in tudi kultura nasploh) že tradicionalno poseben pomen. Tukaj se je namreč pred mnogimi leti na pobudo takratnega ravnatelja Leopolda Suhodolčana ter učitelja slovenščine Stanka Kotnika rodila ideja o bralnem gibanju. Po prvi (Prežihovi) bralni znački so se širom po Sloveniji in tudi izven njenih meja pojavile številne druge bralne značke in povzročile pravi razcvet branja. O uspešnosti bralnega gibanja priča dejstvo, da se je kljub pojavu digitalnih medijev le-to ohranilo dolgih 60 let in še danes pomeni glavno motivacijsko obliko za spodbujanje branja pri mladih. Za bralno značko tako danes tekmujejo že predšolski otroci, nadalje osnovnošolci ter srednješolci in nena zadnje tudi odrasli. 21. marca 2019 se je gibanje Bralna značka vpisalo v Register nesnovne kulturne dediščine.

Bralno sezono vsako leto začnemo 17. septembra, na t. i. dan zlatih knjig. Takrat v šolsko knjižnico prvič povabimo prvošolce in jih obdarimo z izbrano slovensko slikanico, ki jo podarja Društvo bralna značka. Za posebno slovesnost in vzdušje običajno poskrbi tudi kakšen pisatelj ali ilustrator, ki prvošolce nagovori in navduši za branje.

Bralna značka je danes najbolj množično obiskovana interesna dejavnost, ki sodi v razširjeni program OŠ (RaP). Osnova bralnega tekmovanja so Priporočilni bralni sezname, na podlagi katerih si bralci prosto izbirajo določeno število

Štefka Zavolovšek

knjig. Oblikuje jih šolski knjižničar, in sicer glede na knjižnično zbirko, kakovost in količino knjig. Sezname z vsakim letom postajajo bolj »ohlapni« in služijo bolj kot strokovna usmeritev in priporočilnica kakovostne mladinske literature. Mladi bralci namreč zelo radi samostojno izbirajo in ne marajo strogih, togih omejitev. Pogovori o knjigi največkrat potekajo individualno, vse pogosteje pa tudi v skupini, kjer si učenci med seboj izmenjajo bralne izkušnje.

Ob zaključku vsake bralne sezone (april/maj) na Prevaljah pripravimo slavnostno prireditev za vse zlate bralce Koroške.

Povabimo tudi posebnega gosta (ustvarjalca), ki je pravzaprav nagrada za zveste bralce, ki so vseh 9 let pridno brali. Ob zaključku šolanja pa zlati bralci prejmejo tudi izbrano knjižno nagrado, ki jo podarjata Društvo bralna značka Slovenije in Javna agencija za knjigo (JAK). Zaradi epidemije koronavirusa se je tudi letošnja bralna sezona podaljšala, prireditev ob visokem jubileju pa bo prilagojena razmeram. Sicer pa letos na šoli beležimo 354 bralcev (od tega 12 zlatih bralcev), ki so kljubovali tudi izrednim razmeram in s svojim uspehom dokazali, da branje ni pogojeno s prostorom in časom.

Arhiv šole

Stefka Zavolovšek

Kljub vsemu že nekaj let beležimo upad obiska šolske knjižnice oz. izposoje knjig, še posebej v 3. izobraževalnem obdobju. Razlog temu bi lahko v veliki meri pripisali pojavu spleta in raznih telekomunikacijskih naprav, ki jih učenci zelo radi uporabljajo v svojem prostem času. Dodatno vrzel pri razvijanju bralnih veščin je povzročila tudi epidemija koronavirusa in uvedba številnih ukrepov, ki so med drugim terjali zaprtje šol in knjižnic. Učenci so tako morali izbirati tudi med gradivom z domačih knjižnih polic, ki pa so bile različno polne. Kljub temu, da se je knjižnična dejavnost (tudi bralna značka) v tem času razmeroma hitro in uspešno prilagodila šolanju na daljavo, je potekala v zelo okrnjeni obliki. Po drugi strani pa se je z uporabo računalnika in številnih spletnih orodij posodobila in prestopila meje šolskega (knjižničnega) prostora. V tem času smo na naši šoli uspešno izpeljali kar nekaj zanimivih medpredmetnih ur ter pravilne ure na daljavo, ki so bile v predprazničnem času med učenci in starši zelo pozitivno sprejete. Nenehne spremembe v svetu nas tako vedno znova »silijo stopiti v korak s časom« tudi na področju knjižnične vzgoje. Spodbujanje in usmerjanje učencev k branju kakovostne mladinske literature z najrazličnejšimi bralnimi projekti je nujno potrebno za razvoj bralne pismenosti pri mladih. Pri tem imajo ključno vlogo mentorji, pa tudi posodobljena knjižnična zbirka in prostor, ki privabljata mlade bralce »v srce šole«. Slednji si namreč želijo več novih knjig sodobnih avtorjev, prav tako želijo aktivno sodelovati pri različnih šolskih in izvenšolskih bralnih projektih. Treba jim je le ponuditi možnosti in seveda z njimi deliti kanček lastnega entuziazma. Bralna značka pri tem ostaja tradicionalna in dobro orga-

nizirana bralnosposodbujevalna akcija, ki jo dopolnjujejo številni drugi bralni projekti: Rastem s knjigo, Beremo skupaj, Medgeneracijsko branje, Nacionalni mesec skupnega branja, Teden vseživljenjskega učenja, Noč knjige idr. Zagotovo pa bo knjiga v klasični tiskani obliki preživela, saj jo poleg branja (z očmi, s tipanjem)

zaznavamo tudi z drugimi čutili in kot tako doživljamo edinstveno ter neponovljivo, ki je ne more nadomestiti noben drug medij.

Primož Suhodolčan, slovenski otroški in mladinski pisatelj

Vprašanja pripravila:
MAJA PRISTOVNIK, PROF.

Primož Suhodolčan je sodoben otroški in mladinski pisatelj. Njegova dela so zelo priljubljena med otroki in mladostniki in so že več let v vrhu najbolj branih knjig. Že kot majhen je pisal pesmice, križanke, rebuse in pisal za naše šolsko glasilo Vigred.

Zasebni arhiv

BZ praznuje 60-letnico. Kaj lahko pričakujemo novega v prihajajočih letih, kar se tiče branja?

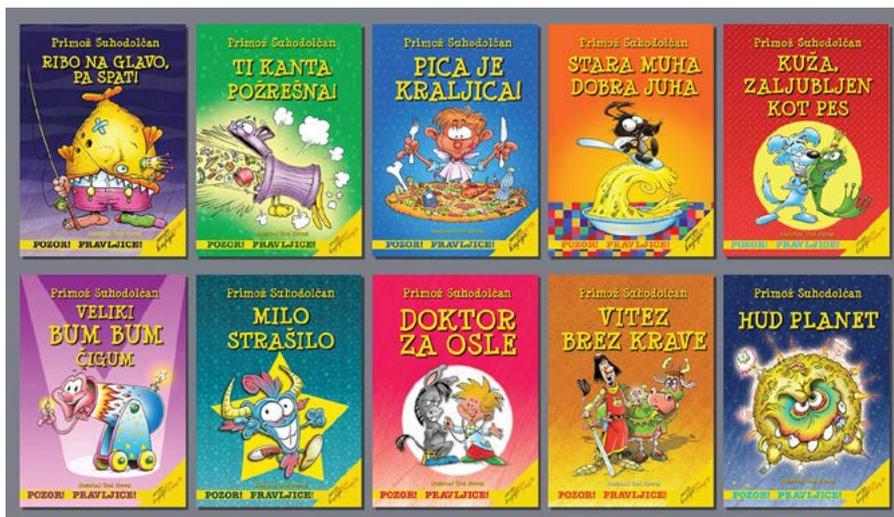
Bralna značka je za knjigo in branje izjemno pomembna in edinstvena v svetu. Naredila je velik miselni preskok, prispevala k popularizaciji branja in približala knjigo mlademu bralcu. Z nami je že 60 let, kar je zgodovinsko. In ne pozabimo! Zgodovina gre vedno naprej.

Ste promotor branja in bralne značke. Kaj ste opazili v vseh teh letih, ko ste obiskovali različne šole po Sloveniji?

Bralna značka je enkratni primer, kako spodbujati branje med mladimi. Že Leopold Suhodolčan je poskušal najti način, kako stakiti čim trdnejšo vez med vsemi, ki delajo ali živijo s knjigo. Zelo pomembno mu je bilo, da mladi bralci ne poznajo pisatelja samo preko naslovov knjig, ampak da ga spoznajo tudi kot osebnost. Začela so se srečanja z njimi na šolah, v knjižnicah in na raznih kulturnih prireditvah. Tako se je ustvarila neka prav posebna vez med bralci in ustvarjalci. Mladi danes ne berejo manj, ampak berejo drugačne knjige in na drugačen način. Tudi danes so veseli, žalostni, radovedni, jezni, živahni, pridni, divji in leni ter še kakšni. Nisem pa še srečal takšnih, ki jih ne bi zanimale dobre zgodbe.

Po vaših knjižnih predlogah nastajajo filmi, ki si jih otroci zelo radi pogledajo. Se vam zdi, da filmsko platno lahko nadomesti knjigo?

Vse je drugače. Kar na platnu deluje, v knjigi velikokrat ne in obratno. Dinamika dogajanja, prizori, kadriranje, vse je popol-

noma različno. Zame je bil to velik izziv in pri ustvarjanju teh scenarijev sem se naučil veliko novega. Razliko med filmom in knjigo pa najbolje opišeta tisti slavni dve miški, ki prideta poskušat filme v kinoteko. Med grizljanjem filmskega traka vpraša prva: »No, kako se ti zdi ta film?« Druga s polnim gobčkom zamomlja: »Dober je, dober, ampak knjiga je bila pa še boljša.«

Kaj se bo zgodilo z BZ?

Kakšno prihodnost ji napovedujete?

Bralna značka so najprej mladi bralci. Pomembno vlogo imajo pri tem prijatelji, vrstniki, mentorice in mentorji, učiteljice in učitelji, knjižničarke in knjižničarji, mame, očetje, tete, strici, babice in dedki in še marsikdo. Tudi pisatelji. Vsi skupaj se zavedamo, da je branje veselje, sreča in znanje. Prihodnost je torej svetla. Če bi rekel po pesniško, bralna značka še vedno neprestano raste, se krepi in razvija.

V čem se knjige vašega očeta razlikujejo od vaših knjig?

Oče je bil moj prvi mentor in že takrat sva ugotovila, da je najina ustvarjalna pot podobna, smer pa se srečuje in razhaja in stopinje so drugačne. Prav je tako, najdi svojo pot in svoje stopinje, mi je rekel. Več poti je do istega cilja – vsak najde svojo!

Katera njegova knjiga je aktualna še danes? Bi ji lahko naredili reklamo?

Kaj bi povedali?

Knjige in zgodbe Leopolda Suhodolčana so potovale skozi različne čase in še danes so zelo žive. Pravkar pripravljam elektronske izdaje njegovih knjig, ki bodo kmalu postale tudi papirnate. Najprej bosta

z nami Naočnik in Očalnik v vseh treh knjigah (Naočnik in Očalnik, Na večerji s krokodilom, Stopinje po zraku), kmalu pa si jima bosta pridružila tudi Mornar na kolesu in Pramatija ali Bučman. Prepričan sem, da bodo mladi bralci z veseljem na novo odkrivali te brezčasne junake.

Katera knjiga vašega očeta pa vas najbolj nagovori? S čim?

Najbolj me je seveda nagovoril Peter nos, saj sem bil prvi model zanj. Tu je še Primožev dnevnik, ki si ga je oče vsak dan zapisoval. Vsak dan sem hotel biti kaj drugega. Košarkar, nogometaš, skakalec s kolesi ali krotilec morskih prašičkov. Z mano sta vedno tudi Piko Dinozaver in Krojaček Hlaček, ki kar naprej sporočata, da dobro vedno zmagata, prijateljstvo pa sploh.

Je mogoče, da bi liki iz literarnih del vašega očeta oživel v vaših delih?

Peter Nos še danes živi v meni in mojih knjigah, na kar sem zelo ponosen. Vsi ostali očetovi liki pa živijo svoje zgodbe.

Kaj ima slovenska literatura, česar tuja nima?

Na to vprašanje bom odgovoril čisto na kratko: Naša literatura ima že zdaj vse, kar imajo veliki! Kar pa še ni vse! Ker smo majhni, je naša prednost ta, da še vedno lahko zrastemo.

Kdo je vaš najljubši pisatelj in s čim vas je prepričal?

Veliko jih je in če bi jih začel naštevati, bi to trajalo do konca leta. Včasih so me prepričale tiste zgodbe, ki so me pritegnile od prve do zadnje strani. Če sem po nekaj

straneh branja pogledal, koliko strani je še do konca, potem sem raje kar nehal. Danes pa sem potrpežljiv in hkrati še bolj radoveden bralec.

Nam lahko zapišete svojo poslanico BZ.

Beseda je zgodba in zgodba je beseda. Kot so včasih rekli, zgodba izrečena, beseda zapisana. Vedno je bilo tako in tako bo še naprej. Pravo merilo pa so vedno bralci. Prav ti so najboljši sodniki in samo oni lahko določajo literarne stotine, knjižne metre in pisateljske milimetre. Najbolj vznemirljiva je tista zgodba, ki se zapiše v spomin. Takšna zgodba je nekaj posebnega, ker tam ostane za vedno! Bralna značka pa je s temi zgodbami najboljša prijateljica.

Hedvika Gorenšek, upokojena knjižničarka na OŠ Franja Goloba Prevalje

Vprašanja pripravila:
MAJA PRISTOVNIK, PROF.

Arhiv šole

Hedvika Gorenšek je tesno povezana s krajem, v katerem je stekla njena zibel, saj je osnovno šolo obiskovala na Lešah in na Prevaljah, leta 1991 pa je na OŠ Franja Goloba Prevalje sprejela delovno mesto. V tem času je bila na Prevaljah aktivna v šoli, predvsem na kulturnem področju. Za Vigred nam je povedala, da je svoj navdih na kulturnem področju mogoče iskati tudi v besedah dr. F. Sušnika, ki pravi: 'Nekaj pa ne ugasne nikoli, če je zatlelo. Ljubezen in zvestoba domačemu kraju.'

Njeno poslanstvo je bilo vseskozi povezano z branjem in pisano besedo. Rastem s knjigo, Medgeneracijsko branje, Branje ne pozna meja – Čitanje ne poznaje granice, Branje – moje sanje ... je le peščica projektov, s katerimi je promovirala domačo besedo. Srce pa ji je bilo tudi za posameznike, s katerimi je v sklopu teh projektov sodelovala.

V času svojega dela je spoznala mnoge znane obraze tako s političnega kot s kulturnega parketa in pri tem več kot dostojanstveno zastopala našo šolo. Programi, v katere je vložila svoj trud in energijo, so vedno blesteli.

Na sprehod po preteklosti smo jo povabili tudi v svojih spominjanjih na Bralno značko.

Kaj vam pomeni branje?

Skoraj vse življenje sem imela ta privilegij, da sem bila na delovnem mestu obkrožena s knjigami. Tudi doma ni prostora, kjer ne bi bilo na policičkah knjig. In kar je v tvojem okolju, te vedno vabi, opozarja nase, nagovarja – in knjige vabijo, da jih bereš. Branje je sestavina mojega življenja. Informacije, mnenja, intervjuji, poezija, zgodbe, romani so začimbe, ki so postale moja potreba. Branje mi zapolnjuje prosti čas, je umiritev telesa in duha, tudi odmik; hkrati pa okno v svet, pot k polnejšemu življenju, razgledanosti in razvijanju kritičnega mišljenja. Branje je moja vsakodnevna potreba.

Koliko knjig ste prebrali kot knjižničarka in koliko jih preberete sedaj, ko ste v pokoju?

Kot šolska knjižničarka sem tri desetletja prebirala v glavnem mladinsko literaturo in prebrala nešteto knjig – od slikanic do

mladinskih romanov, vse kar berejo osnovnošolci. Vedno so bili učenci presenečeni, ko sem jim povedala, da sem prebrala to in ono pravljico, otroške povesti in otroško poezijo. A vi tudi to berete? V branju otroških in mladinskih del sem neizmerno uživala. Kot upokojenka imam še več prostega časa. Seveda ga preživljam z branjem raznovrstnih knjig, tako strokovnih kot leposlovnih. Sem tudi ljubiteljica poezije in rada prebiram slovenske pesnike. Ker sem pred letom dni postala babica, pa se zopet vračam k branju pravljic in otroških pesmic. Veliko sem brala v vseh življenjskih obdobjih.

Gotovo se spomnite začetkov BZ na naši šoli. Kaj vas je kot mentorico navdihovalo takrat?

Spomini na moje začetke segajo v prvo desetletje gibanja Bralna značka, ko sem bila sama dobitnica Prežihovih bralnih značk na OŠ Franja Goloba Prevalje. Knjižna darila s posvetilom in podpisom Leopolda Suhodolčana, ravnatelja šole, so še danes na vidnem mestu moje domače knjižnice. Ko pa sem prišla na delovno mesto knjižničarke na šolo leta 1990, me je pomočnica ravnatelja Greta Jukič takoj uvedla na mesto koordinatorice bralne značke na šoli. Bil mi je velik izziv, kako mlade bralce ogreti za dobro knjigo. Zavedala sem se, da je potrebno učence nagovoriti tako, da bo srečanje s knjigami neprisiljeno. Da branje za bralno značko ne bo povezano z besedo moram, ampak želim in hočem. Vseskozi sem bila koordinatorica in mentorica bralne značke na šoli. Kaj me je navdihovalo? Vedno mi je bilo v ospredju in vedno sem želela, da bi bralo čim več učencev. Bogatila sem šolsko knjižnico z novimi naslovi knjig in tako omogočala izbiro ustreznih vsebin vsakemu bralcu. Tudi z različnimi interesnimi dejavnostmi sem učence vključevala v šolsko knjižnico, med knjige in jim poskušala prikazati pomen branja na različnih področjih ustvarjanja. Bralce smo vedno nagradili s slovesnim zaključkom podelitev bralnih značk. Srečanja s pisatelji in drugimi umetniki so bili nekoč res izjemno pričakovani in slovesni trenutki ponosa tako učencev kot mentorjev. Ker smo rojstni kraj bralne značke, sem imela vedno v mislih, da moramo biti vzgled slovenskemu bralnemu občestvu. Da imamo kot šola dolg do očetov bralne značke Leopolda Suhodolčana in Stanka Kotnika, da negujemo, razvijamo in širimo

to plemenito gibanje. Hkrati pa sem se vedno počutila zelo ponosno, da živim in delam v kraju, ki daje vseskozi velik poudarek kulturi knjige in branja.

Seznami knjig, ki jih je priporočljivo prebrati za BZ, so bili v preteklih letih sigurno drugačni, kot so danes. Kako ste jih sestavljali in kako pomembno se vam zdi, da so nanje uvrščeni slovenski avtorji?

Vsakoletni priporočilni sezname so se z leti seveda spreminjali. Sestavljanje seznamov mi je bilo vedno v veselje. Seveda se spominjam začetkov, ko sem prišla na šolo (1990). Najtežje je bilo takrat izbrati knjige za najstnike. Tako malo je bilo knjig z vsebinami, ki bi jih nagovarjale, ki bi jim bile blizu. Spominim se treh naslovov Ko zorijo Jagode, V sedemnajstem, Gimnazijka in je že skoraj konec, ampak te so bile vedno izposojene. V današnjem času je odličnih mladinskih del zelo veliko in pisanje seznamov veliko lažje. Ob sestavljanju priporočilnih seznamov sem seveda v prvi vrsti gledala na to, kakšna je zaloga knjig v šolski knjižnici. Z leti sem knjižno knjižnično zbirko obogatila tako, da sem naslove knjig, ki sem jih uvrstila na seznam, naročila v več izvodih in tako omogočila bralcem dostop do knjig v šoli. Razen redkih izjem sem na sezname uvrščala slovenske avtorje. Ker na šoli še vedno poimenujemo bralno značko po dveh koroških pisateljih, Prežihovemu Vorancu in Leopoldu Suhodolčanu, je vsak razred imel na seznamu tudi po eno delo teh dveh avtorjev. Izjemno pomembno se mi zdi, da znamo otrokom približati slovenske avtorje, na ta način vzgajamo mladi rod v spoštovanju in zavedanju, kako

pomemben je za narod jezik, kako smo lahko ponosni na snovalce besed in zgodb v našem, slovenskem jeziku.

Kateri slovenski pesnik/pisatelj vas je v letih dela na šoli najbolj nagovoril? S čim?

Ker imam zelo rada poezijo in ker sem na šoli vsa leta vodila tudi recitacijski krožek, so mi zelo dragi pesniki. Težko pravzaprav rečem, kdo mi je najljubši. Tone Pavček prav gotovo. Osebnostno sem z njim srečala na eni od zaključnih prireditev bralne značke na šoli. Kot pesnik me je in me še vedno nagovori s svojo preprosto besedo, ki v verze ujame vse trenutke življenja v najrazličnejših podobah in se dotika ljudi vseh generacij. Nagovoril me je tudi s svojim zanosom, ko je častil dom, domačo besedo, slovensko deželo, ljudi. Uvrščala sem ga tudi na vse priporočilne sezname bralne značke, od 1. do 9. razreda. In učenci so zelo pogosto izbirali prav Pavčkove pesmi. Na drugem mestu je Feri Lainšček, tudi on je bil gost na Prevaljah, na srečanju zlatih bralcev Koroške, kjer nam je v svoji prekmurščini nizal verze in nas vse prevzel. Zelo seme vesela in ponosna, da je Ditka, učenka naše šole, zlata bralka, prav njegove pesmi ponesla z glasbo v celoten slovenski prostor.

Tudi spominov na srečanja z ustvarjalci imate nedvomno veliko. Spomin, ki vam je v povezavi z BZ pustil neizbrisen pečat?

Res je. Vsako leto sem za zaključek bralne značke povabila literarnega ustvarjalca ali ilustratorja. Vsak ustvarjalec je dal poseben pečat in vsak je po svoje naredil trenutek svečan in po svoje nagovoril učence. Seveda sem pri tem, kdo je bil gost,

značko pripomoglo k ideji za ta kulturni spomenik na šoli?

Zagotovo. Na Prevaljah je šola tudi kraj, kjer se zrcali zgodovina domačega kraja in ljudi. Prevalje nimamo muzeja, kjer bi predstavljali kulturno dediščino kraja, zato pa nas šola na vsakem koraku nagovarja in popelje v čas pomembnih dogodkov in osebnosti. Ob 45-letnici šole sem dala predlog, da bi osnovali tudi Suhodolčanov kotiček.

Ker je pri izgradnji nove šole (1963) imel najpomembnejšo vlogo ravnatelj Leopold Suhodolčan, ki je ravnateljaval na šoli 17 let (1957–1974), in zato smo svečanost ob obletnici šole povezali s postavitvijo Spominskega kotička Leopoldu Suhodolčanu, za njegov ustvarjalni delež pri razvoju šole in prepoznavnost naše šole v slovenskem prostoru. Spominski kotiček je sestavljen iz dveh sklopov. V steklenih vitrinah so razstavljena mladinska dela Leopolda Suhodolčana, razstavljenih je tudi 13 prevodov, ki nam jih je podarila žena Marija Suhodolčan. V drugem sklopu je šest razstavnih panojev, na katerih v fotografiji in besedi prepoznavamo življenje in delo Leopolda Suhodolčana.

Na šoli ste bili pobudnica številnih projektov povezanih z branjem. Od kod ste črpali ideje zanje?

O, hvala, da ste opazili. Nekaj projektov je bilo res mojih, moja ideja in izvedba. Ideje sem bolj ali manj črpala iz domačega okolja. Ljudje in kraj, Prevalje in Koroška. To je naše in menim, da moramo v šoli učencem prikazati, kako bogata in pomembna je preteklost našega kraja, jim vlivati ponos na to, kdo so bili naši predniki, kakšne poti so utrli in nam kot dediščino zapustili. In na Prevaljah je teh velikih ljudi VELIKO. In naša dolžnost je, da znamo ceniti in graditi zastavljeno naprej. Z novimi vsebinami in novimi izzivi. Drugače pa sem se vedno z veseljem pridružila tudi bralnim projektom, ki so jih organizirala različna društva in organizacije, največ z Društvom Bralna značka Slovenije in Koroško osrednjo knjižnico dr. Franca Sušnika.

Ste strastna bralka. Nam lahko zaupate, katera knjiga, po vašem mnenju, MORA biti na knjižni polici vsakega bralca oz. brez katere knjige ni domače knjižnice?
France Prešeren: Poezije.

imela vedno v mislih učence. Izбирala sem književnike, ki bi se jim znali približati in jih nagovoriti, kako pomembno je branje. Med prvimi mojimi/našimi gosti je bila Desa Muck. Spominjam se njenega prihoda in njenega prepričljivega nastopa. Vsi smo jo poslušali z odprtimi usti, ko nam je pripovedovala razburljive zgodbe svojega otroštva in najstništva. Na lističu sem našla zapis njenih besed in njen nasvet mladim. V življenje vstopajte samozavestno in zaučajte tistim, ki v vas verjamejo. Na srečanju z Deso sem peljala učence tudi v KOK dr. Franca Sušnika na Ravne, kjer nas je prav tako nasmejala, a hkrati vlila toliko pozitivne energije. Njene knjige so bile vedno med najbolj brani v naši knjižnici. Moram pa seveda povedati, da nam je vedno pustil neizbrisen pečat tudi Primož Suhodolčan. Učence prve in druge triade je s svojo otroško razigranostjo vedno navdušil. Stik učencev s pisateljem je bil izjemno prisrčen in sproščen. Tudi njegova otroška in mladinska dela so v knjižnici vedno izposojena, čeprav jih imamo v številnih izvodih. Primož je bil zagotovo največkrat gost na naši šoli in mu velja velika zahvala za spodbujanje branja. Zahvala pa tudi za to, ker našega povabila ni nikoli zavrnil.

Kateri pesniki/pisatelji so vse gostovali na Prevaljah v okviru Bralne značke? Nam jih lahko naštejete.

Začetek branja za bralno značko začenjamo 17. septembra, na dan zlatih knjig, in zaključujemo 23. aprila, ob svetovnem dnevu knjig. Začetek branja povezujemo s Krojačkovim dnevom, zaključimo pa s srečanju z literarnimi, likovnimi in glasbenimi ustvarjalci. Pred leti sem dala pobudo, da imamo na Prevaljah tudi srečanja zlatih bralcev Koroške. Pesniki in pisatelji, ki so nas obiskali v letih, ko sem bila koordinatorica bralne značke na šoli: Kristina

Brenkova, Desa Muck, Tone Pavček, Niko Brumen, Primož Suhodolčan, Marija Suhodolčan, Ivan Sivec, Maja Novak, Andrej Rozman Roza, Marinka Fritz Kunc, Janja Vidmar, Aleksandra Kocmut, Tilka Jamnik, Matjaž Pikalo, Tone Partljič, Slavko Pregl, Jože Zupan, Uroš Hrovat, Adi Smolar, Igor Saksida, Feri Lainšček, Ljoba Jenče.

Se mogoče spomnite kakšnega 'zanimivega' pripetljaja v povezavi z gostovanji literatov na šoli?

V povezavi z gostovanji se me še danes dotakne moj večni strah, ali bo gost prišel in ali bo prišel pravočasno. Zlasti na prireditvah, kamor smo vabili zlate bralce in mentorje cele Koroške, ko je bila polna dvorana, jaz pa sem vsa nervozna stala pred vhodom Družbenega doma, gledala desno in levo, iskala avto z oznako LJ in čakala in čakala. Vendar sem vedno dočakala, čeprav je kdo prišel tudi z zamudo. Koroška je pač daleč.

V spominu mi je ostalo srečanje s pisateljem Tonetom Partljičem. Srečanje z zlatimi bralci in bralci tretje triade je potekalo v šolski knjižnici in po uvodni predstavitvi in Partljičevi promociji branja je učencem dal možnost, da kaj povprašajo. In med učenci je bil osmošolec, ki ga je pisatelj tako nagovoril, da mu je zastavljala številna takrat zelo aktualna družbena vprašanja. In do konca sta imela dialog Tone Partljič in osmošolec. Bila sta odlična sogovornika, čeprav seveda do besede ni prišel nihče drug. Ampak vsi smo uživali, bili ponosni na razgledanega mladega bralca in tudi pisatelj me je na koncu seveda spraševal, kdo je ta »pametni« mladenič.

Spominski kotiček Leopoldu Suhodolčanu, ki krasi stopnišče naše šole, je vaša ideja. Je dejstvo, da je vaše življenje prepleteno s knjigami/bralno

Koroška osrednja knjižnica dr. Franca Sušnika Ravne na Koroškem

Sodelovanje s knjižnicami je pri razvijanju bralne kulture ključnega pomena. Na Koroškem smo posebej ponosni na Koroško osrednjo knjižnico dr. Franca Sušnika, kjer so projekt Bralne značke nadgradili. Vse od leta 2007 namreč teče bralna značka za odrasle Korošci pa bukve beremo. Gre za projekt koroških splošnih knjižnic in Slovenske študijske knjižnice v Celovcu.

Svoja razmišljanja na temo branja in bralne značke so nam posredovale knjižničarke KOKR, ki v letošnji bralni sezoni 2020/2021 skupaj z nami obeležujejo 60. obletnico Bralne značke.

Bralne značke in druge bralne spodbude nas ... seveda ... povezujejo v bogato bralno družino.

Moje branje in bralne značke

MAG. IRENA ODER,
direktorica

V šolo sem prvič stopila pri sedmih in pol. Nisem znala ne brati ne računati. A to neznanje v primerjavi z nekaterimi sošolci sem hitro nadoknadila. Doma smo vedno imeli veliko knjig in moj svet se je začel širiti. Vedno več je bilo prostega časa, ki sem ga preživela v postelji s knjigo v roki. Samo po sebi se mi je zdelo umevno, da sodelujem pri bralni znački. Osvojila sem vse osnovnošolske in brala tudi v gimnaziji. Za večino so bili največji frajerji tisti, ki so prišli k tebi, ti povedali, da niti domačega branja niso prebrali, te prosili, če jim posodiš svoje zapiske ..., meni pa so se vedno zdeli goljufi, ki so sami sebe goljufali.

Moj študij slovenščine in sociologije je zahteval ogromno branja. Darilo mojih staršev so bili vsi letniki nobelovcev.

Pa je prišla tudi družina in ob vsem »resnem« branju, ki ga je od mene zahteval poklic profesorice slovenščine, so bili nori odklopi med dopustom, počitnicami ... Takrat sem lovila proste trenutke in brala vse, kar je bilo napeto, se je hitro prebralo ... in tako je tudi še danes. Knjiga je zame odlična biblioterapija. Ob vsakem mojem razpoloženju mi pride na pot taprava knjiga.

Verjamem, da je tudi za branje potrebna kondicija in včasih sem kar žalostna, ker so za branje potrebni še drugi pogoji. Zame so šibki člen oči. Branju se upirajo noči, umetna svetloba ... a za to, kar si se naučil v otroštvu, kar te osrečuje, ti odstira raznovrstne svetove, ti daje prepotrebno širino, hodi ob tebi vse življenje, za to »navado« nikoli ne more biti prevelikih ovir.

Moje branje in bralne značke

MAG. JELKA KOS,
bibliotekarska svetovalka

Sem knjižničarka in zavzeta bralka. Tekmovanju za bralno značko sem se pridružila v vseh razredih osnovne šole, tudi zdaj v Koroški osrednji knjižnici vsako leto sodelujem pri bralni znački za odrasle Korošci pa bukve beremo. Izhajam iz, recimo temu, relativno bralske družine, moj dedek je pred mnogimi leti v naši knjižnici dobil celo nagrado »bralca leta«, mama je navdušena bralka, tudi oče je dokaj reden bralec. Tako smo v mojem otroštvu družinsko kar precej brali, vsaj pravljica za lahko noč je bila vsakodnevno na sporedu.

Dedek Mraz mi je pri mojih treh letih prinesel slikanico Svetlane Makarovič Pisano okno. Ta mi je bila tako všeč, da so mi jo morali potem starši prebirati dan za dnem. Nekega dne pa sem jo sama »prebrala« njim, saj sem jo znala že na pamet. Pri štirih letih sem začela brati zares, naučila pa sem se, malo karikirano rečeno, s tečnobo. Ko so namreč odrasli brali Večer, sem jih venomer spraševala, »katera črka je to«.

Do prvega razreda in prvega tekmovanja za bralno značko pa še nisem odkrila prave bralne strasti, kot sem jo spoznala takrat. Tistih nekaj prvošolskih slikaničk s seznama za bralno značko sem prebrala kot za šalo, nato pa sem do konca prvega razreda prebrala vse zbirke narodnih pravljic iz krajevne knjižnice. Zelo prav mi je prišla tudi šolska knjižnica, saj sem jo lahko kadar koli samostojno obiskala. Ali bomo brali, je lahko odvisno od ključja, ki nam prinese, ali pa ne, pravo knjigo na pot, od lastne radovednosti in iznajdljivosti, ne nazadnje pa tudi od knjižničarke, na katero se obrnemo. Takratna knjižničarka v naši krajevni knjižnici mi je po navadi »servirala«, da knjige, ki sem si jih želela izposoditi, še niso zame, ampak na koncu mi jih je vendarle izposodila. Ko pa sem jih vračala, je pogosto godrnjala: »Tega pa ti že nisi prebrala.«

No ja, meni je bilo vseeno; je pa skrbelo tudi moja drago mamo, ko sem v petem razredu začela brati kriminalke Agathe Christie. A jo je razredničarka potolažila, da je vsekakor bolje, da berem kar koli, kot pa da sploh ne bi brala. S tem se ne bi mogla bolj strinjati. Prepričana sem, da za vsakogar v vsakem življenjskem obdobju obstaja pravo branje, prav z raznolikostjo prebranega pa si pridobimo širok razgled po književnosti. Na tem temelji tudi ostrenje in zorenje bralnega okusa, ki nas na koncu izoblikuje v zahtevnega in rahločutnega bralca.

Delo se nadaljuje ...

BRANKA MRĐENVIĆ,
magistrica bibliotekarstva

Pobudnika bralne značke, Stanko Kotnik in Leopold Suhodolčan, sta v šestdesetih letih prejšnjega stoletja osnovala temelje za spodbujanje branja in bralne kulture med otroki in mladimi. Njuno delo se nadaljuje še danes, v letošnjem letu obeležujemo že 60-letnico bralne značke. Knjižničarji v splošnih knjižnicah se zavedamo pomena branja in spodbujanja bralne kulture pri mladih, zato upamo, da bo projekt uspešen še naprej; veselimo se tudi nadaljnjega sodelovanja s šolskimi knjižničarji in mladimi bralci.

Z branjem sem prepotovala ves svet

DARJA MOLNAR,
bibliotekarka

Knjige so del mojega življenja že od malih nog, skoraj 40 let pa tudi v službi. Sem knjižničarka v Koroški osrednji knjižnici in skozi moje roke je šlo na tisoče knjig. Ne, nisem vseh prebrala. Sem pa resnično brati začela v 4. razredu osnovne šole, ko mi je oče kupil celo zbirko knjig. Debele, majhnega formata in v zeleno umetno usnje vezano zbirko knjig Karla Maya. Ob branju teh pustolovskih zgodb sem prepotovala ves svet, spoznala divji zahod, Indijance in skrivnosti Orienta. Od takrat sem strastna bralka. Doma sem imela tudi celo zbirko Moja knjižnica, vse letnike in vse sem prebrala.

V šestem razredu osnovne šole sem morala na šolskem radiu predstaviti eno prebrano knjigo. Spomnim se, da so bili učitelji in ravnatelj začudeni, pa tudi navdušeni, saj sem predstavila knjigo v treh delih Toneta Svetina Ukana, ki sploh še ni bila primerna za mojo starostno stopnjo. Učiteljica slovenščine mi je v redovalnico zapisala veliko petico.

Kot otrok sem s starši hodila na morje. Z menoj je vedno šlo vsaj 5 do 10 knjig. In v 10 dneh sem vse prebrala. Uživala sem v svetu, kamor so me knjige potegnile. In uživam še zdaj.

Na šoli sem obiskovala tudi knjižničarski krožek. Morda je prav ta kriv za to, da sem postala knjižničarka. Kdo ve? Osvojila sem vse Prežihove bralne značke v osnovni šoli, zdaj pa vsako leto berem za bralno značko za odrasle Korošci pa bukve beremo. A ne berem čisto vse. Najbolj so mi všeč romani iz resničnega življenja, pa tudi knjige, napisane na osnovi zgodovinskih dogodkov. Vesela pa sem, da sem za branje navdušila obe moji hčerki in tudi s štiriletno vnukinjo pridno prebiramo slikanice in poslušamo zgodbe. In to je lahko samo dobro in koristno za življenje.

Nepozabno napisane zgodbe

NIKA SKUDNIK,
bibliotekarka

Obiski osnovnošolcev v knjižnici so dostikrat posledica iskanja knjig za osvajanje bralne značke. Kot knjižničarka sem neizmerno počaščena, ko lahko skupaj poiščemo in izberemo njihovo branje. Vedno si vzamem čas in se včasih (že preveč) potrudim, saj me dostikrat prekinejo z besedam »saj je to čist' ok«. Jaz pa ob izbiranju mislim na neizmernost moči, ki jo imajo knjige nad mano in kako lepo se je prepustiti toku, da te odpeljejo po svoje. Sploh tistim, otroškim spoznanjem, ki te zaznamujejo za vedno. Skozi opazovanje hčerke, ki trenutno osvaja svojo prvo značko, spoznavam pomembnost otroškega pogleda na ta dosežek in prav to mi vliva upanje, da branje knjig ostaja precej živo. Vsak večer prebiramo pravljice, jim podeljujemo medalje in poveličujemo ilustracije, ki jih spremljajo. Zdi se mi pomembno, da že najmlajšim pokažemo, kako nam branje plemeniti besedni zaklad in kako neprecenljiva je prostranost izrazoslovja, ki nam ga dajejo knjige. Kako prijeten pogovor lahko sproži postanek ob drobnem pridevniku, ki mu iščemo sopomenke in ga skušamo uporabiti pri izražanju lastnih misli.

Bralne značke sem se vselej udeleževala. Spomin mi vedno prikljiče tudi sliko internega tekmovanja med sošolci, kdo je prebral največ knjig med letom. In kako smo razkrinkali sošolko, ki se je v tekmo spustila le s številko, brez vsebine. Tako smo bili razočarani nad njenim pristopim in še danes se lahko zaslišim, kako sem ji takrat razočarano rekla: »Če ne boš brala, sploh ne boš poznala zgodb. Ta številka ni važna!«

Pomembnost branja je vznik moje radovednosti. Med prvimi prebranimi knjigami je bila pustolovščina Robinsona Crusoeja. Takrat še nisem hodila v šolo, a me je tako potegnila misterioznost možaka na prvi strani stare rjavkaste knjige, ki jo je v dar za osvojeno bralno značko dobil moj oče. Skozi knjigo sem ugotavljala, kako nepoznan mi je svet, ki je orisan v knjigi in sem, kot pripomoček za branje, uporabljala še leksikon. Skozi to dvojico sem zakorakala v svet črk. Še vedno z občudovanjem spoznavam nove knjige in ne mine dan, da se ne bi podala v še nepoznano napisano zgodbo. Poleg leposlovja pa vsakodnevno prebiram poezijo, saj menim, da se globina človeka skriva prav tam, v rimah, v skrivnosti poezije, med nenapisanimi vrsticami, ki so čudovito zavite v sozvočja besed.

Branje odpira vrata znanju

SIMONA ŠULER PANDEV,
bibliotekarka

Z branjem in knjigami se ubranimo pred neumnostjo, naivnostjo in ignoranco. Branje je znanje za življenje. V znanju je moč in znanja nam ne more vzeti nihče. Branje in knjige nas lahko na poseben način tudi zaznamujejo.

S knjigo se podamo v svet domišljije. S knjigo se družimo, ko smo osamljeni, knjiga nam odpira številne nove svetove. Z branjem smo oboroženi za nove podvige in nova doživetja. Knjiga je lahko tudi ustvarjalnost. Ni toliko pomembna zvrst branja, saj branje odpira vrata do vsega znanja.

Meni so najprej brali starši in moja oma. Ko sem se naučila brati, sem brala sebi in mlajšemu bratu, ki še ni znal brati. Kasneje sem brala svojim otrokom. Brala bom tudi vnukom in svojim staršem, ko ne bodo več zmožni sami brati. Naj bo branje vrednota. Vrednote je potrebno dobro negovati. In branje lahko negujemo na različne načine, eden izmed njih je tudi branje za bralno značko.

Bralna značka, ki je bila prvotno namenjena predvsem spodbujanju branja v osnovnih šolah, je prerasla okvirje in se je danes razširila na branje vseh generacij. Berite tudi v prihodnje in naj se branje nikoli ne konča!

Predšolska bralna značka Petra Nosa v vrtcu Prevalje

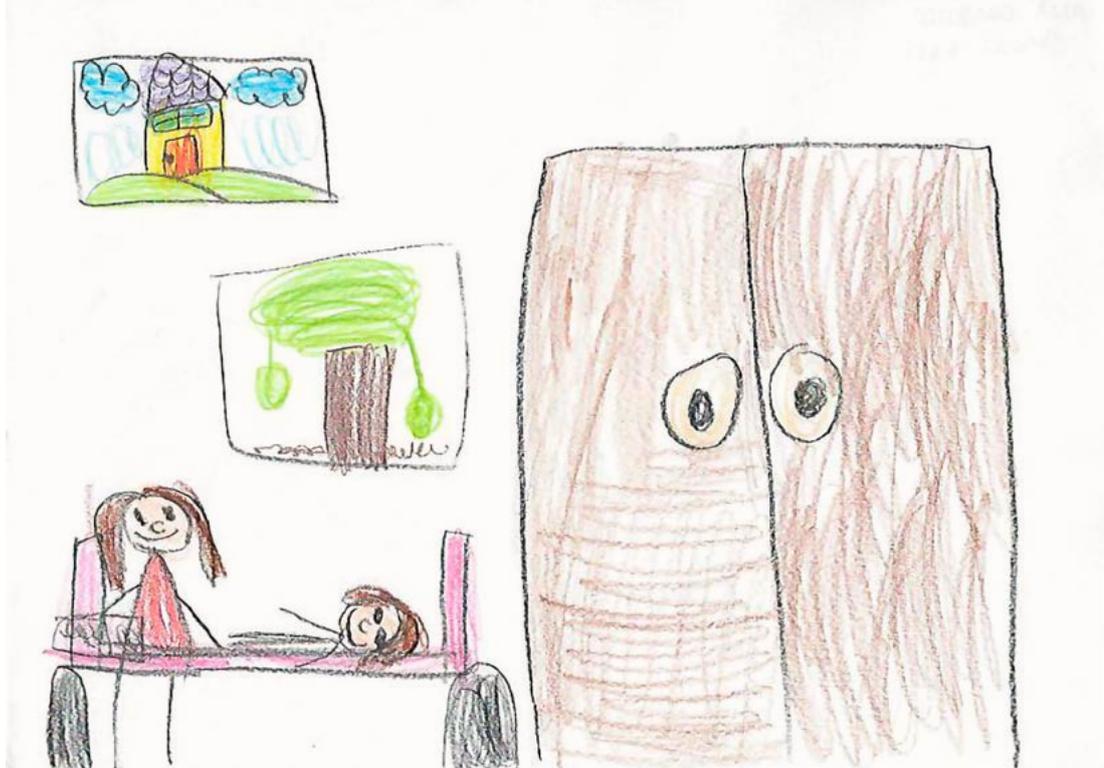
ANA BUHVALD PORI, PROF. DEF.,
pomočnica ravnateljice za vrtec

»Predšolska bralna značka se povezuje s kurikulumom, prispeva h knjižni vzgoji otrok v predšolskem obdobju in predvsem spodbuja družinsko branje. Začela se je razvijati v začetku 90. let prejšnjega stoletja kot primer dobre mentorske prakse in se je (podobno kot tri desetletja prej njena »velika sestra« Bralna značka) na ta način tudi širila po vrtcih in knjižnicah v celotnem slovenskem kulturnem prostoru. Od vsega začetka je bila mišljena kot podpora družinskemu branju.«

Beremo s Krojačkom Hlačkom, arhiv Vrtec Prevalje
Arhiv Vrtec Prevalje

V Vrtcu Prevalje so otroci, starši in vzgojiteljice vpeti v projekt Predšolske bralne značke Petra Nosa že vrsto let. V vseh skupinah vzgojiteljice veliko časa posvetijo gledanju knjig in branju otrokom. V vsaki igralnici je knjižni kotiček, kjer lahko otroci prosto posegajo po knjigah, jih listajo in gledajo, se ob njih pogovarjajo ... Ponujene knjige so po vsebini in zahtevnosti primerne otrokovi starosti. V sklopu Predšolske bralne značke Petra Nosa pa pri mlajših otrocih vzgojiteljice posebej izberejo štiri pravljice. Otroci svoje doživetje ob poslušanem izrazijo likovno ali dramsko, glede na svoje želje in sposobnosti. Starejši otroci doma ob pomoči staršev preberejo štiri knjige, zgodbe ilustrirajo in jih nato v vrtcu ob knjigi pripovedujejo vzgojiteljicam. Kakšno je veselje in ponos, ko otroci pripovedujejo vsebino prebrane knjige drugim otrokom v oddelku, vsi so ponosni, ko predstavi knjigo posebej tih otrok. Tudi otroci tujci in otroci z govorno-jezikovnimi težavami sodelujejo in čeprav včasih pripovedujejo v povsem svojem jeziku, velikokrat nerazumljivo ostalim, jih drugi otroci z zanimanjem poslušajo in so veseli zanje,

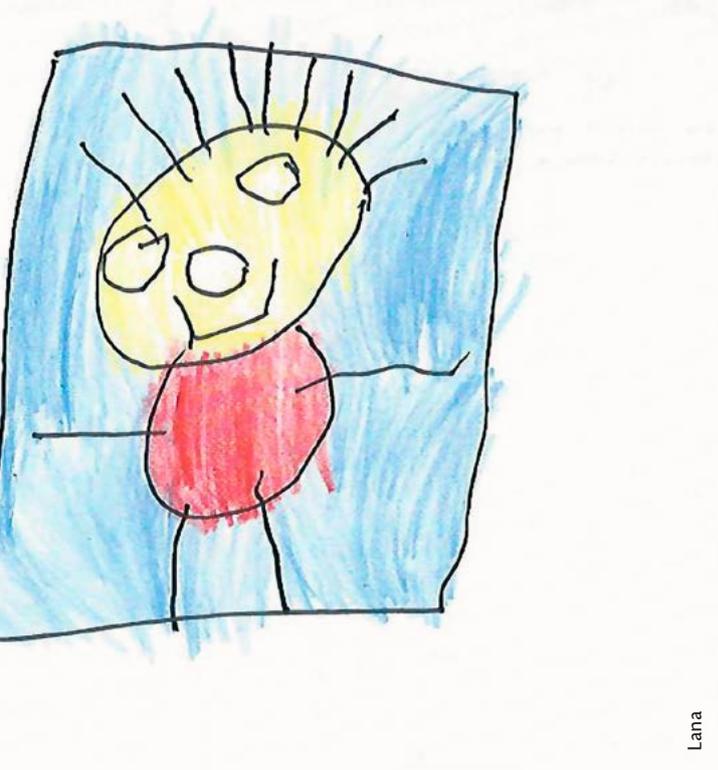

Arhiv Vrtec Prevalje

sami pa so ponosni, da so imeli čas, ko so lahko bili oni glavni nastopajoči. Predšolsko bralno značko Petra Nosa osvojijo vsi otroci vrtca. Trudimo se spodbujati branje doma, spominjamo starše na vsakodnevno branje in na branje za bralno značko. Seveda pa to krepimo tudi v vrtcu in dnevno beremo otrokom pravljice, da lahko vsak otrok opravi zahteve za Predšolsko bralno značko. Za zaključek Predšolske bralne značke Petra Nosa Koroška osrednja knjižnica dr. Franca Sušnika starejše otroke nagradi s predstavo, mlajši pa se veselijo obiska

knjižničarke s pravljčnim kovčkom. V sklopu bralne značke skupine obiščejo tudi knjižnico v šoli, kjer jim gospa knjižničarka z veseljem prebere kakšno pravljico, ali odidejo na pravljčno uro h knjižničarkam v enoto Koroške osrednje knjižnice dr. Franca Sušnika na Prevalje. Imamo pa v Vrtcu Krojaček Hlaček tudi svojo, sicer manjšo, knjižnico. Zalogo knjig glede na finančne zmožnosti redno dopolnjujemo. Vzgojiteljice si knjige za v igralnice sproti izposojajo in knjižnico večkrat obiščejo z otroki. Otroci spoznavajo obnašanje v knjižnici in postopek

izposoje. Enkrat mesečno pa je knjižnica odprta za otroke, ki pridejo s starši in si izposodijo knjige za domov. V vrtcu v podporo branju doma deluje projekt Krojačkov bralni nahrbtnik, v sklopu katerega vzgojiteljica/knjižničarka otrokom tujcem v nahrbtnik pripravi starosti primerne knjige, plišasto igračko, ki spremlja otroke pri gledanju knjig in poslušanju pravljic ter navodila za starše, da naj skupaj z otrokom listajo knjige, jim berejo, si ogledujejo ilustracije, iščejo predmete na ilustracijah, se o prebranem pogovarjajo z otrokom. Cilji projekta

Lana

Arhiv Vrtec Prevalje

Arhiv Vrtec Prevalje

so: krepitev besednega zaklada, spodbujanje ljubezni do branja, spodbujanje družinskega branja, razvijanje otrokovih predbralnih sposobnosti, razvijanje komunikacije med starši in otroki, spodbujanje druženja družinskih članov na drugačen način. Na stopnišču Vrtca Krojaček Hlaček je postavljen Bralni hladilnik, v katerem so knjige, ki jih lahko otroci in starši odnesejo domov, jih prebirajo, obdržijo ali jih vrnejo. Vabljeni so, da v hladilnik knjige tudi kdaj podarijo. Vsakoletno se priključujemo projektom šole, Koroške osrednje knjižnice in osta-

lim na slovenskem nivoju, ki spodbujajo branje in pomen knjige, saj se zavedamo, kako pomembno področje za razvoj in napredek otroka je to.

»Najpomembneje pa je, da otrokom čim več beremo v mirnem ljubečem vzdušju. Glasno branje je dejanje in dajanje ljubezni, ki zahteva čas. In predvsem to sporočilo naj bi s pomočjo Predšolske bralne značke prenesli v družine.«

»... pojdiva torej s knjigo v svet. Na najini poti bova vedno med prijatelji. Za tako bogato pot bo en teden premalo, bo en mesec premalo, bo eno leto premalo. S

pravimi knjigami se potuje vse življenje ...« (iz poslanice Pojdiva s knjigo v svet pisatelja Slavka Preglja)

Otrokom in staršem želim čim več lepih skupnih bralnih trenutkov.

Tudi na Tretji osnovni šoli beremo za Bralno značko

ANJA GABERŠEK,

knjižničarka Tretje osnovne šole Slovenj Gradec

Knjige nas spremljajo celo življenje. Otroku je knjiga sprva le igrača. Z njo se igra, jo prenaša, lista in opazuje. Kakšen otrok želi, da mu povemo, preberemo, kaj v njej piše. Kakšen tega ne dovoli. Kljub temu otroku ves čas nekaj pripovedujemo, mu opisujemo slike, podobe, ilustracije v knjigah in podoživljamo besedila. Z branjem knjig starši otroku pomagamo tudi bolje spoznavati in razumeti svoje okolje ali rešiti to ali ono zadrego. S knjigo ga pospremimo v čim bolj samostojno življenje.

In tako otrok ob prebiranju najljubših knjig hitro odrasča in vstopi v svet šolarja ... Poleg staršev in vzgojiteljev takrat dobi še več ljudi, ki ga spremljajo v svetu bra-

nja: učitelje in šolskega knjižničarja. Ker pa razvoj pri vseh ne poteka enako, so nekateri otroci usmerjeni v osnovne šole s prilagojenim programom. In ena od teh šol je tudi Tretja osnovna šola Slovenj Gradec. Tudi v naši šoli si prizadevamo, da bi otroci radi posegali po knjigah in da bi šolska knjižnica postala prostor, kamor bi radi prostovoljno prihajali. Učencem pomagamo, da bi vzljubili knjige in tako postali del velike družine Bralne značke. Z namenom spodbujanja govornega in jezikovnega razvoja otroka ter razvijanja bralne kulture otrok že v prvem letu njihovega šolanja začnemo s projektom Bralne značke. Ja, tudi pri nas, na osnovni šoli s prilagojenim programom.

Našo šolo obiskujejo otroci z motnjami v duševnem razvoju. Nekateri učenci obiskujejo program osnovne šole z nižjim izobrazbenim standardom, drugi pa so vključeni v posebni program vzgoje in izobraževanja.

Trudimo se, da bi otrokom in mladim, ne glede na usmeritev v program, olajšali in polepšali stik s knjigo. Želimo si, da bi tudi naši učenci postali redni bralci in bi to ostali še kasneje v življenju.

Učenci v izobraževalnem programu z nižjim izobrazbenim standardom osvajaajo Bralno značko podobno kot njihovi vrstniki po ostalih šolah. Učenec se za Bralno značko odloči prostovoljno in bere v svojem prostem času. Skozi šolsko leto prebere pet knjig, od tega eno pesniško zbirko. Izbor del ustreza njegovim bralnim in razvojnim sposobnostim. Knjigo izbere skupaj z mano, ki sem kot knjižničarka vodja Bralne značke. Ko knjigo prebere, o njej v poseben zvezek zapiše tiste stvari, ki so mu bile najbolj všeč in ki bi jih rad podelil s svojimi sošolci.

Posebni program vzgoje in izobraževanja pa se precej razlikuje od rednega izobraževalnega programa. Zaradi tega je tudi

Bralna značka še posebej prilagojena individualnim sposobnostim naših učencev. Sposobnosti teh učencev so zelo različne. Nekateri učenci se skozi leta naučijo brati in pisati. Za njih poteka Bralna značka zelo podobno kot za šolske otroke. Imamo pa tudi učence, za katere je branje in pisanje prezahtevno. Teh veččin ne usvojijo nikoli v življenju. Kljub temu pa ne želimo, da bi bili prikrajšani za branje in s tem Bralno značko. V okviru le-te sem za njih oblikovala mapico, ki smo jo poimenovali Medvedkov nahrbtnik. V tej mapici je posebej izbrana knjiga, ki je primerna posameznikovim sposobnostim in posebej zanj prilagojen zvezek. V njem so naloge za štiri zgodbice, ki jih spozna v enem šolskem letu. Vsak otrok ali mladostnik skupaj z odraslo osebo – s starši, starimi starši, bratom, sestro ... prebere izbrano knjigo. Tako spodbujamo tudi medgeneracijsko oziroma družinsko branje, s čimer prispevamo tudi k boljši povezanosti družin in h kvalitetnejšemu preživljanju prostega časa. Po prebrani zgodbici otrok v delovnem zvezku reši naloge, ki se navezujejo na prebrano delo. Te naloge so predvsem slikovne (obkroži pravičen odgovor, nariši, prečrtaj, izdelaj določen predmet, ki se navezuje na zgodbo ...).

Na tak način tako vsem otrokom na šoli, ki želijo sodelovati, omogočimo, da tudi oni vstopajo »s knjigo v svet«. Marsikdo se tako pohvali pred drugimi: »Tudi jaz berem za Bralno značko!« S tem tudi naša šola prispeva k ohranjanju in razvoju omenjenega projekta.

Ob tej priložnosti pa vsem vključenim v Bralno značko želim lepo praznovanje ob njeni 60-letnici. Berimo še naprej, saj nas branje povezuje!

Osnovna šola Juričevega Drejčka

Vesela sem, da mi gre branje vedno boljše od rok. Zelo rada berem zgodbice o konjih. Rada listam po slikanicah. Konje opazujem in jih poskušam narisati tudi sama. Tudi Pika Nogavička ima svojega konja.

RAJMONDA

Hodim v drugi razred in se učim brati in pisati. To počnem zelo rad. Rad poslušam pravljice. Moja najljubša je Pepelka. Zelo mi je bilo všeč, ko je prišel princ s čevljkom in rešil Pepelko.

LARS

Rada poslušam pravljice. Doma mi jih bere mami-ca. Moja najljubša knjiga je Sneguljčica in sedem palčkov. Zelo mi je bilo všeč, ko je Sneguljčico na koncu rešil princ in sta se poročila. Palčki so bili zelo prijazni.

JULIJA

Zelo rada poslušam pravljice in listam po knjigah. Moja najljubša je tista o Rdeči kapici. Vesela sem bila, ko je lovec rešil Rdečo kapico in babico. Doma mi pravljice bereta mamica in očka.

NELI

Hodim v drugi razred in znam že tudi sam kaj prebrati. Rad imam pravljice o kužkih. Moja najljubša slikanica so Tačke na patrolji. Rad pogledam tudi risanko.

ALEŠ

Sem tretješolec in že zelo dobro berem. Moja najljubša knjiga je Moj prijatelj Piki Jakob. Včasih zgodbice berem sam, včasih pa mi ji pred spanjem prebere mama. V knjigi so mi najbolj všeč ilustracije.

JAŠA

Rad poslušam pravljice o živalih. Zelo rad bi se naučil brati. V šoli in doma pridno vadim. Zelo mi je všeč, kadar so knjige pisane z veliko ilustracijami.

Axl

Hodim v tretji razred. Rad poslušam zgodbice. Zelo rad bi se naučil brati. Še posebej všeč mi je Bikec Ferdinand. Ogledali smo si tudi risanko. Pri pouku smo brali tudi o Juriju Muriju, ki je potoval preko morja.

RUDI

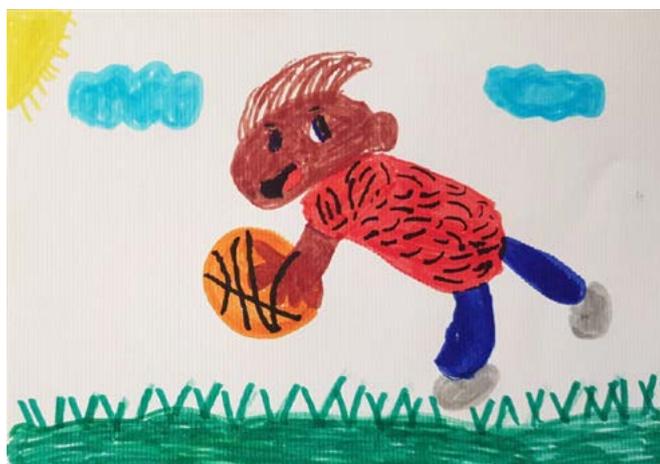

Hodim v drugi razred in se trudim, da bi se čim prej naučil brati. Počasi bom poznal že vse črke. Moja najljubša knjiga je Benjamin išče srečo. Rad poslušam tudi pravljice o avtomobilih.

SAŠO

Zelo rad berem in se učim. Moja najljubša knjiga je Petelinje in pavje. Vsako leto se zelo potrudim, da preberem vse knjige in osvojim bralno značko.

MATEJ

Moja najljubša slikanica je Lipko in Košorok. Zgodbica mi je všeč, ker v njej igrajo košarko. V slikanici so tudi zelo lepe ilustracije, ki jih ob branju rad opazujem. Do zdaj sem vsako leto osvojil bralno značko in potrudil se bom, da bo tudi letos tako.

PATRICK

Zelo rad berem in pišem. Moja najljubša pravljica je Volk in sedem kozličkov. Ko sta mama koza in kozliček iz volkovega trebuha rešila preostalih šest kozličkov, sem si oddahnil. Vsako leto, ko osvojim bralno značko, sem zelo vesel.

LEO

Rad listam po knjigah in poslušam branje pravljic. Tudi pisanje črk mi gre vedno bolje od rok..

BILAL

Moja najljubša pravljica je Kekec in Bedanec. Najbolj všeč mi je bilo, ko je Kekec oponašal sovo, ki se je Bedanec boji. V šoli in doma pridno vadim branje in mislim, da mi gre vedno bolje od rok.

JAKA

Ko slišim za bralno značko, najprej pomislim na veselje ob prebiranju knjig. Všeč mi je pravljica Kekec in Bedanec. Doslej sem vsako leto osvojil bralno značko in tudi letos se trudim, da bom čim prej prebral vse knjige.

NIK

Spomini bralcev

Čira čara, hokus pokus knjiga

ANJA BENKO,
dobitnica BZ na OŠ Franja Goloba Prevalje

Najlepši predmet na svetu. Brezplačna vozovnica za potovanje v znane ali neznane svetove. Vogelni kamen naše zgodovine, kulture, jezika. Listi, popisani z mnogoterimi črkami. Hranilka misli. Disk z neomejeno kapaciteto spomina. Stvar z vsebinsko nedoločljivo težo. Prinašalka miru. Hrana za naše možgane in našo dušo.

Rojstna. Spominska. Otroška. Krstna. Zabavna. Poučna. Mladinska. Strokovna. Znanstvena. Jezikovna. Kuharska. Elektronska.

Vonj – nedefiniran in težko določljiv: po tiskarniškem črnilu in svežem lepilu, ki jo drži skupaj, po rokah, ki so jo listale pred tabo, po prahu, ki se je nekaj časa nabiral na njej, po listih, ki jih je že pričel zob časa, po zgodovinskih stopinjah na njeni poti

Zvok – ne govorijo, a pripovedujejo najlepše zgodbe na svetu. Knjižnica – domača, šolska, splošna, univerzitetna ... Njihovo bivališče. Njihovo zbirališče. Njihov prostor zatočišča. Nikoli ni v njej le ena sama. Vedno jih je več. Tisti, ki jih ljubimo, skrbimo za to, da se vedno katera nova doda k drugim. Upognjene police zaradi njihove fizične teže. Tudi, ko nas obkroža več kot tisoč primerkov, med njimi ne (ob)čutimo bojazni, ki je značilna za današnjo dobo in se imenuje informacijska preobremenjenost. Ne, zahtevajo čas, potrpljenje, iskanje notranjega miru. Iz njih seva nekaj pomirjujočega. Njihov molk nas ne duši, temveč privablja. Zasvoji. Zadosti našim potrebam. Mirno čakajo, da jih potegnemo iz njim namenjenega mesta. S svojimi zaprašenimi glasovi nam vedno znova šepetajo: »*Kar počasi, nikamor ne gremo.*«

Da, vse to in še veliko več je KNJIGA. Naj tudi vas začara, kakor je mene. Čira čara, hokus pokus ...

Spomini na bralno značko

GABRIJELA GRZINA,
dobitnica BZ na OŠ Franja Goloba Prevalje

Od nekdaj sem radovedne sorte in v času mojega otroštva si odgovore lahko dobil od ne pretirano zgovornih odraslih ali pa v knjigah. Zato sem že davnega leta (bolje, da ne izdam) na šoli našla šolsko knjižnico z ogromno knjigami. V šolski knjižnici, ki je bila v istem prostoru, kot je sedaj, je bila lepa in prijazna gospa, ki mi je pokazala cel kup pravljič in mi jih priporočila.

To je bila gospa Greta Jukič, živa enciklopedija za zelene knjige. Brala sem, kaj brala, požirala sem knjige in se z nekaterimi sošolkami tako pogosto vrtela v knjižnici, da sem se hitro pridružila knjižničarskemu krožku.

V neskončno veselje mi je bilo, ko smo lahko pomagale urejati knjižne police in gledale, kako je knjižničarka z urnimi prsti poskalo učenca na kartončku in vpisala nanj izposojeno knjigo.

Kultura mi je zlezla pod kožo in začeli smo z oddajami šolskega radia, kjer sem bila redna bralka.

Osvojila sem vse Bralne značke (danes bi bila zlata bralka) in za nagrado sem v 8. razredu dobila knjigo Prešernove Poezije od gospe Grete Jukič, in to z njenim posvetilom.

Na to knjigo sem še posebej ponosna, ker ravno na kulturni dan praznujem svoj osebni praznik. Poezije takrat vedno prinesem v razred in jih pokažem prvošolčkom ter jim s ponosom razložim, zakaj jih tako cenim.

Ko sem se zaposlila na šoli, sem med prvimi obiskala šolsko knjižnico.

Bila je večja, svetlejša, a še vedno knjižnica z meni ljubo gospo Hedviko Gorenšek v njej.

Po končani osnovni šoli z branjem nisem končala, kje, še bolj me je potegnilo vase, a sem z branjem pravljič (razen pri pouku) končala. Pa jih pogrešam, sploh v teh časih.

Še jih bom brala!

Moji spomini na branje

NEJA GRZINA,
dobitnica BZ na OŠ Franja Goloba Prevalje (zlata bralka 2011)

Sem Neja Grzina, učenka prve generacije devetletke na OŠ Franja Goloba na Prevaljah.

Sem ponosna zlata bralka svoje generacije v letu 2011, ko je OŠ Franja Goloba Prevalje praznovala 50 let Bralne značke.

Od nekdaj sem rada poslušala vse, kar se je bralo. Uživala sem ob maminem branju in si vedno želela, da bi znala brati kot ona. Želja se mi je uresničila. Osvajala sem bralne značke od 1. do 9. razreda in postala zlata bralka šole, kjer se je začelo s podeljevanjem bralnih značk.

V jubilejnem letu 2011, ko je Bralna značka praznovala 50 let, so našo šolo obiskali sam predsednik države, dr. Danilo Türk, ter pisatelja Tone Partljič in Primož Suhodolčan. Kakšno pričakovanje je bilo med nami!

Šolska knjižničarka, ga. Hedvika Gorenšek, pa me je za nagrado za sodelovanje na kulturnem področju šole peljala na Koroški radio v Slovenj Gradec, kjer s(m)o pripravili oddajo na temo Bralne značke. V šoli sem redno brala oddaje po šolskem radiu, a obisk »velikega« radija ni bil kar tako. Knjižničarka me je vso pot bodrila, da sem premagala strah in odgovarjala na novinarčina vprašanja, ki so bila namenjena knjigam in branju.

Sledil je obisk televizije Velenje, kamor smo se podale z gospo ravnateljico Miro Hancman. Spominjam se velike zofe, kjer sem sedela med knjižničarko in ravnateljico naše šole. Sproščeno smo kramljale o branju, jaz pa sem si ob tem želela postati televizijska voditeljica. Voditeljica nisem postala, sem pa še kdaj nastopala v javnosti in se pred javnim nastopom vedno spomnila naše knjižničarke in njene vedno urejene knjižnice v šoli ter njene melodije glasu med branjem.

Knjiga podarja prihodnost

KATJUŠA KNEZ,
dobitnica BZ na OŠ Franja Goloba Prevalje

Že nekaj let je minilo, odkar sem kot učenka obiskovala našo šolo. Še zdaj se spominjam, kako je bila takrat, najbolj pa se spominjam knjižnice, ki mi je bila še posebej pri srcu. V njej sem preživela ogromno časa, saj sem zelo rada brala. Kot otroku se mi je zdela ogromna in veličastna. V njej je prav posebej dišalo, izstopala je blagodejna tišina, ki je prostor naredila še dragocenejši. Zame je bil obisk knjižnice vedno povezan s čustvi, čeprav sem bila pogosto njen obiskovalec, je bil občutek daleč od vsakdanjosti. Prav tako branje za bralno značko, ki je bilo prav poseben dogodek. Število knjig, ki so bile potrebne za osvojitve, sem prebrala že zelo hitro, zato sem si vsako leto postavila poseben izziv, prebrati vse knjige, ki so na seznamu. To mi je večkrat tudi uspelo. Čas mojega otroštva je bil namreč zelo drugačen od današnjega, zato sploh ne preseneča dejstvo, da smo otroci takrat veliko brali, se o prebranih knjigah pogovarjali, si jih med seboj izposojali ... Velikokrat je bila knjiga del kosila ali večerje, pa tudi nočnega počitka. Le s pomočjo knjige smo namreč odkrivali preteklost, sedanost in prihodnost ... to, kar danes otroci najdejo na spletu. Mene osebno je navdušila za potovanja, danes, v nekem »drugem« času spoznavam kraje in ljudi, o katerih sem kot otrok brala v knjigah. Nikoli nisem verjela, da bo zapisano možno kdaj tudi videti, čutiti ... Brez knjig v preteklosti tudi moja sedanost ne bi bila tako bogata in posebna.

Knjiga premika meje

ALEKSANDRA KOČMUT,
dobitnica BZ na OŠ Franja Goloba Prevalje

O branju je težko povedati kaj novega. Toliko modrih ljudi, toliko navdušenih bralcev in navsezadnje toliko raziskav o branju in bralni (pa tudi drugačni) pismenosti je že povedalo svoje, da nam preostane le še čudenje, kako da knjige še vedno ostajajo bolj na robu človeškega zanimanja. Pa pravzaprav niti čudenje ne več; tudi o tem je stroka že povedala svoje, ni pa ta resnica nič kaj laskava za človeštvo.

A upanje ostaja. Tisti, ki premikajo svet in njegove meje, in bralci imajo nekaj skupnega: obojih je bolj malo, a brez njih bi bil svet siv. Da ni siv, potrebujemo med drugim tudi knjige. In tiste, ki jih berejo, seveda. Bralna značka skrbi za to. Imamo jo, ker je nekdo rad bral in pisal – in premikal meje.

Bralna značka in branje

TINA KSEMAN,

dobitnica BZ na OŠ Franja Goloba Prevalje

Na naši osnovni šoli smo vedno veliko dali na branje, saj je Bralna značka vendar naše gore list! Sama sem hvaležna, da mi je knjiga bila položena v zibelko in sem branje vzljubila že od malih nog, hkrati pa sem hvaležna, da sem obiskovala šolo, ki je knjižne molje znala prepoznati in spodbuditi k nadaljnjemu branju in zato je knjiga še danes moja zvesta sopotnica.

V mojem osnovnošolskem času se je okoli branja sukalo nemalo občolskih dejavnosti, čeprav takrat o tem nismo razmišljali na takšen način. Imeli smo »novinarski krožek«, »knjižničarski krožek«, »igralski krožek« in še kaj ... Pri vseh je branje bistvenega pomena, neka skrita in prikrita nota, ki nas je takrat pritegnila. Na obiskovanje teh krožkov me še danes vežejo najlepši spomini osnovnošolskih dni, ko smo ure in ure preždeli v knjižnici ter prebirali in debatirali o tej ali oni knjigi, študirali kakšno izmed vlog oziroma pisali pomemben prispevek za Vigred.

Branju za bralno značko sem se pridružila nekje na polovici njenega obstoja in praktično vsak osnovnošolski september sem »na dušek« prebrala obvezno čtivo. Za konec sem si pustila pesem po izbiri, ki smo jo morali znati na pamet. Poezije takrat res nisem marala in izražanja v rimah nisem oboževala. Z leti so se mi tudi rime prikupile in danes mnogokrat posežem po kakšni pesniški zbirki, pa naj bo z rimami ali brez. In za to je gotovo »kriva« tudi bralna značka.

Draga Bralna značka, iskrene čestitke in še na mnoge prebrane knjige!

Usodna privlačnost

ALENKA MILER,

dobitnica BZ na OŠ Franja Goloba Prevalje

Moja bralna afeta se je začela, še preden sem šla v osnovno šolo. Mamine knjižne police so bile od nekdaj v nevarnosti, da se bodo sesule pod veličino vedno novih romanov, poezij, priročnikov, leksikonov, slovarjev, hagiografij, zbirk klasikov, otroških knjig, ali podlegle teži radovedne bralke, ki si je spretno postavila pručko in se potegnila do najtemnejših kotičkov, da bi pregledala še tiste knjige, ki so se s strateško postavitvijo poskušale skriti premladim očem. V vsakodnevnem ritmu, ki ga je narekovalo življenje na kmetiji, kjer se je družina poleg s poljedelstvom in živinorejo ukvarjala še s turizmom in predelavo domačih izdelkov, dela in obveznosti ni nikoli zmanjkalo, energija hiše pa je vedno frenetično plesala od številčnosti domačih, izletnikov, delavcev, sosedov. V takšnem okolju, prežetem še z

odgovornostmi najstarejše potomke do mlajših sestic in bratcev, je introvertirani deklici urejeni svet pravljic in pustolovskih zgodb ponudil čas brez hrupa zunanjih dražljajev.

V podružnični osnovni šoli v Šentanelu sta prvi in drugi razred imela skupaj eno omaro knjig, tretji in četrti pa drugo, a tudi skupna ponudba ni preseгла domače zbirke. Srce parajoče razočaranje, ki ga verjetno nisem znala prav dobro skriti, kajti ko mi je učiteljica pokazala še tretjo knjižno zakladnico, ki se je skrivala na stopnišču proti podstrešju, sem kar poskakovala od veselja. Za vaše otroke, vajene udobja šolanja v domači vasi, kjer poznaš vse skoraj od rojstva, je bila misel na obiskovanje šole na Prevaljah prava grozljivka, podkrepjena s strašilnimi zgodbicami verodostojnih predstavnikov starejših generacij. Zame je bila bakla upanja glede Prevalj le knjižnica, zagotovo večja in bogatejša! Na Šentanelu sem se zaljubila v Vinetouja in Bobre ter med vsakimi poletnimi počitnicami prebrala Pod svobodnim soncem. Na Prevaljah sem se pod prijaznim vodstvom knjižničarke Hedvike Gorenšek samozavestno spustila na vse police – najprej med tiste bolj mladostne serije, kot so Pet prijateljev, ki jih na Šentanelu nismo imeli, kmalu pa sem si drznila poseči tudi po knjigah na višjih policah in manj vidnih mestih, ki so mi resnično širile obzorja, bogatile besedišče in razvajale jezikovnostilistične čute. Kdor prebere Nesrečnike, Vojno in mir ter Ano Karenino v osnovni šoli, bo zagotovo užival, ko bo ob ponovnem prebiranju čez leta primerjal svoje dožemanje teh literarnih umetnin v različnih stopnjah zrelosti. Mojo noro ljubezen sta poleg naše knjižničarke, ki je s kakšnim vprašanjem rada preverila, ali sem dejansko prebrala tri knjige prejšnje noči (zakaj pa so baterije, če ne za branje napetih knjig, ki jih ne moreš odložiti), opazili tudi obe moji učiteljici slovenščine. V petem razredu me je učila Greta Jukič, nato pa Iva Potočnik, ki je hitro zaznala, da sem knjige na predpisanem seznamu knjig za bralno značko bodisi že prebrala bodisi prerasla, zato sva se elegantno dogovorili, da sem za bralno značko na dolgo in široko poročala o knjigah, ki so mi trenutno delale družbo ponoči. Nepričakovano vzpodbudno in branju naklonjeno ozračje, ki sem ga bila deležna v osnovni šoli, mi je znova in znova prihajalo na misel, ko sem razmišljala o študijskih smereh, in odločitev konec koncev sploh ni bila težka – slovenski jezik in književnost na prvem mestu.

Priznati moram, da moja družbeno sprejemljiva aferica s knjigami ni z leti postala nič kaj sramežljiva. Prav pogumno se je spoprijateljila še z novimi tehnologijami in uživa v zadovoljevanju svojih bralnih potreb po čisti izrazni moči in lepoti jezika, novih informacijah, oddihih v tujih dimenzijah, poetičnih refleksijah itd. tudi z e- ali avdioknjigami.

Iskreno si želim, da bi bralna značka s svojim plemenitim poslanstvom pomagala vsem otrokom in odraslim najti tisti razlog, ki bi jim tako prepričljivo osmislil pomen branja, da si brez njega ne bi mogli predstavljati sveta. In tak svet, v katerem živimo bralci, je zagotovo odprt, vključujoč, razumevajoč. Preprosto nepopisno lep. V svojem življenju si ga zasluži izkusiti prav vsak, zato rasti, bralna značka, rasti, da bo duhovna globina notranjih svetov bralcev preslikana tudi v zunanjo resničnost!

... še na mnoga leta!

SLAVKA PIKO,
dobitnica BZ na OŠ Franja Goloba Prevalje

Pisalo se je 1984. 1. mokri in megleni september. Postala sem čisto taprava prvošolka. Z rumeno rutico, pravimi zvezki, berilom in peresnico v pretežki torbi. Po toplem sprejemu pri tovarišici Katici na Podružnični osnovni šoli Holmec nam je poleg vseh novosti, ki so nas čakale v bodočem vsakdanjiku šolskega leta, pokazala tudi dvojno omaro knjig. »*To boste pa prebirali za bralno značko,*« je razložila.

Vauu, značko!!! Ja, saj to pa poznam. Tisto, atijevo rdečo planinsko, pa dedijevo partizansko, ki jo je zelo čuval, zdaj pa imam očitno priložnost, da dobim čisto svojo.

Ko smo se nekako navadili razreda, učiteljice in pa seveda osnovnega šolskega reda, je prišla na vrsto tudi omara s knjigami. V oči in roke mi je padla mehka vezava Župančičevih pesmi in ker pri branju nisem več potrebovala pomoči, sem začela brati; »Čebelica leti z neba ...« Ja, to bo moja prva sposojena knjiga. Tovarišica si je zapisala sposojeno knjigico, mi razložila, da pričakuje, da se bom eno pesmico naučila na pamet in jo povedala za bralno značko. Bralno značko! Seveda se jo bom naučila. In tako sem sama, pa tudi s pomočjo mame, ponavljala: »Čebelica leti z neba ...« Prišel je dan, ko je tovarišica oznanila, da je prišel čas, da predstavimo, kaj smo prebrali in se naučili za bralno značko. Poklicala me je. Ponosno sem vstala, pesmico sem znala. Vseeno so bile dlani potne, obrazek živo rdeč in vroč, srček pa sem zaslišala v ušesih. Začela sem: »Čebelica leti z neba, leti vse nižje ...« in ... »... vse višje poleteva, za njo mi gleda Ciciban.« Nisem se zmotila. Začutila sem neizmerno zmagoslavje.

To je bila moja čisto prva pesmica, za MOJO čisto prvo bralno značko, ki jo seveda hranim kot dragocen spomin. Naj povem, da sem osvojila vseh osem značk, postala kar razvajena bralka, knjiga pa je zame resnično, kot je rekla učiteljica slovenščine v višjem razredu osnovne šole, okno v svet.

Bralni znački želim še na mnoga leta, vsem, ki pa pomagate ustvarjati dobre bralce, pa mnogo navdihujočih trenutkov.

Branje je najbolj nora zabava

MAŠA PUPAVAC,
dobitnica BZ na OŠ Franja Goloba Prevalje

Branje je najbolj nora zabava. Nikoli ne veš, kam te ponese. Sam si lahko izbereš, ali boš danes v vlogi kriminalista odkrival skrivnostno izginotje, se boš nasmejal starim dobrim komedijam ali pa boš mogoče noro zaljubljen čakal na srečen konec. Vse je mogoče, zato čim večkrat knjigo v roke, da vas vsaj za nekaj trenutkov popelje iz tega norega sveta.

Naša knjižničarka

SAŠA RAHTEN RIDL,
dobitnica BZ na OŠ Franja Goloba Prevalje

Ko slišim besedno zvezo »bralna značka«, najprej pomislim na šolsko knjižnico in »našo« knjižničarko, gospo Hedviko Gorenšek. Spomnim se, da sem kot učenka 2. razreda sedela v klopi, ko je prišla gospa Hedvika v razred in nam prinesla knjige, da smo brali na glas in tako opravili bralno značko. Rada sem hodila v šolsko knjižnico – tam si vedno našel prijazno knjižničarko, ki ti je z veseljem priskočila na pomoč pri izbiri knjig za branje.

Svoje misli na temo branja za bralno značko in svoja 'spominjanja' so nam na pobudo Alenke Miler posredovali evropski poslanci, in sicer Romana TOMC, Franc BOGOVIČ, Tanja FAJON, dr. Milan BRGLEZ, Irena JOVEVA, Klemen GROŠELJ ter Ljudmila NOVAK. Strinjajo se, da je branje QL, hkrati pa izražajo veselje nad tem, da se je gibanje ohranilo tudi v času digitalne dobe.

ROMANA TOMC,
evropska poslanka SDS

Na bralno značko imam zelo lepe spomine. Vedno sem sodelovala in skušala prebrati celoten seznam del, ki so nam ga priporočili v osnovni šoli. Še danes imam v spominu, kako stroga je bila naša knjižničarka, ko nas je spraševala o podrobnostih knjig, ki smo si jih izbrali za predstavitev.

Seznam predlogov del se seveda skozi leta spreminja, a meni še danes ostajajo v spominu knjige, novele in poezija slovenskih pesnikov in pisateljev. Tudi moja otroka sta sodelovala pri bralni znački, ob njunem prebiranju sem vedno obujala spomine na dela, ki sem jih prebirala sama. Kljub temu, da je bil žanr literature, ki jo je brala moja generacija, popolnoma drugačen od te, ki so jo brali moji otroci, sem velikokrat tudi jaz prebirala mladinska dela. Spomnim se zbirke Pet prijateljev, kako zelo smo se živeli v njihove dogodivščine.

Zdi se mi pomembno, da bralna značka ostaja prostovoljna dejavnost, ki ima za otroke in njihovo prihodnost veliko koristi. Vesela sem, da se je to edinstveno tekmovanje, v katerem lahko zmagajo prav vsi, ki se ga lotijo, ohranilo. Knjige so naše bogastvo, širijo naša obzorja, bogatijo naš besedni zaklad, so zakladnica znanja, ki v nas ostaja za vedno.

FRANC BOGOVIČ,
evropski poslanec Slovenske ljudske
stranke in Evropske ljudske stranke

»So zgodbe in knjige, ki času pristrizejo rep s svojo avanturistično vsebino, in so zgodbe, ki se v spominu utrdijo s svojo pretresljivo podobo realnosti. So zgodbe, ki s svojo živo vsebino burijo domišljijo, in so zgodbe, ki mlade fante in punce opogumljajo, da je vse mogoče. Bralna značka je zagotovo pot do teh in drugih zgodb v paleti knjižnega bogastva in je kot taka – prek brezmejnega dežele branja – čudovita popotnica v odraslo življenje. Sam imam na bralno značko zelo lepe spomine. Spomnim se, da smo morali v šoli vsako leto prebrati nekaj knjig in jih nato tudi obnoviti. Prek bralne značke smo spoznali predvsem domače avtorje, od Tavčarja, Levstika, Bevka itd. Osebo mi je v spominu najbolj ostala zgodba Prežihovega Voranca – Boj na požiralniku, saj je na najbolj prvinski in brutalen način opisala nesrečno življenje in brezupno situacijo kmečke družine, ki je kljub težavni zemlji vztrajala pri kmetovanju in se znova in znova borila za svoj pridelek. Zgodba se me je še toliko bolj dotaknila, saj sem tudi sam odraščal na kmetiji. Sam sem knjige bral na zelo različnih koncih in ob različnih priložnostih. Ali je bilo to zvečer tik pred spanjem ali pa na pašniku ob paši živine, sploh kadar mladi fantje v vasi nismo imeli ekipe za igranje nogometa. Moram priznati, da sem se med branjem knjig in nogometom raje in lažje odločil za nogomet. Moram pa tudi priznati, da ne obžalujem nobene prebrane knjige. Ravno nasprotno, prav knjige so mi odprle marsikatera vrata in so bile tudi majhen, a prepotrben ožitek sprostitve sredi resne šole.«

TANJA FAJON,
evropska poslanka SD

Branje je QL!

Knjige so kot zakopane skrinje skrivnosti. Skrivajo dragulje in prah, solze in krohot, svilo in trnje, morja, zemlje in vesolja, vile in pošasti. Znano in neznano. Bralci smo neumorni iskalci teh zakladov. Več kot bereš, več jih najdeš in bolj si bogat. Kajti prebranih besed, misli in podob ti nikoli ne ukrade nihče. Pisatelji so čarovniki. S svojim peresom nas vodijo v lastne domišljajske svetove, s katerimi lažje premagujemo realnost. Navdihujejo nas k premikanju svojih meja, nas gnetejo v zrelost. S knjigami odraščamo, s knjigami raste-mo. Bolje je prebrati »slabšo« knjigo kot nobene. Morda niti ni slabih knjig, ampak zgolj različne knjige za različne okuse. Vsako branje daje izkušnjo, prinese spoznanje. Zaradi vsega tega je branje knjig preprosto čudovito. Ponosna sem, da sem kot osnovnošolka sodelovala v projektu, ki živi že 60 let. Naj živi še naprej! Beri knjige – bodi QL 😊.

DR. MILAN BRGLEZ,
evropski poslanec Stranke Mira Cerarja

Branje sem vzljubil že zelo zgodaj, knjige pa me ljubiteljsko in tudi poklicno spremljajo že praktično vse življenje. Knjige predstavljajo neskončno zakladnico znanja in idej, branje pa predpogoj za razvoj kritično razmišljujočih posameznikov, ki jih vsaka prava demokratična družba nujno potrebuje. Ob današnji poplavi takšnih in drugačnih, velikokrat nepreverjenih, informacij je toliko bolj pomembno, da znamo ločiti zrno od plevela, pri čemer nam je branje kakovostne literature v veliko pomoč in prednost. Spodbujanje bralne kulture je zato ključno, vloga bralne značke pri tem pa je neprecenljiva. V svojih šestdesetih letih je projekt bralne značke prerasel prvotne okvirje in poleg mladih začel povezovati tudi starejše generacije, svoje poslanstvo pa širiti onkraj državnih meja. Ob tej častitljivi obletnici bi se rad zahvalil vsem, ki se vsakodnevno trudijo, da bi branje približali slehernemu. Zavedam se, da navduševati za branje ni najlažja naloga, a je nedvomno pomembna in hvalevredna.

IRENA JOVEVA,
evropska poslanka Liste Marjana Šarca

Bralna značka

»Če misliš, da je branje knjig dolgočasno, jih bereš narobe.« – neznani avtor

Prepričana sem, da so vsakemu izmed vas starši v osnovni šoli kdaj kaj prepovedali, ker niste bili pridni. "Ne smeš ven s prijatelji, ker nisi naredil(a) domače naloge!" ali "Danes zate nič televizije!" ali – zadnja leta zagotovo bolj moderno – "Telefon dobiš nazaj, ko urediš vse šolske obveznosti!" ... Kljub temu, da sem bila zelo pridna učenka, sem kakopak tudi jaz kdaj pa kdaj dobila kakšno prepoved. Ampak, a veste, katera je bila najhujša in sem si jo zapomnila za vse življenje? Prepoved obiska knjižnice in izposoje knjig! Groza! Moja najhujša nočna mora.

Od nekdaj sem namreč zaljubljena v branje, a to seveda ni pomenilo, da sem vedno rada brala tudi čisto vso obvezno učno snov. Želela sem – če navajam takratno samo sebe – prave knjige ... in posledično absolutno oboževala bralno značko! Spomnim se, kako sem vsakič komaj čakala na izbor knjig, ki pri meni na koncu sploh ni bil izbor, ker sem običajno prebrala kar vse.

Bila sem učenka (jeseniške) Osnovne šole Prežihovega Voranca, zato mi je koncept bralne značke še toliko bliže. In zato si štejem v še večjo čast, da lahko del svojega otroštva delim z vami v tem zapisu ob tako pomembni obletnici. Menim, da je bralna značka dosegla ogromno v svojem razvoju in verjamem, da te njene uspešne poti še zdaleč ni konec.

Vse dobro vam želi in vas lepo pozdravlja strastna bralka.

KLEMEN GROŠELJ,
evropski poslanec Liste Marjana Šarca

Bralna značka

Bralna značka mi pooseblja enega najprijaznejših in najučinkovitejših načinov spodbujanja otrok in mladih, da vstopijo v čudoviti svet knjig in branja. Še posebej pomembna je danes, ko v svetu aplikacij in mobilnih naprav branje nekako ni več »kul«. A branje in knjige so bile in bodo neizčrpen vir znanja in inspiracije ter idej. Sveta, kot ga poznamo, brez branja in knjig ne bi bilo oziroma bi bil bistveno slabši. Zato branje je bilo in ostaja orodje, ki nam gradi in razvija človekovo zmožnost in sposobnost kritičnega dožemanja in obravnavanja sveta okoli sebe. Branje je tista ključna veščina, ki nas civilizira, nam omogoča dostop do znanja. Znanje pa je bilo in bo ostalo ključno za naš napredek, kot posameznika in kot skupnosti, je in bo ključno orodje naše omike in predvsem pomemben vir naše kulture. Tudi sam sem bil svoj čas del zgodbe bralne značke, ki me je povlekla v svet knjig in branja. Bralna značka je bila tista, ki me je seznanila s svetom, ki se skriva v knjigah in zapisani besedi. In še danes sem vesel in na nek način hvaležen, da sem vstopil v ta svet. Brez nje ne bi bil to, kar danes sem. Zato sem in bom ostal goreč podpornik in zagovornik bralne značke, tudi v teh vse bolj digitaliziranih časih. Dobra knjiga je namreč še vedno tista, ki nam omogoča na eni strani umik iz realnega sveta, a nam hkrati daje duhovno moč, da se uspešneje in bolje soočimo z njim. Zato, dragi mladi prijatelji, berite in uživajte v čarobnem in včasih tudi magičnem svetu knjig.

LJUDMILA NOVAK,
evropska poslanka NSi

Moji spomini na bralno značko

Spomini na osnovno šolo bodo vedno ostali lepi in živi, čeprav je od takrat preteklo že precej vode po Muri. Zakaj ravno po Muri? Ker sem osnovno šolo obiskovala na Zgornji Velki v Slovenskih goricah, to je le nekaj kilometrov stran od reke Mure, ki je v teh krajih mejna reka med Avstrijo in Slovenijo.

Brati sem se naučila kmalu po vstopu v šolo, vendar se ne spomnim, da bi že v prvem razredu imeli tudi bralno značko. Vem, da sem se v drugem razredu še malo mučila z vztrajnostjo, zato sem težje zdržala dlje časa ob knjigi. Vsa naslednja leta pa sem z veseljem tekmovala za Prežihovo bralno značko in gladko obnovila vsa dela, ki sem jih prebrala. V tistem času smo se pogosto učili pesmi na pamet, kot recitatorka pa sem sodelovala skoraj na vseh šolskih proslavah. Lahko rečem, da so me knjige tudi malo zasvojile. V petem razredu sem med poukom na skrivaj brala knjigo, ki sem jo držala pod mizo. Učitelj, ki se je sprehajal po razredu, je to kmalu opazil. Sam pri sebi je začel nekaj govoriti o tem, da nekateri že vse znajo, zato lahko med poukom berejo knjige. Takoj sem vedela, da cilja name. Tudi doma sem se včasih morala skriti, ko nisem mogla odložiti zanimivega branja, starši pa so me že potrebovali pri delu na kmetiji.

Z bralno značko se je zagotovo povečalo moje zanimanje za branje, vsaj na začetku moje bralske kariere. To je bila dodatna spodbuda in motivacija, da sem v enem letu prebrala več knjig, kot bi jih morda sicer. Tudi sedaj rada vzamem v roke knjigo, kadar imam le malo časa zanjo. Največkrat je to zvečer ali na poteh in letališčih, ko čas z dobro knjigo veliko hitreje mineva.

Poslanice otrok

Urša SONJAK, 7. a

Tinkara CIFER, 2. H

Bralna značka mi veliko pomeni. Spoznala sem veliko novih knjig in novih pisateljev. Bralna značka me je spodbudila k branju, ker najbrž drugače ne bi toliko brala. Pri prebiranju knjig sem spoznala veliko novih besed, besednih zvez, s tem sem si obogatila svoj besedni zaklad. Upam, da bo bralna značka še dolgo med nami in ji želim vse lepo za njeno 60. obletnico.

ENJA HACE, 5. B

Vesel ..., ne, ponosen sem na to, da je bila Bralna značka ustanovljena prav v mojem kraju na Prevaljah in letos mineva od tega že 60 let. Spodbuja me k temu, da berem in v knjigah izvem vedno kaj novega. Želim si, da bi ljudje veliko brali, posebej otroci, ki se še učijo. Tudi letos berem za Bralno značko.

Bralni znački želim vse najboljše. Za bralno značko berem že od 1. razreda. Do sedaj sem bralno značko vedno opravil in upam, da mi jo bo vsako leto uspelo opraviti.

Bralna značka se mi zdi zabavna. Zelo rad berem.

JAKA SUŠNIK, 5. B

Bralna značka mi pomeni toliko, kolikor je pomembna za šolo. Daje mi veliko

znanja, saj se z branjem veliko naučim. Ob praznovanju 60-letnice želim Bralni znački še veliko uspehov.

LUKA GOLOB, 5. B

Bralna značka mi je všeč, saj zelo rada berem knjige.

Bralna značka me spodbuja k branju in odkrivanju novih svetov.

Želim si, da bi se bralna značka še nadaljevala, saj menim, da je zabavna in da bi jo lahko vsak opravil.

NEŽA SUŠNIK, 5. B

O bralni znački mislim, da je zanimivo gibanje, ob katerem se srečamo z različnimi knjigami in tudi dobimo idejo, kaj bi lahko brali.

Bralna značka me spodbuja k branju različnih knjig.

Ob praznovanju bralne značke bi ji rada zaželela, da bi jo opravljalo (in opravilo) čim več otrok in da bi pridobila še kakšno zanimivo knjigo.

TAJA PRIDIGAR, 5. B

Bralna značka je slovensko kulturno gibanje in prostovoljna prostočasna dejavnost, ki predšolske in osnovnošolske

otroke, srednješolce in odrasle z različnimi programi in akcijami spodbuja k branju.

Za Bralno značko berejo bralci vseh starosti v slovenskem prostoru: za Bralno značko ni meja.

Bralno značko sta leta 1961 na prevaljski osnovni šoli ustanovila takratni ravnatelj šole in slovenski mladinski pisatelj Leopold Suhodolčan ter profesor slovenskega jezika Stanko Kotnik. In prva značka je bila podeljena na Osnovni šoli Franja Goloba na Prevaljah, na naši šoli. Danes, po 60 letih, pa Bralna značka poteka skoraj na vseh slovenskih osnovnih šolah. V letu 2002 se je Bralna značka organizirala kot Društvo Bralna značka Slovenije – ZPMS.

Leta 2011 je Društvo Bralna značka Slovenije za 50-letno uspešno spodbujanje bralne kulture med mladimi in s tem za prispevek h kulturi slovenskega duha, znanja in ustvarjalnosti prejela Zlati red za zasluge.

Od 21. marca 2019 je gibanje Bralna značka vpisano v nacionalni register nesnovne kulturne dediščine Republike Slovenije, na kar smo lahko še posebej ponosni.

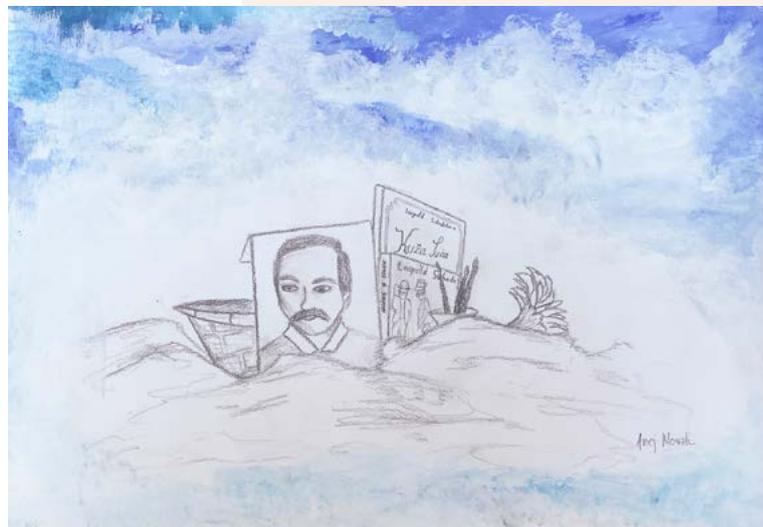
MINELA SALKIČ, 8. A

Branje me sprosti in mi odpira vrata v čisto nove svetove brez skrbi in drugih obveznosti.

SARA KAJŽER, 9. R.

Lana MURŠIČ, 7. a

Anej NOVAK, 9. c

Lovro VOGEL, 7. b

Branje nas zaznamuje. Leposlovje odpira naše plati razumevanja življenja, širi naš besedni zaklad in nam odkriva pogled na svet. Odpiramo, odkrivamo, se učimo in si širimo domišljijo ... In vse to zgolj z eno dejavnostjo, z branjem.

Kaj bi brez zgodb, zapisanih na straneh avtorjevih mojstrovlin? Takrat tudi čas (kakor jesenski dež) postane relativen za bralca.

V čast 60-letnice Bralne značke proslavljam in se učimo, da knjige, kot zgodba ovita v domišljijo bralca, ostajajo večne. Kajti, zibelka življenja je zgodovina – shranjena v pripovedkah, ki ti jih podarja knjiga.

TADAJ GOSAK, 9. R.

Tista

Z branjem se učimo, besedni zaklad si bogatimo. Z vsako knjigo novih dogodivščin se veselimo.

Med besede se spustimo, občutke drugih podoživimo, se lepih trenutkov veselimo in žalostnih žalostimo.

Naučimo se ljubiti, včasih solzo potočiti, prijaznost do drugih gojiti ter upanja ne izgubiti.

Knjiga, naša prijateljica, bralčeva življenjska sopotnica in piščeva mojstrovina ter zgodovine učiteljica.

Branje je užitek, ko besede se povežejo in naše srce dosežejo. Takrat knjiga postane naš vsakdan.

JAN PENEČ, 9. R.

Bralno značko so ustanovili, da bi osnovnošolce spodbudili k branju. Ta pobuda je bila uspešna in zaradi nje po celi Sloveniji več otrok bere.

BRINA ROGINA, 8. A

Kot vemo, je bralna značka projekt, pri katerem se spodbuja mlajše k branju. Mislim, da je sama ideja bralne značke zelo dobra in je spodbudila že marsikoga, ki drugače ne bi knjige prijel v roke, k branju. Mislim, da bi ta generacija morala več brati, saj ne poznam veliko ljudi svoje starosti, ki uživa v branju. Zdi se mi, da bi večina ljudi, ki nikoli ne bere, sčasoma ugotovila, da je branje zelo zabavno in pomirjujoče.

IVA HANCMAN, 8. A

Bralna značka se mi zdi vredna. Tekmujem za veselje, saj rad berem knjige in da bom postal zlati bralec.

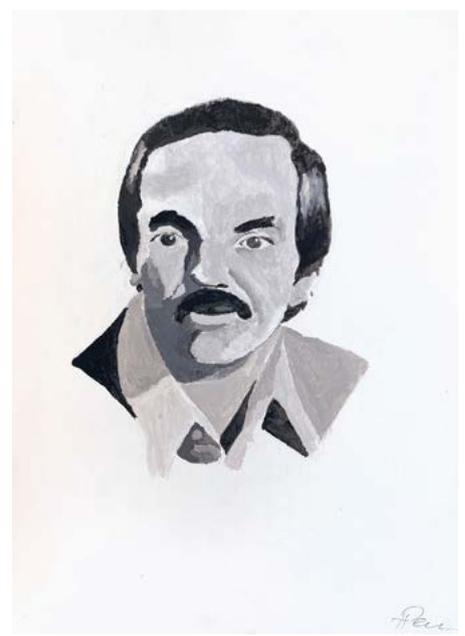
Bralna značka veliko pripomore k mojemu znanju. Veliko več imam domišljije in včasih me kakšne knjige učijo tudi za življenje. Tako da JA, Bralna značka me spodbudi k branju.

Upam, da se v svetu tehnologije Bralna značka ne bo čisto izgubila. Upam, da bodo tudi generacije za nami brale in pripovedovale za Bralno značko.

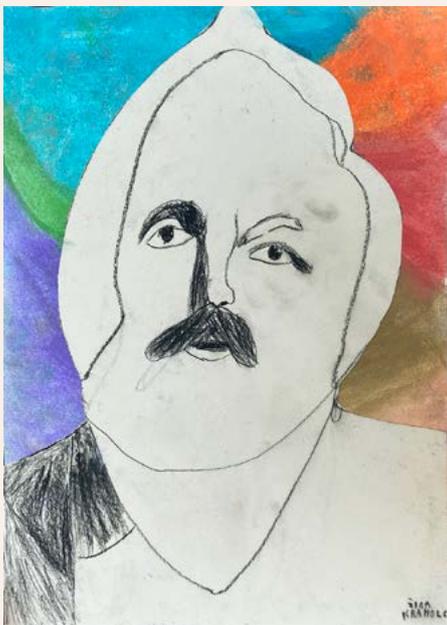
JAKOB PORI, 8. A

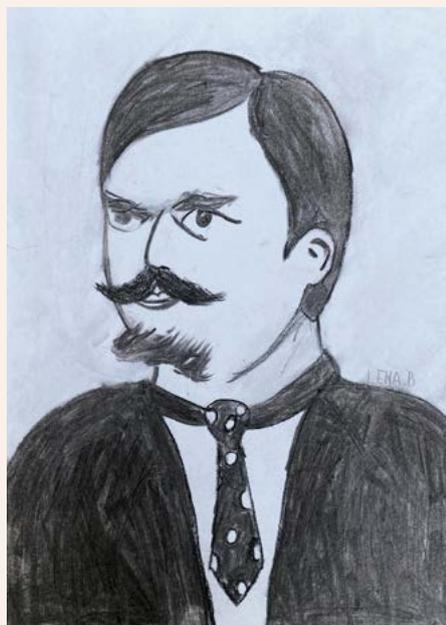
Jernej LIBNIK, 9. b

Jan PENEČ, 9. b

Žiga KRAMOLC, 2. H

Lena BIVŠEK, 5. H

Ava PUŠNIK, 2. H

Za Bralno značko berem že od prvega razreda, zato mi je zelo pomembna. Ko berem, se sprostim in pozabim na skrbi. Zagotovo mi pomaga pri znanju. Čeprav ne bom dobila petice pri slovenščini, če bom samo brala, ampak še vedno si bogatim besedni zaklad.

Seveda, čeprav rada berem, med šolskim letom hitro pozabim, saj imam druge obveznosti. Bralna značka je kot nalašč, da me opomni, naj vzamem knjigo v roke.

JASMINA VOGEL, 9. C

Več bereš, več znaš. Zato je pomembno, da že od malih nog bereš, da več znaš in posledično več veš. In Bralna značka je tisto, kar te k temu vodi.

JERA PUŠNIK, 8. A

Bralna značka mi je zelo všeč, saj tekmujem vsako leto. Udeležujem se je, ker rada berem, mi krajša čas, spodbuja mojo domišljijo in mi pomaga pri pisanju. Želim si, da bi se čim več otrok udeležilo tega tekmovanja, saj je zabavno in lahko vsi zmagamo.

MAJA LAJBAHER, 8. C

Za Bralno značko tekmujem že od prvega razreda, zelo rada berem in imam cilj, da postanem zlata bralka.

Name vpliva zelo dobro, saj rada berem in me pomiri.

Je zelo dobro, če na naši šoli ohranimo Bralno značko, saj se je tudi začela tu. Mislim, da je dobro, da ostane to v tradiciji, saj je to konec koncev naša kulturna dediščina.

NECA KLARIČ, 9. C

Bralna značka je vsakoletni dogodek, ki se mu lahko priključi vsak osnovnošolec. Jaz tekmujem vsako leto, saj je branje dobro za besedni zaklad. Lahko bi zamenjali knjige na seznamu in ga malce prenovili. Bralna značka mi pri branju drugih knjig pomaga razumeti besede. Dober občutek je, ko vidiš nekatere besede, prostore, dogodke, ki si jih videla že drugje. Bralna značka me spodbuja k branju z različnimi vsebinami knjig. Dobro je, da se je Bralna značka ohranila za več desetletij. Spremenite knjige na seznamu, kar bo še bolj privlačilo novejšo generacije.

SARA ZAGORŠČAK, 8. A

Organizacija Združenih
narodov za izobraževanje,
znanost in kulturo

UNESCO
Združene
šole

Branje – moje sanje

Zapabila:

MAJA PRISTOVNIK,

koordinatorica projekta Branje – moje sanje
in koordinatorica UNESCA na šoli

31. 10. 2020–10. 5. 2021

TEMA: Materni jezik – trajnostni način življenja

»Prihodnost človeštva in Zemlje je v naših rokah. Je tudi v rokah današnje mlade generacije, ki bo plamenico razvoja predala prihodnjim rodovom. Začrtali smo pot trajnostnega razvoja, zdaj pa moramo skupaj poskrbeti, da bo potovanje uspešno in njegovi dosežki neomajni.«

(Spremenimo svet: Agenda za trajnostni razvoj do leta 2030)

Lavra ANŽEL, 3. a, OŠ Janka Padežnika

V letošnjem šolskem letu smo skupaj z učenci razmišljali o kulturni dediščini. Ob tem smo se spomnili na 4. cilj trajnostnega razvoja, ki pravi: 'Vsem zagotoviti vključujoče in enako kakovostno izobraževanje ter spodbujati vseživljenjsko učenje.' ter na 4.7 'Do leta 2030 poskrbeti, da bodo vsi učenci pridobili znanje in spretnosti, potrebne za spodbujanje trajnostnega razvoja, tudi z izobraževanjem o trajnostnem razvoju in trajnostnem načinu življenja, človekovih pravicah, enakosti spolov, spodbujanju kulture miru in nenasilja, državljanstvu sveta ter spoštovanju kulturne raznolikosti in prispevka kulture k trajnostnemu razvoju.'

Ob tem smo želeli spomniti na 140. obletnico smrti slovenskega pisatelja Josipa Jurčiča, ene od osrednjih kulturnih in političnih osebnosti druge polovice 19. stoletja. Prihodnje leto bo namreč minilo 160 let, odkar je 17-letni Josip Jurčič napisal Pripovedko o beli kači, kar 140 let od izida romana Rokovnjači in tudi od izida prve številke Ljubljanskega zvona, ki ga je zasnoval skupaj s Tavčarjem, Levcem in Kersnikom.

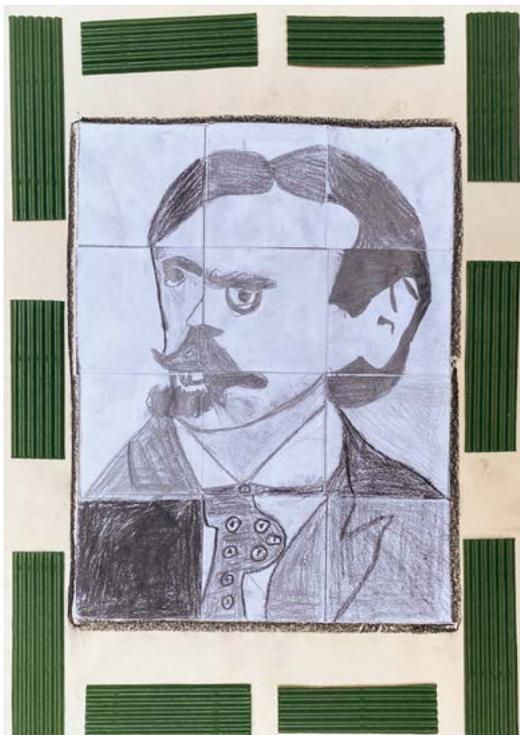
Letošnji razpis pa je bil vezan tudi na rojstni datum bralne značke, zato smo se spomnili tudi slovenskega mladinskega pisatelja **Leopolda Suhodolčana**, ki je od leta 1957 do leta 1974 ravnateljaval prav na naši šoli. Je tudi eden izmed pobudnikov branja za bralno značko leta 1960/1961.

Bralni znački smo posvetili dobršen del šolskega leta, saj je prav na naši šoli stekla zibel temu gibanju, na kar smo še posebej ponosni.

Minka RAJK,
2. b, OŠ Franceta
Bevka Tolmin

Učenci 1. b, OŠ Zreče

Neja BOHL, 2. a, OŠ Janka Padežnika

poustvarjalno besedilo (dokončanje zgodbe, srečanje junakov različnih literarnih del, razpravljalni esej).

Likovni del razpisa je puščal domišljiji prosto pot. Mogoče je bilo podati na pot katerega izmed Jurčičevih književnih junakov ali pa se preizkusiti v ustvarjanju njegove podobe.

Glavni namen:

skrb za ohranjanje kulturne dediščine, promocija branja.

Na literarno-likovni natečaj smo povabili predšolske, osnovnošolske in srednješolske ustvarjalce.

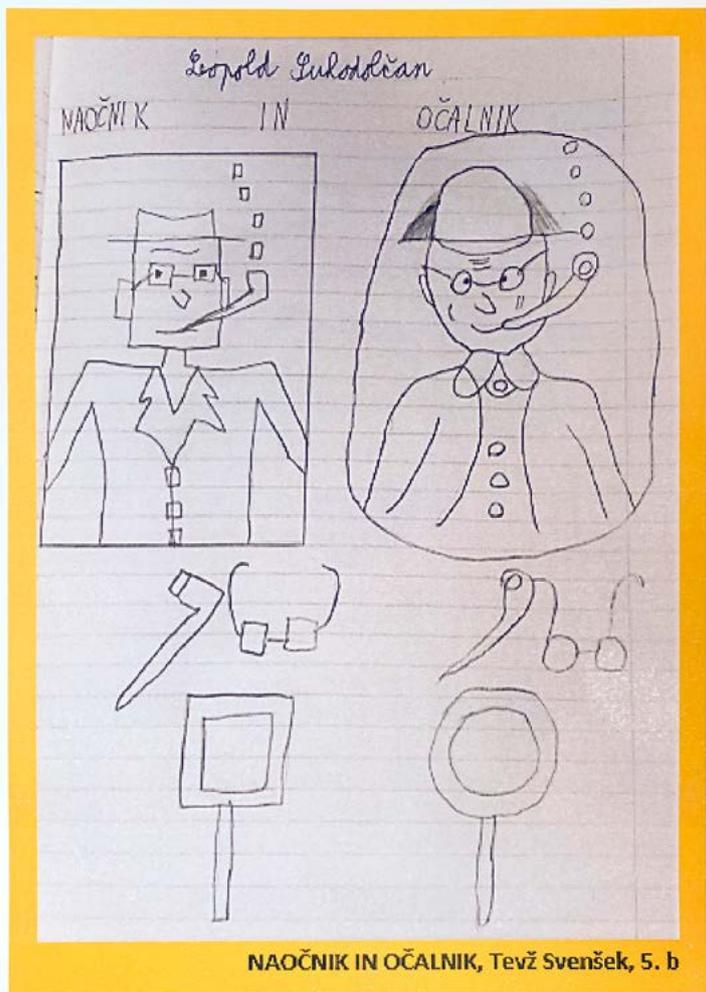
Literarni del razpisa je bil razdeljen na dve stopnji (1. razredna stopnja in vrtec ter 2. predmetna stopnja in srednja šola):

1. **razredna stopnja in vrtec:** katero koli izmed Suhodolčanovih ali Jurčičevih del.
2. **predmetna stopnja in srednja šola:** katero koli izmed Suhodolčanovih in Jurčičevih del.

Vrste besedil, ki so jih otroci lahko tvorili: dnevniški zapis, pismo, anekdota, intervju, spomin, dramsko besedilo, radijska igra,

Cilji projekta:

- Spodbujanje branja.
- Spodbujanje zanimanja za literaturo in likovno umetnost.
- Širjenje bralne kulture/identitete med otroki.
- Utrditi zavest, da je jezik najpomembnejši del naše kulture, in s tem tudi utrditi našo državljansko zavest.
- Vzpostavljanje komunikacije in interakcije z različnimi generacijam in institucijami.
- Informiranje in ozaveščanje.
- Skrb za kulturno dediščino.
- Spodbujanje kreativnosti, ustvarjalnosti, izvirnosti ter domišljije.
- Krepitev samoiniciativnosti in medsebojnega sodelovanja.

Sodelujoče šole:

1. **Osnovna šola Spodnja Idrija** – 8 učencev/učenek (mentorica: Nataša Hvala)
2. **Osnovna šola Zreče** – 7 učencev/učenek (mentorici: Nina Vajt in Jerneja Župnek)
3. **OŠ Šmihel** – 15 učencev/učenek (mentor: Boštjan Hribar)
4. **Vrtec Krojaček Hlaček** – 19 učencev/učenek (mentorica: Martina Šater)
5. **OŠ Prežihovega Voranca Ravne na Koroškem** – 18 učencev/učenek (mentorici: Jožica Štavdeker in Aleksandra Slatinšek Mlakar)
6. **Osnovna šola Poljane** – 9 učencev/učenek (mentorice: Barbara Levstek, Mateja Nastran in Ana Tušek)
7. **Osnovna šola Dušana Flisa Hoče, Podružnica Reka – Pohorje** – 6 učencev/učenek (mentorica: Lea Janžič)
8. **OŠ Janka Padežnika** – 18 učencev/učenek (mentorici: Nina Malajner in Nuša Berendijaš)
9. **Osnova šola Franceta Bevka Tolmin** – 44 učencev/učenek (mentorice: Tatjana Leban, Vanja Krapež in Barbara Kovačič)
10. **OŠ Frana Kranjca Celje** – 7 učencev/učenek (mentorji: Mateja Štor, Klara Lončar, Mateja Lajh in Nejc Lampret)
11. **OŠ Janka Padežnika** – 7 učencev/učenek (mentorici: Nuša Berendijaš in Dragica Mlinarič)
12. **OŠ Franja Goloba Prevalje** – 42 učencev/učenek (mentorici: Saša Oder in Maja Pristovnik)
13. **OŠ Juričevega Drejčka Ravne na Koroškem** – 7 učencev/učenek (mentorica: Simona Cokan)
14. **Gimnazija Nova Gorica** – 8 dijakov/dijakinj (mentorica: Vanja Gabrijelčič)
15. **OŠ Črna na Koroškem**
16. **Vrtec Otona Županciča Črnomelj** – 14 učencev (mentorici: Mateja Mavrin in Suzana Bolšec)
17. **OŠ Neznanih talcev Dravograd** – 1 učenec (mentorica: Irena Kašman)
18. **OŠ Frana Erjavca Nova Gorica** – 20 učencev (mentorica: Polona Žerovec)
19. **OŠ Notranjski odred Cerknica**

V okviru letošnjega projekta Branje – moje sanje je sodelovalo 250 otrok in 30 mentorjev/mentorice.

Dunja VELA, 3. a, OŠ Janka Padežnika

Eva ČEPIN, 1. a, OŠ Frana Kranjca Celje

Erik ŠTRAFELA, 3. a, OŠ Janka Padežnika

V okviru likovnega pouka je potekal na naši šoli v letošnjem šolskem letu razpis na temo Leopold Suhodolčan in njegova dela/Bralna značka.

V Vigredi so dela učencev, katerih izbor je delo mentorice, profesorice Saše ODER.

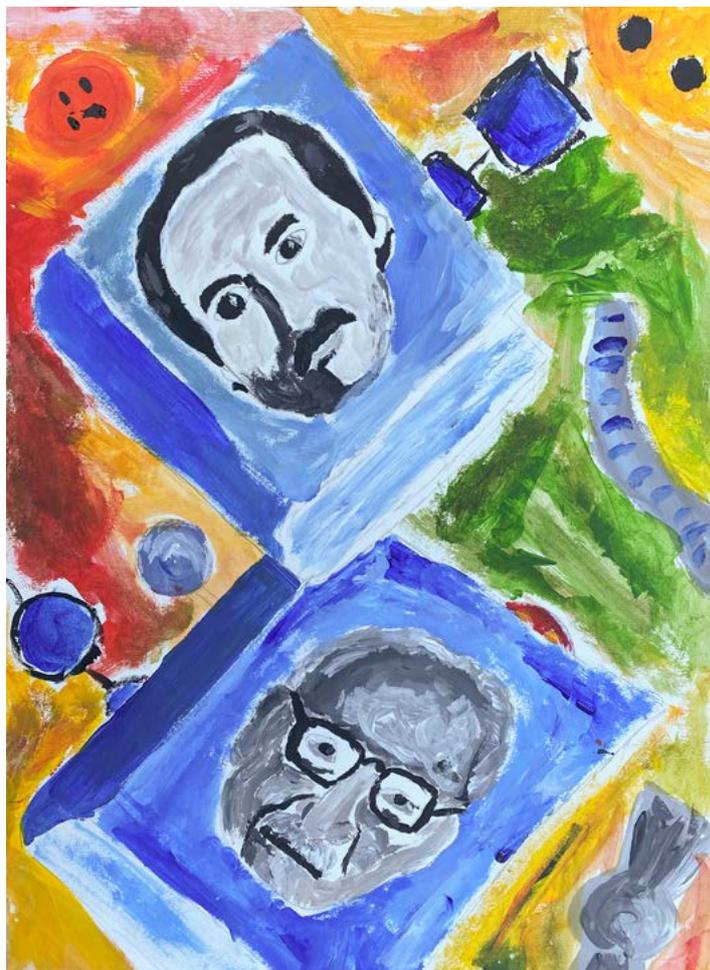
Jakob PORI, 8. a

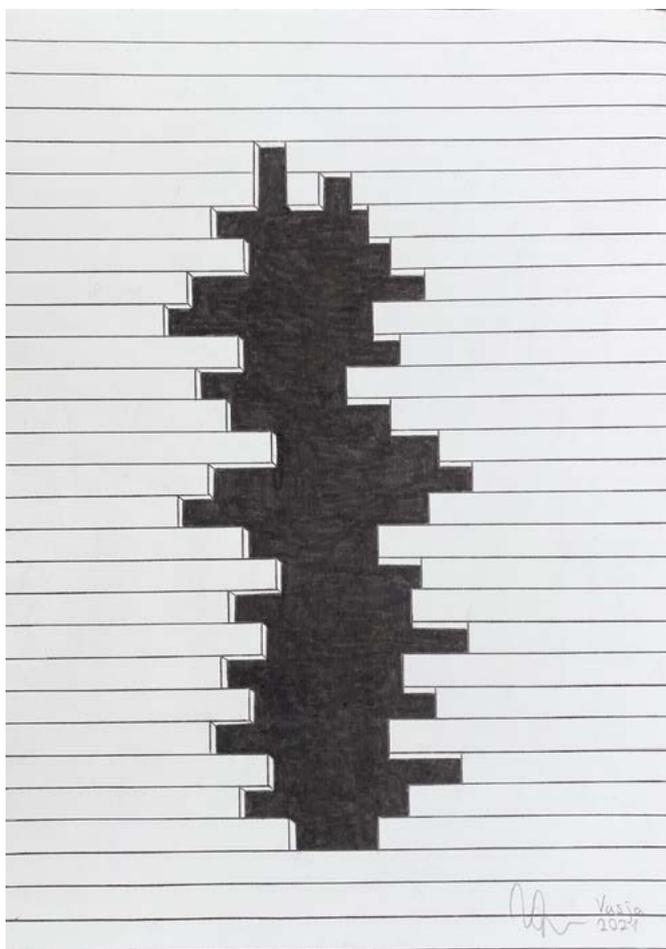
Ema VERČEK, 9. c

Almedina ŽUNIĆ, 9. c

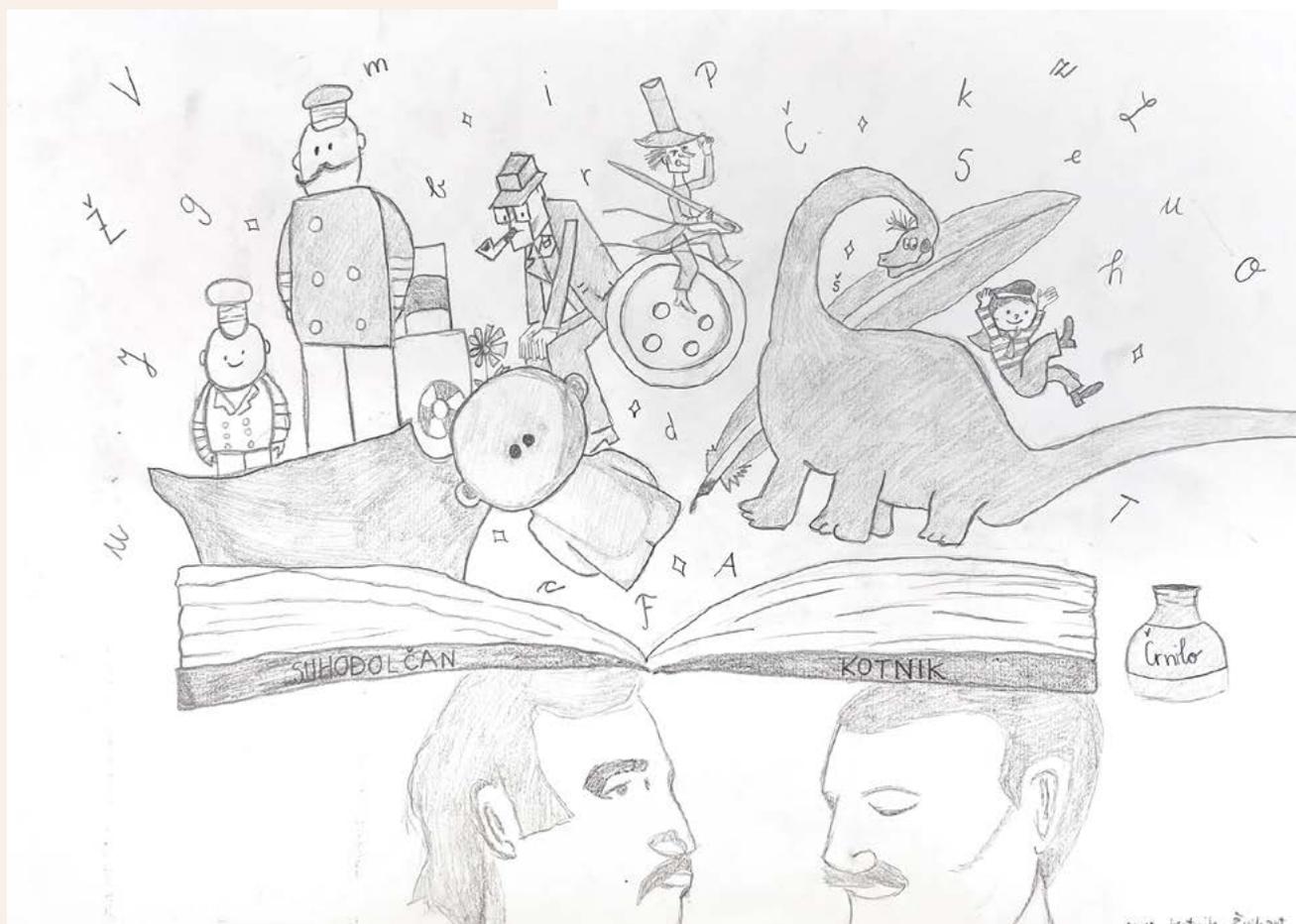
Jaša BACKOVIĆ, 7. a

Vasja VRABIĆ, 9. b

Jaša BACKOVIĆ, 7. a

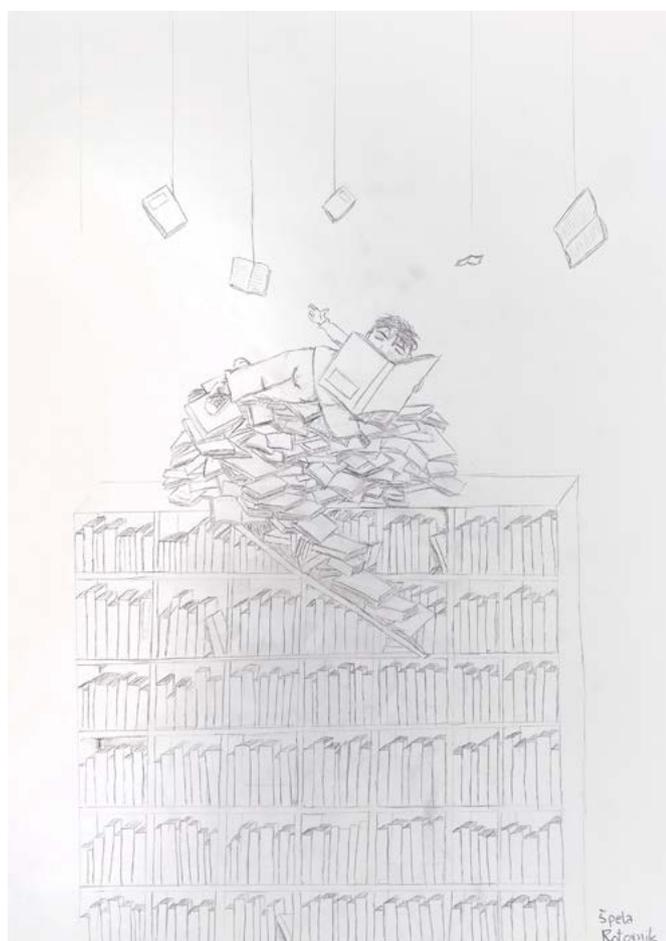
Aneja KOTNIK ŽVIKART, 9. c

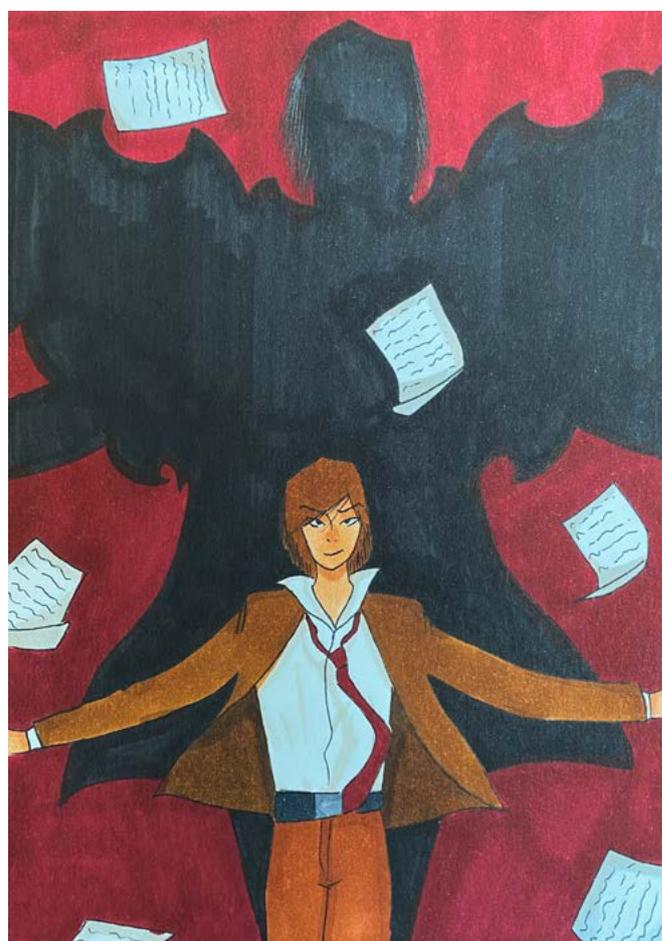
Sara ZAGORŠČAK, 8. a

Neli KUPLJEN, 9. b

Špela ROTOVNIK, 9. c

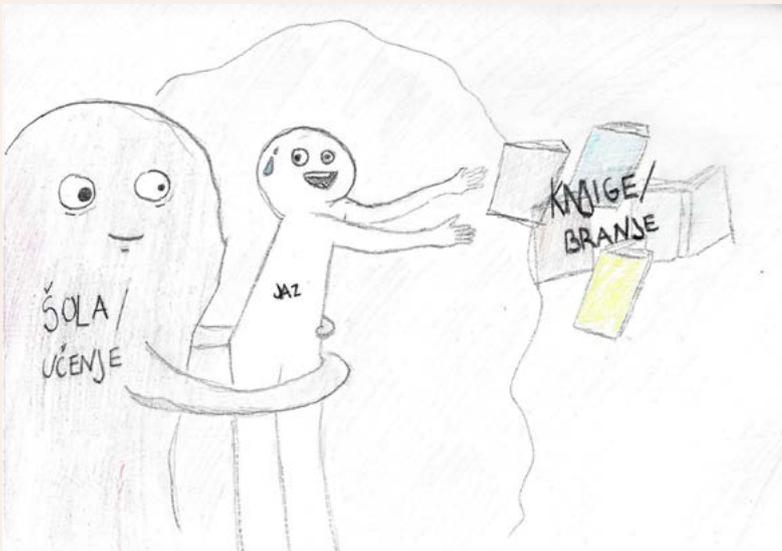
Korina ANTOLIĆ, 8. a

Suhodolčan, ko ustanovi bralno značko:

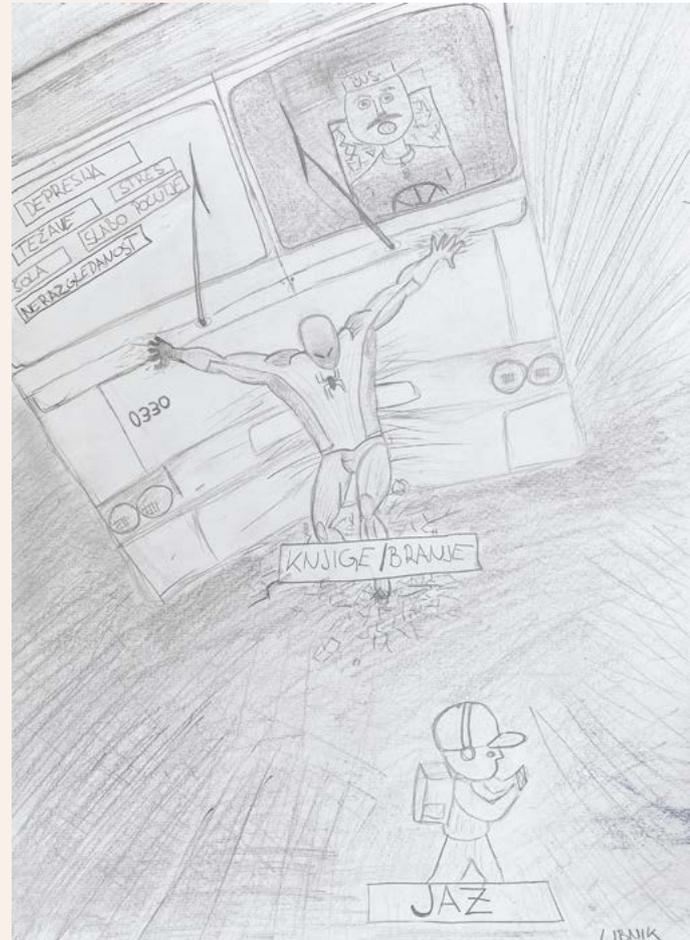

It's Free Real Estate

Dominika Kopmajer, 9. r.

Aneja Kotink Žvikart, 9. r.

Jernej Libnik, 9. r.

Anže Cof, 9. r.

Občina Prevalje,

Društvo Bralna značka Slovenije,

**Osnovna šola Franja Goloba Prevalje
in**

Koroško filatelistično društvo

s podporo

Pošte Slovenije

vas v četrtek, 11. marca 2021, ob 11. uri,

prijazno vabijo na novinarsko konferenco
v počastitev izida nove ilustrirane poštne dopisnice

60 LET BRALNE ZNAČKE.

*Novinarska konferenca bo potekala
v Veliki dvorani Občine Prevalje, Trg 2a, Prevalje.
V avli Občine Prevalje bo na ogled tudi filatelistična razstava
na temo »Koroški pisatelji in Bralna značka«.*

Pošiljatelj

Ime in priimek

Ulica

Poštna št.

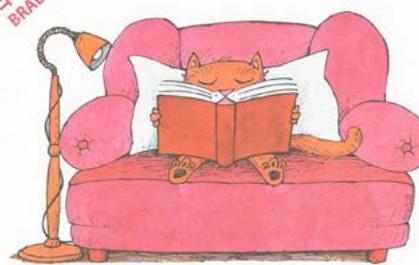
Kraj

Dopisnica

Naslovnik

**60
LET
BRALNE ZNAČKE**

Društvo Bralna značka Slovenije, ZRIS - Prevalje, 1961 - 2021

Ilustracije: Marjan Mandek, javna agencija za kriptjo RS, projekt Pust izmenje.

DOPISNICA

60 let prve podelitve Bralne značke in priložnostni poštni sklop, 21. 5. 2021

BORUT BONČINA,
Koroško filatelistično društvo

Pošiljatelj

Ime in priimek: _____

Ulica: _____

Poštna št.: | | | | |

Kraj: _____

BRALNA značka
1961 2021
5

98.98ončina, @b.9Prevalje/5, 9Jeseničnik, KFD št.235/2021

Dopisnica

Naslovnik

poštnina plačana
pri pošti
2 3 9 1
Prevalje

BRALNA značka

2391 Prevalje
21. 5. 2021

1961-2021

Koroško filatelistično društvo je v sodelovanju z Občino Prevalje, Osnovno šolo Franja Goloba Prevalje) in Društvom Bralna značka-ZPMS pripravil priložnostni poštni žig, ki bo v uporabi na Prevaljah v petek, 21. maja 2021. Istočasno je izšel tudi priložnostni poštni sklop, ki ga sestavljajo priložnostna poštna ovojnica,

razglednica/maksimum-karta, ilustrirana dopisnico/vabilo in dvoje osebnih poštних znamk. Celoten sklop je oblikoval arh. Borut Bončina. V Avli Družbenega doma na Prevaljah pa bo Tone Petek (FNK Celje) postavil priložnostno filatelistično razstavo.

